

اکین مم الحماس

وفانائن شاہی

سوره سنڌي ادب

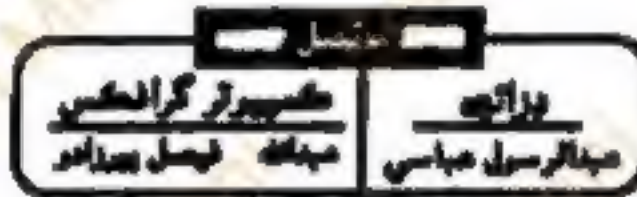
صاحب خان سوره ميراثي

Cell No: 0344 3919786

0300 3404488

اکین ۾ الماس

شاعر: وفا ناثي شاهي
پهريون ايڊيشن: جنوري 2000ع
ڪاپي رائيٽ: (ساگر ڪميونيڪيشنس)
ڪمپوزنگ: ڪاظمي ڪمپوزرس ميرپورخاص سنڌ.
ڇپيندڙ: ڪاظمي پرنٽرس ميرپورخاص سنڌ.
ڇپائيندڙ: "ساگر" سچيندو دل،
پاران ساگر ڪميونيڪيشنس
78 اي . ڪريم ٽاؤن ميرپورخاص سنڌ.

AKHIAN MEIN ALMAS

(Diamond Eyes)

A collection of Poetry in Sindhi

By: Wafa Nathan Shahi

First Edition: January 2000 A.D

Copy Right: (Sagar Communications)

Composing: Kazmi Composers

Printed by: Kazmi Printers, Mirpurkhas Sindh

Published by: "Sagar" Sachodino Dal, for Sagar Communications

78-A Karim Town, Mirpurkhas Sindh.

Rs: 200/-

”مومل ڪي، مجاز جا اڪيں ۾ الماس
نه ڪا عام نه خاص جي ويا سي وڍيا“
”شاه عبداللطيف ڀٽائي رح“

”اڪيں ۾ الماس“ وفا
دل هيرن جي ڪاڻ اٿس.
”وفا نائن شاهي“

اکین یر الماس

وفا ناٹن شاہی

اعتراف

هو تنهنجا ٿورا لاهي نه سگهيو نه ڳائيندو پيو.
وفا نصيرب سهي. هي نصيرب شاهي ٿي.

■ مان هن اڻانگي سفر ۾، سڀ کان پهرين پنهنجي
مهرباني نياز همايوني، امداد حسيني، مريم
مجيدي، بخشن مھراڻوي، ۽ آثم نائن شاهي
سميت سڀني صاحبن جي احسانن جو اعتراف
ڪريان ٿو. جن منهنجي بي معنيٰ لفظن کي ڪا
معنيٰ بخشي.

■ ان بعد مان مانواري عبدالرسول عباسي صاحب
جي احسانن جو اعتراف ڪريان ٿو. جنهن
منهنجي جذبن کي لينڊ اسڪرپس جو روپ ڏيئي،
اڪين جي العائن کي ڇهاڙ جهڙو انوکو احساس
بخشيوا.

■ ان بعد مان حاجي محمود سلطان چانڊيو، اقبال
رند، سليم ڪاظمي، محمد حسن راجڙ گذراڻي
سميت سڀني صاحبن جي احسانن جو اعتراف
ڪريان ٿو. جن مون تي وڏا وڙ هڪري هن ڪتاب
کي پڙهندڙن تائين پهچائڻ ۾ منهنجي هر موڙ تي
همت افزائي ڪئي.

■ آخر ۾ ”ساگر“ سچيڏنو دل جي محبتن جو
اعتراف، جنهن ستنهي سالن کان منهنجي اڪڙيس
جي اوجاڳيل رڻ ۾ پڪندڙ منهنجي سڀني کي
سايائڻ جو روپ بخشي، منهنجي مٿي جي پري،
پنهنجي مٿي تي ڪئي اصل ۾ احسانن جي بار کان
منهنجو ڪٽ جهڪائي، پنهنجو ڳاڻ اوچو ڪيو
آهي.

وفا نائن شاهي

آرينا

ڪارونجهر

جي

انهن

اڃايل

مردن جي نالي،

بيڪي

ٿر جي

انگ اگهاڙن

مارونڙون جي،

پڪ ۽ اڄ

اڄهائي،

سندن

انگ وڪڻ

خاطر،

ارل کان

آڪاس ڏانهن

اڻڄاڻات

ڪري،

ڪڪرن جي

ديوتا کان

پاڻي

گهرندا

رهندا آهن.

وفا نائن شامي

وفا نائن شامي

اڪڙين جي الماسن کي شيشي جي شوكيسن ۾ سڃاڻڻ جو سفر

پبلشر پاران

هي ڪلاڪيتر کي جيون اڀري. پاڻ کي "وفا نائي شامي" سڏائيندڙ هڪ غريب شاعر جي شعوري سفر جي انوکي شام بخريبان آهي. جنهن ادب جي ايس ڪاون جهڙي. آپ ڪهري وادي ڏانهن ويندڙ ڪٿور ۽ رت ڀرتي رستي تي. پنهنجي پٿون ٿيل پيرن سان. ستيهن سالن جي طويل ۽ ايڏائيندڙ مسافري دوران. تيارو کي ڪتابن جيتري شاعري جو سرچيندڙ بڻجي وڃڻ کان پوءِ به. پاڻ کي انهي ابتدائي زيرو پوائنٽ تي بيٺل ڀانيو آهي. جتان کيس "ميتا ۽ موت" جي منزل جو ڏس پتو ڏيندڙ ميل جو پهريون پتر ڏور ڏور تائين ڏيکائي نٿو ڏي.

ان جي باوجود هتي انهي عجيب موڙ جي انتهائي منجهائيندڙ وزن، وڪڙن ۾ پنهنجي پهرئين ڪتاب جي اچڻ جي آسري تي. اڪيون ٻوٽي بهي انتظار ڪرڻ. يا روايتي فرسٽريشن وچان ڪنهن ڪامپليڪس جو شڪار ٿي. احتجاجي طور پنهنجي قلم کي توڙي مردڙي يا پڇي پوري. پنهنجي هٿن تي پاڻي وجهي تخليقي عمل ترڪ ڪري ويهي رهڻ بجاءِ. هميشه ذات جي ڏيهه ڏانهن پنهنجون وڪون ويتر وڌائي ڇڏيون آهن.

اٿس به ناهي ته انهي سفر ۾ ساٿ ڏيڻ لاءِ هن ڪنهن کي صلاحيو ڪونهي. بلڪ هن ته ادب جي علمبرداري جي دعويدار سمورن ادارن کان وٺي. ايس جي اور تائين. پروفيسنل پبلشرن کان وٺي. سرندي وارن ۽ ادبي گهرن گهرن توڙي پنهنجي ذاتي دوستن تائين هر ڌر جا ڌڪا کاڌا آهن.

پر هن جڏهن پنهنجي صدا کي رڻ ۾ رڙ جيان بي موت ڀانيو ته هن رڃ کي پاڻي سمجهي ان جي پٺيان پڇڻ جو آسرو هلي. سمورا لاڳاپا لاهي ويهي لکيو آهي.

سنڌس شاعري سنڌس تخليق جيان اهو لازوال احساس آهي جيڪو. شراب جي گولين ڊراپس جيان پڙهندڙ جي جواس تي چاڻجي وڃڻ جهڙيون فيلنگس رکڻ جي باوجود. اڃا تائين ميتا جن رڻ ۾ رلي رهيو آهي. تنهن هوندي به شيخ اياز پاران بيڪدر قرار ڏنل سنڌي قوم جي بي موت روپي جي باوجود هن شايد وفائي جو ڀر ۾ رکڻ خاطر پنهنجي شاعري کي موت جو محتاج ڪونه بڻايو آهي.

دنيا ۾ هيترن سارن سهارن هوندي به هڪ آدرشي انسان. اٿس پنهنجي صدا کي بي سود پائي ۱۱. نه پوءِ ان پل انسانيت نه چاهيندي به گتر

لائين جي ڪنهن ميس ھول ۾ پئي مرن جي لا، سنجيدگي سان سوچڻ تي مجبور ٿي پوندي آھي.

شايد اھڙين حالتن جي عڪاسي امداد حسيني پنهنجي امر سٽي ۾ بہ ڪئي آھي تہ ”حياتي ۾ جڏھن مٺن ڪنھن جي ڪلھي تي ڪٽڻ لڙي، ويھي روئڻ چاھيو تہ ھڪڙو ڪلھو بہ ھي لا، ڪونہ ھو ۽ اڄ جڏھن ھو مٺو آھي تہ هزارين ڪلھي ڏين وارا اچي ويا آھي.“

ھي معاشرہ جيڪو ماشاء اللہ ايڪيھين صديءَ ۾ پنھنجي لا، ”ڪچرا گھر“ ۽ ”گتر“ جھڙا نوان نالا کڻي داخل ٿي ويو آھي، اھو اسان مڙني تي مشتمل مٺن سبب، سڀني کان ھڪڙو سوال ڪري رھيو آھي تہ ”چا“ معاشرہ ڪنھن مادي وجود جو نالو آھي، جنھن کي ”گلوبل گتر“ يا ”يونيورسل دستي“ چئجي، پنھنجي اندر جي اوڙي، کي دس اون ڪري ڇڏجي ۱۱۱.

اھڙي بي ميار معاشرتي ۾، جتي ماڻھن جا قد انسانيت يا ماڻھپ جي ماپي بجاءِ، ذاتي، سماجي، عھدي يا اداري جي انھي ٽيپ يا پينڪ بيلنس جي پاندري نرين ۾ ماپي، انھن کي ٻنگلي ۽ ڪار جي ڪسوٽي تي پرکيو وڃي، تہ پوءِ اھڙي معاشرتي ۾ ماڻھپ ۽ انسانيت وٽ سرواڻيو ڪونہ لا، ڪھڙو ڪارڻ باقي بچي ٿو ۱۱۲.

ڳالھہ صرف ايتري آھي تہ معاشرتي کي گتر جھڙو ھوٺي، کيس سچ جي ڪڙي گوري ڪارائيندڙ ”مھذب“ جيڪڏھن پاڻ ان گوري جو چوٽ چڪي ڏسي تہ، کيس خبر پئجي ويندي تہ جھڙي طرح آئيني کي مھڻ سان منھن جي ڪارڻ ڪونہ ويندي آھي، اھڙي طرح اندر جي ڪارڻ بہ منھن کي مھڻ سان ڪونہ ٿي وڃي.

اسان پنھنجي ذهانت جي زور تي زماني کي بدلائي، اڄ جي ڪمپيوٽر ايج ۾، انٽرنيٽ جي ڊگھي ڍوڙ ذريعي، سڄي دنيا کي سوڙھو ڪري ھڪ ننڍڙي ڳوٺ ۾ تہ بدلائي ڇڏيو آھي، پر خواھش جي پوراڻي ۽ انھن مادي شين جي حصول لا، پنھنجي ضمير کي ايترو تہ ڪيرائي ڇڏيو اٿئون، جو مٺي ھيروئن جي عادي وانگر، اسان جي اندر جي گتر لائين تي جڙيل سمورن ميس ھولن جي ڍڪڻ کي لاهي، رات جي پيٽ ۾ ڪپائي ڇڏيو آھي، ۽ اگھاڙن ميس ھولن مان اٿندڙ ڌپ ۽ گيس جي گھٽ، ماڻھن جي من ۾ رھندڙ نالي ماتر ماڻھپ جو ساھ تہ گھٽي سگھي ٿي، پر ذلت ۽ پروف بڻيل معاشرتي جي ”نيڪيدارن“ ۽ ”مھڙين“ جي گھري تنھ ۾ ستل غيرت کي بيدار ڪرڻ ۾ اڃا تائين ناڪام رھي آھي. شايد ايندڙ سو سال بہ انھي آرزو ۾

گفري وڃي ۱۱. چو د اسان انسانيت ۽ شيطانيت جي وچ واري وصال وڃو ته جي سمورن وحشي حوالي جو، اهو ورڃاءَ بڻجي ويا آهيون، جيڪو دولت جي پوڄا ۾ جيئرو اٿندو ويساھ رکي ٿو. ايترو ئي انسانيت کان عاري ٿيندو پيو وڃي.

غريبن کي گندي نالي جو غليظ ڪپڙو سجهندڙ، اهو امير شهر ”وفا نائي شاهي“ جي باري ۾ سوچي به چو! ۱۱. نه ”وفا نائي شاهي“ ڪو وڏو ماڻهو آهي ۽ نه ئي ڪو وڏو افسر آهي، ۽ نه وري رٽس ڪا دولت آهي. هو نه اٿس انهيءَ مفلسي جي مرض ۾ ورٽل آهي، جنهن کي ڏسي، اميرن کي اڪثر ڪراحت وڃان اوڪارا ايندا آهن. اهڙي صورتحال ۾ جڏهن حالتن جا هجور، ميجريل ماڻهن وانگر، پٿر کڻي پيڇو ڪن، نه پوءِ هر موڙ تي سنگسار ٿين ماڻهين جو مقدر بڻجي ويندو آهي.

”وفا نائي شاهي“ سان پيو وڏو المير اهو آهي ته هو وڏو شاعر هوندي به ڪنهن اخباري ايڊيٽر بجاءِ، مون جهڙي غريب اخباري رپورٽر جو دوست بڻجي ويو آهي، جيڪو انسانيت جي آجپي جي دعويٰ دار هن ايڪيهين صديءَ ۾ به صحافت تي مڙهيل ”پنا خور“ ”بليڪ ميلر“، ”بار گينر“، ۽ ”پيراسائيت“ جهڙي موروثي الزامن کان علاوه، صنعت جو درجو اختيار ڪري وڃن جي باوجود، بيگار ڪئمپ بڻيل اخباري ادارن ۾، پروٽوڪول جي پرڪشش زنجيرن ۾ جڪڙيل هئڻ سبب، ماڊرن روبرٽ جيان، اخباري آفائس جي هٿ ۾ جهليل رموت ڪنٽرول جي اشارن تي نچن تي مجبور آهي!.

سو ”وفا“ کي ڪهڙي ٿو موت ڏيئي سگهي! ۱۱ اهو سوال جيئرو اوهان لا، حيرت جوڳو آهي، اوترو ئي منهنجي وجود کي وکيريندڙ آهي!، بس انهي جي جواب ۾ ايترو چوڻ چاهينس ته مان جيئرو محبت جي معاملي ۾ انتها پسند آهيان، ايترو ئي نفرتن جي معاملي ۾ انتها پسند آهيان، ۽ هيءَ به منهنجي هڪ انتها پسندي آهي، چوڻ ۱۹۹۹ع ۾ جڏهن مون ساگر ڪميونيڪيشنس جو بنياد رکيو هو ته، سڀ کان پهرين ”وفا“ صاحب جو ڪتاب چيرائيڻ جو پڪو په، ڪيو هئس.

ڪوڙ، منافقت، ڊپلوميسي، خوشامد ۽ بهروبي جهڙين پيائين کان پريرو رهڻ ڪري، مون پاڻ کي ڪنهن حد تائين خود دار محسوس ڪيو آهي. آئون اوهان کي اهو به ٻڌائيندو هان ته آئون نه ڪو پروفیشنل پبلشر آهيان، ۽ نه ئي ڪو ڪتاب چيرائيڻ منهنجو ڪاروبار آهي، نه وري ڪو ايڏو سرمائيدار آهيان، جو ڪتاب چيرائي پڌرا ڪرڻ منهنجي شغل ۾ شامل هجي، ۽ نه وري

ڪر آئون اديب يا شاعر آهيان جو ڪتاب ڇپرائي پاڻ کي ادب جو گھڻ گھرو ثابت ڪريان.

سچ نه اهو آهي ته آئون صحافت جي پيشي سان وابسته اهو اڀاڳو نوجوان آهيان. جنهن جي بيروزگاري جي ڪري پڄاھ سالن جو پوڙهو پيا پيريءَ ۾ به ڳوٺ جو مال چاري پنهنجي پيٽ جو دوزخ ڀرڻ تي مجبور آهي! آئون ڄاڻان ٿو ته مون تي آڱريون ڪڍنديون، پٿرن جا ميهي وڌندا، تهن تي جا تير وسايا ويندا ۽ ”پرايو پٿر ڏسي، پنهنجا مور پٽن جي ڀر ڪوشش ڪئي اٿس، ۽ انهن الزامي جون سڀڪڻ ٿا هيون پڻ منهنجي گلي ۾ نت ڪيون وينديون ته ”بليڪ ميلنگ“ ۽ ”پتا خوري“ جي پئسن مان ڪتاب ڇپرائي، شهيدن جي لت ۾ مالو لڪرائي، سٺي شهرت حاصل ڪرڻ چاهي اٿس.“ ان کان علاوه ڪوڙ فتنائون پڻ جاري ٿينديون.

پر مرڻڪي انهن ڳالهين جي پورا نه ٿا ٿي. ڇو ته جڏهن ڪو ماڻهو ابا الحق جو معروف ٿئي، پاڻ کي مهذب سڏائيندڙ جي منهن تان، ماسڪ هٽي ٿا ٿي، سندن اندر جو گند سندن ئي اڇي ڪپڙن تي اڇلائيندو آهي. ته اهي ”مهذب“ موت ۾ پهچي رنگاريبن هٿان بارار مان گندا پيڙا، سڙيل تماڪا ڳهرائي، ذاتي حملي ۾ ضرور هٿائيندا آهن.

پهر حال ڪنهن به آرٽيڪل آرگيوميت جو ڪينرو به سهارو ڇو نه وٺجي، پر اڄ جي اڙلي سونهن جو سبيل بڻيل، توه جي ٻاهرين سونهن جهڙو خوبصورت، ۽ اندرين ڪوڙاڻ جهڙو ڪڙو سچ اهو آهي ته، ڪنهن کي به معاشري ۾ جيئن لاء، معاشري جي ڪنهن ”ليڪچيڊار“ کان ايس او سي، صحافت ڪرڻ لاء ڪنهن اخباري آقا کان هٿارد، شاعر ۽ اديب سڏائڻ لاء ڪنهن ادبي اداري کان اجازت نامون ۽ ڪتاب ڇپرائڻ لاء ڪنهن به پرفيشنل پبلشر کان تجربي جو سرٽيفڪيٽ وٺڻ قطعي ضروري ناهي.

مون جيترو ليکڪ سچ کي پنهنجي سانڀر ۾ سوليءَ تي تنگيل ڏٺو آهي، تنهن هوندي به ڪوڙ موٽڪي پنهنجو قائل ڪرڻ ۾ ماضا رهيو آهي. سچ جي پاڇي ۾ ريلهي مون ڪوڙ کي منهن تي ڪوڙ چئي ڏيڻ جي سڪهه پاڻ ۾ سوئي ورتي آهي. ان ڪري ڪنهن نام نهاد سماج سڌار جيان پڙهندڙن جي نظرن ۾ ڏوڙ وجهڻ خاطر، اها ڪوڪلي دعويٰ قطعي ڪونه ڪندس ته مون ڪو خلق جي خدمت جي لاءِ قومي ادارو کوليو آهي.

اهو به ڪونه چوندس ته هي ڪتاب ڇپرائي مون مرده پرستي واري الزام جي زد ۾ آيل، سڌي قوم کي يا پنهنجي پاڻ کي انهي الزام کان اڇو ڪرڻ خاطر مٿس ٿورو ٿڌيندي ”وفا نائن شاهي“ جي وفات کان پوءِ، سندس

قبر تي ڦل پڙهي. گلن جي چادر چاڙهي. اگر بتيون ٻارڻ واري اسان جي
موروثي روايت کي توڙڻ جي ڪوشش ڪندي. سنڌس زندگي ۾. سنڌس اسان
جهڙي اونهاهين گهر ۾ ڪو ڏيڻو ٻارڻ جي ڪوشش ڪئي اٿم!!

بس ائين سمجهو مون پنهنجي پاڳلپڻي جي انتها جو اظهار
ڪندي. مسلسل روشني جي لاءِ هٿ ٽهلائي پيٽل انڌيون کي. روشنيءَ جي
خيرات ڏيڻ خاطر پهچو گهر ٻاري. ڏياري ڪري ڏيکاري آهي. ۽ ڏياري جي
انهن ڏيانتين کي اڳتي روشن رڪن اوهان جي بي موت روپي ۾ لچڪ ايئن تي
منحصر آهي.

منهنجي هن سج ڳالهائڻ واري گستاخي کي اوهان پهچي طرف ۽
ضمير موجب منهنجي ”محدود يا سطحي سچ“، ”ذانيات“، ”جيئسي“، ”بڪواس“
۽ گند جهڙا نالا نه ضرور ڏيندو. پر حقيقت ۾ مون ”ولاءِ“ جي محرومين ۽
مجبورين جا ويو ڪارڊ. اوهان آڏو ٽهلائي. اوهان جي همدردين ۽ خلوص
خريندڻ بچاءِ. ڪڙي سچ جو سهارو وٺندي انهن گرائونڊ ريٽليز جو ذڪر
ڪيو آهي. جنهن کي ڪوبه دليل ڪوڙو نٿو ڪري سگهي!!

”ساگر“ مڇيڏنو دل

ساگر ڪمپوزنگ ڪمپنسي

78 اي. ڪريم ٽائون ميرپورخاص

فون: 61296 (0231)

وقت جي پڪار

سهاڳ

اڃا تو ۽ مٽي جي ميسر کي ڏوٽي وٺون ۽ وٺا
بيهي رهي نه وقت جو بيدل وٺي وٺي.

”رڻا مائو شاهي“ انهي پيارن ماڻهن مان آهي. جي جو آئون وڏو مان ڪندو
آهيان. هي يار خاص ڪري ان لاءِ به وٺندو اٿم جو سڌي سندس مادري زبان
ڪانه آهي. ته به ان کي اباڻي ٻولي سمجهي اٿي نڃ انداز ۾ شاعري ڪري
ٿو جو اچرج وٺيو وڃي:

ستيل هو ڪانڪڙن ۾ .
چڪير نه هو ٽري لڳو.

مٺي وڃندو جو قلم .
ڪمند جي ٽري لڳو .

دل جي درياھ جا سڀ بند پئي پيا آهن .
نهن جل ٿل ٿا رهي راه جي گهارن وانگر .

سنڌ جو عاشق حفيظ قريشي صاحب چونڊو آهي ”هڪ ڌاريو ٻار
جيڪڏهن ڪنهن اوڀري مائي کي پنهنجي سڳي ماءُ ڪري ٿو ليکي. ته اهو
ٻار انهي ماءُ جي لاءِ ٻيٽ چڻي پٽ کان وڌيڪ پيار جو حقدار آهي.“ ساڳيو
مثال ”رڻا“ جهڙي پياري ۽ نپاري شاعر جي شخصيت مان ٺهڪي اچي ٿو ۽
هي جي اها ساڳي ٻيٽ لک لهي ته:

نڪ هرام نڪي بي خمير آهيون دوست .
خلوص دل سان پيا سنڌ سان نياهيون دوست .

شاعري حقيقت ۾ ماحول جي وهڪري جي پيداوار آهي. جنهن
ماحول ۾ ماڻهو ڄمي. نهجي وڏو ٿئي ٿو. انهيءَ جي اثر هيٺ جتي پيا

معاملا ۽ مسئلا وجود ۾ اچن ٿا. اتي شاعري به جنم وٺي ٿي. جيڪا پهريان
 نه اڳيون هوندي. هر ڪنهن جي پيروي هئي. ڪنڊي آهي. هر جڏهن شاعر اهو
 محسوس ڪرڻ توڙي ته ماحول جو اهو وهڪرو نيڪ نٿي کان خالي آهي ته
 هو شاعري جو رخ بدلائي ان کي لهولري بدران اڀياري هلائڻ جا جتن ٿورا
 ڪري ڇو ته سنس خيال ۾:

پسج مائهن چنيسو هو ڪنڊون لا.
 ڪڇا ڪنڊون جو هو سان واڙي آهي.

مائهن کي مائهن چاريندڙن چيو هو ته هتي جيڪي پوکيو هو ٿي
 ٿورو. اها ڳالهه ڳڻو هڻي هر ڪنهن چڱائين جا چارا ڳولي ڪڍيا پر جهڻ
 اڳتي وڌيا ته لکڻ لڳا آهن ۽ پوندڙن وڃن. جهڻ جي نتيجي ۾ پويان پير
 ڪري بهي رهيا. چئي اها وري ڪهڙي ڪٿ:

گهڻو به وهون. ڪو به به ڪنڊون.
 انڌو ٿي رهين. مشڪل آهي.

مائهن جي اها ناهي. سنئين سڌي ڪروڙ جي علامت هئي. جنهن
 کان شاعر جو ذهن ويچارڻ ۾ ويڙهجي ويو. ڇو ته اهو ڪروڙ ڪنهن سوچ جي
 اڌار تي ڪو سئون ڊگ وٺڻ بدران. انڌي جي لٽ وانگي هئا ۾ ٿيڻدي
 اڃانڪه انتقامي ۽ فريسي روش اختيار ڪري اهڙي لٽ جو باعث نه بڻجي.
 جو مائهن پنهنجو دشمن پاڻ تي پوي ۽ ماحول جا منهندار ان کي ڪٽڻ مڃڻ
 جي ويڙهاند سمجهي تماشو ڏسندا رهي.

اهڙي عالم ۾ شاعر ماحول جي دلبي ۾ آيل مائهن کي آگاهي
 ڏيندي پنهنجو فيصلو ٻڌائي ٿو ته:

وهڻي جي شڪايت ڪبي چسا جڏهن.
 پاڻ کي پنهنجي هٿ سان ٽڪرايو ويو.

انهي فيصلي جي اڌار تي شاعر هڪ صلح ۽ مفڪر جي حيثيت ۾
 مائهن کي تحرڪ ۾ آڻي. سنئين رات وڙائڻ جي ڪوشش ڪري ٿو. اهو
 تحرڪ آڳاٽي زماني کان هلندو اچي ٿو. جنهن ۾ ڪڏهن مائهن کي گناهه جي

سزا جو احساس ڏناري صبر جي تلقين ڪئي وڃي ٿي. ته خداهي ڪي ٻيا
 ڏس ڏنا وڃي ٿا. ليڪن شاعر وقت جي حالتن کي نظر ۾ رکن مائهن کي اهو
 ڪي سمجهائي ٿو. جيڪو مائهن کي مائهن مان هڪڙي جي سمجهه ۾ نه
 اچي ٿو. نه اهو مسئلو ذهني بغاوت سان تعلق رکي ٿو. پر خود مائهن کي
 سمجهه ۾ نٿو اچي. انهيءَ چڪتاڻ ۾ صدين کان لاهيون چاڙهيون ٿيڻديون
 رهن ٿيون ۽ شاعري وقت جي هڪڙي ٻڌجي اڀرندي رهي ٿي ۽:

اي حسن هوس گاهي جي پينٽ چڙهن وارا.
 ڪنهن توکي اڃا نائي. بيدار هيو ناهي.

مرمندن جون مڙهيون پهرڻ وارا.
 زندگي ڪي ٿا خرممار ڪريو.

ڊگرو هٿن. ٻلي جي بادشاهي.
 غلامن کي گندگي جو ڏيهر آهي.

مير منهنجو ۽ تنهنجي مڃهڻو.
 فلم جا حوصلا وڌائي وٺي.

دولتن جو گرو ڏيها جا.
 مٿس ڪي ڇيها ڇيها مٿاهو.

گل ٿي ٿي ٿي ٿي ٿي ٿي ٿي.
 پير ٿي ٿي ٿي ٿي ٿي ٿي ٿي.

اشڪ ٻارڻ کي ڏسي مرڪسي پيو.
 ڪاش! توکي به اهو غم لڳي.

پيار بنا عدھي چيو ٿاڻل ،
ھير مياڻو ٻي ڏيڻ رھي ٿو .

ھڪ ٻي ٿو جيئي ،
زندگي گرام ۾ آ .

پھنجو پھنجو پيار ڪٿو ،
ڪھجڻ ڪھڻ ٿي پيار ۾ آ .

ھتي مون رڳو شاعر جي شخصيت ۽ شاعريءَ جي تحرڪ کي مقصد
۽ موضوع بڻائي پھنجا خيال پيش ڪيا آھن . ”وفا“ جي شاعري ۾ پيا بہ
اڪيچار اسرار ۽ اظهار موجود آھن جيڪي پڙھندڙن آڌر سردار ٿيندا ويندا
چون تہ انھن ۾ سادگي ۽ سڀني ھر نموني نظر اچي ٿي مثال طور :

ڪوڙ جا ڪڪ رکي پيار ٿي ،
جي جو منھن ٿي دانگي نہ مل .

دولتمندن جا ڪٽا ،
پوئڪي رٿا لڙا .

وڏن جي مٿي ڪٽيلا ۾ ،
ڪڪ جي پٿري ڪاٽي .

پنھن ڪڏجي جي پوکيا ھا ھاڻي سان ،
انھن پوکي جو چٽيل پور آھيان .

نامي ھتي سان چاھ سان ولري جي گھر جيان ،
پيرن سان منھجو پيار مٽائي ڇڏيو اٿئي .

سادگي نڪتبي زماني ۾ خطا ،
مارجي ويو ڪو وفا ويار ۾ .

عالمي احساس جا پنججي ڪڪر .
ماري ڌرتي تي اٿا آهيون وٿا .

شايد ٻج ڪري پيو آهي .
انڀ لڳي ٿا ليمس وانگر .

نماي ٿي مان ڪري سنڌ جي .
لڏي پي ٿا سڌي سڏايون امي .

گاڙها گاڙها پيو لهي ٻيا .
ڪانڊيون ۾ پيو لهي ٻيا .

پهچو انتظار ٿو رهي .
تنهجو انتظار چا هر ڪن .

پوئتي صاف ۾ بيٺا آهيون .
وقت ڪٿي ويو آڳ امان جي .

اٿون سمجهان ٿو تـ مختصر بيان وسيلي ”وفا“ جي شاعري جي
عالمي سوانح واکاڻ تي چڱي آهي . انهيءَ تي اڪثافا ڪندي هي قصو
ڪو نام ڪجي ٿو .

نيار مهاڀرني

محمدي بلبلنگ حيدرآباد سنڌ .

کلیل اکین جا خواب

موجنا

شاعري رنگا رنگ پست ڏور واسگر آهي. جيڪا کليلي ويندي
آهي. کليلي ويندي آهي. "وفا" جي شاعري سان به ساڳي ڳالهه لاڳو ٿئي
ٿي. مان سندس شاعري تي لکڻ لاءِ "ها" نه ڪري وينس. اڃا به ائين ڪشم
چوان نه "نه" نه ڪري سگهيس. ۽ جڏهن سندس ڪلام پڙهيم. جيڪو هر
ڪلھ رجسٽر تي اٿاريل هو ۽ اٽڪل پنج سؤ صفحو ٿاين پکڙيل هو.
تڏهن ڪيترن هنن تي مارڪنگ ڪيم. نوٽيس ورتو. ۽ جڏهن انهن ڪم
سهيڙڻ ويٺس. تڏهن وڌيڪ پکيڙ ٿيندي وئي:

چو شاعر ڪي ٿا توڙي...
ڪنهن ڌرتي ناهي نوري (وفا)

شاعري پاڻ ڳالهائيندي آهي (يا ان کي پاڻ ڳالهائڻ ڪبي) پڙهندي
سان به ٻڌندڙ سان به مهاڳ. سريشڪيت. راه. ڦلپهر... اهڙي شاعري
قلمي ضروري نه آهي. ها. البت اهڙي شاعري جي ملهه. ڪٿ لاڙهي آهي
اهو ڪير تنقيد ٿي ڪري سگهي ٿي. جيڪا عدم موجود آهي. ساهه
به. نه عام زندگي مان به.

ڪنهن به شاعر جو شروعاتي دور. جڏهن هر ڪوري ڪاڳر تي لڳا
لاڙهي ڇاهيندو آهي. تڏهن ڪيها نه خالي هوندا آهن. هر دل ڀريل هون
آهي. "وفا" به اهڙي دور مان لنگهيو:

گاڙها گاڙها پيٽر لهي پيا.
ڪاٺيڙين به پيٽر لهي پيا. (وفا)

۽ ٻوٽن جو ٿوڳو لڳو:

ٿوڳو ٿوڳو ٿوڳو ٿوڳو...
ٿوڳو ٿوڳو ٿوڳو ٿوڳو. (وفا)

ون يونٽ جو گورو گنت سنگھ جي ڪونج ۾ ٻاڻو ويو. سنڌ جو نقشو ۽ نالو ٻئي دنيا آگري سان ڏاڻو ويو. ۽ ائين خدا جي شانيءَ کي ميارڻ جي گندي ۽ ماهاڪ ڪيٽ ڪيٽي وئي. سنڌ جو سارا گهڻن ۾ ڦرڻ لهرايو ويو:

سندھي تهجيڪو نالو آهي،
ڪيائين ته جيڪو آهي، (اها)

پر سڌ جا اديب ۽ شاعر مڳوريءَ سنڌ جي مالي ڳهن کان ڪوٺ
مُٽيا هر طرف جي موائن ۾ ڏيئي ٻارن کان حقون مُٽيا. ۽ ائين انهي ٿيل
پٿران جون جگر سان هر مي ۾ چڱڪ مڱج جوت جيارن جو حتی جاري
رکيو.

رت _____ ان در کجای _____
متن _____ عمل _____ ای. (و فـ _____)

• ائیس هو معازیر حقیقت ڈانہی آیا:

حقیقت کی طبیعت جی روشنی پہنچی۔ (شعشعہ)

سچ نه اهو آهي ته سنڌ جا سوره نه آزادي کان پوءِ ئي شروع ٿي ويا هئا:

آزادی اُسی، ہر ماگ نہ پھنسی مارنی، (گردانی)

ون پوٽ کي بچائڻ لاءِ، اهوڀب خاني مارشل لا لاکو ڪيو ويو. ۽
مٿي ٻوليءَ کي پنهنجي درجي تائين واپس وريو:

رڳو هتي، ٻلي جي بادشاهي،
غلامن کنگسي، جو ويٺو آهي. (ولاءِ)

سنڌي ٻوليءَ جي ساهت ۽ سڃاڻپ لاءِ اهو هڪ انتهائي خطرناڪ دور هو. اهو دور مون اڳي به ڪيترن هنڌن تي ڪيو آهي. جتي اڌ ڪي هڪ ڀيرو

وري درجائن ۾ هڪ حرج به ڪونهي. ڇاڪاڻ ته ان دور جي جبر جي ذڪر کان سواءِ اسين شاعريءَ جي هڪ انتهائڪ دور سان انصاف نه ڪري سگهنداسين. انهيءَ جون ۾ مون کي ڪا به هڪ نه آهي ته اهي اديب ۽ شاعر ٿي هئا. هن پوري سگهه سان. قومي آجپي لا. پاڻ پتوڙيو ۽ سولي جي معاذ کان هڪ وڏي ويڙهاند ڏسي. سنڌ اهڙي ويڙهاند هر دور ۾ ڏني آهي:

ڇڙهندي ڇيائون. ته ٿيندي ويڙهه وڌائيندي. (شاهه)

پاڳڙ پاڻ کان لطيف ٿاڻي ۽ لطيف کان موجوده دور ٿاڻي اجاڙت. ليڪه هڪڙي به ڪٿي نه ٿي:

پنهجي پويان رت جي ليڪه ڇڏي. هندا هليو. (نور)

پيپير جي ”ڪهڙارو“ جي حوالي سان مان ان نسل جو ذڪر اڳ ئي ڪري چڪو آهيان. انهيءَ سموري صورتحال کي ”وفا“ عمل جي روپ ۾ اسان جي آڏو آندو ۽ شاعريءَ کي هڪ مقدم عطا ڪيو:

آزادي جو متوال ڪر.
پهرين سڙوڙ اڏري وڃي. (وفا)

هو، سنڌي ادبي سڪت جي سڌي ٻوليءَ جي تاريخي حڪوم
سنڌي زبان سوسائٽي جو قيام. ووٽر لسٽون ڪڍي. ۾ ڇپائڻ جي
تحرڪ. جلا. جلوس. جيل. سزائون. ٽهنون. ڌنڌائون:

جرئت اظهار آڙ سڌان ۾.
سج ڪٿا جي انتهائڪ سان ۾
(وفا)

انهيءَ ۾ هڪ به شڪ نه آهي ته جنهن دور سان ”وفا“ سلسلا ٺهيل آهي سو سنڌي شاعريءَ جو هڪ سوڀري دور آهي. ۽ جنهن کي سڳو امرجا ”روشن ڇاپورو“ ۾ ساراڻي شاعر جي شاعريءَ جي حوالي سان ”سُون
خلا سڪل پنگ“ ٿو سڏي. ”وفا“ انهيءَ دور مان به لنگهيو. هڪ اس ڪٿي -

انسان ڪٿي:

پونــدا ڪــڏهــي .

ڏونــســگر ڌــري .

(وفا)

۽ پوءِ اهو ڏاڍو جو ڏورنگ ڌري پيو . ون يونٽ جو سڀ پورا پورا ٿي
وڌو ۽ ”وفا“ ڪڏهن به . ڪٿي به . سڌ ماڻ جي ٿيڻ نه لڄائي:

سڪ حرام . نه ڪي بي ضمير آهيون دوست .

خلوحي دل سان پيا سڌ سان بياهيون دوست .

(وفا)

اهڙي ڪاري قهري رات ۾ هي خواب ڏٺا . گليل اڳي جا
خواب جا ڳنڍي اڳي جا خواب . جيڪي شاعر کي ڏند رکندا آهن ۽ اهي
خواب هو پنهنجي پڙهندڙ کي اڀيڻو آهي:

ارادي، چـا ڪـواب ڏـسي .

قـيـدي، رات گـداري آ .

(وفا)

پو . ”وفا“ جهڙو حساس شاعر اڪت اڪيلائي،

جي دور مان لکهيو:

دور گهمي ٿي ڪا مهلا مائهو .

پريسي ٿي ڪا مهلا مائهو .

(وفا)

۽ هو نوڪري جي نوڪري ڪئي سڄي سنڌ ۾ رليو پنهنجو رهيو .
ڏهر پيشو رهيو ۽ شعر لکيو رهيو . ائين هو ڏهر کي امرت پٺاڻ جي تجربن
جي طوراري ۽ پر ٻيندو ڪنن ٻڌندو رهيو:

سـون واسـگر هـيشـه رهاـيـن وـفا .

مـر چـتا ۾ اسـان کـي جـلايو وـيو .

(وفا)

انهيءَ ڊوٽي واري ڊگهي دور ۾ هي جا خط ايندا رهيا . هن جي قد
وانگي ٿي ڊگها ڊگها خط . انهن خطن مان هن جي ذهني ڪيفيت جو پتو
پوندو هو . هو پنهنجي خطن ۾ پنهنجي منتشر زندگي وانگر ٽڪريل پڪڙيل شعرن
کي ڳاڙهي ۽ مجموعي ترتيب ڏيڻ سان گڏوگڏ اهو به ضرور لکندو هو . ته هو
اهي سمورا شعر مون وٽ ڪٿي ايندو ۽ مون کي اهي ڏسڻا به پوندا ۽ انهن تي
لکڻو به پوندو . سو فيبروري 97ع جي هڪ مجلد جو ”وفا“ نيٽ اچي سهڙيو .
۾ ٿلهي رجسٽر سان ڪئي . انهن مان هڪ رجسٽر ٿي 291 صفحن جو هو يعني

291 غزل "وفا" ٻڌايو ته هتي ساڌا ٽي هزارن غزل لکيا آهي. مقدار جي لحاظ کان اهو هڪ وڏو انگ آهي. پر معيار جي لحاظ کان به "وفا" موجوده دور جو هڪ اهم غزل گو شاعر آهي.

ڪنهن به هڪ صنف ۾، سو به غزل جهڙي صنف ۾، جنهن کي ڌاري صنف چئي سگهيو به ويو، ايتري مقدار ۽ معيار ۾ لکڻ هڪ ڪارنامو ئي نه آهي. "وفا" نه رڳو غزل جي ڊگهي ۾ سنڌي ٻوليءَ جي تخليقي گهڻن کي ڳولي لهي ٿو، پر هو لفظ گهڙڻ جو هنر به ڄاڻي ٿو. ايتري لکڻ کان پوءِ به هو ڪٽائينس آهي. خاص ڪري ساڳئي ۽ متحرڪ پيچاڙين جي مونجهاري بابت. اسڪرپي هو پنهنجو ڪلام "آتم" جي حوالي ڪري ٿو. "آتم" سڄي ڪلام کي اٿاري به ٿو ۽ ڏسي به ٿو. پر جڏهن "وفا" مون کي اهي اسڪرپٽ ڏنا ڏسڻ لاءِ ۽ انهن تي لکڻ لاءِ. تڏهن ان جي ڪيتريون ئي سٺي ٺي "وفا" ڳاڙهن ٽپڪن سان مارڪنگ ڪئي هئي. "وفا" کي اصل ۾ پنهنجو ڪلام پاڻ اٿارڻ ڪهندو هو. جنهن لاءِ شايد هن وٽ وقت نه هو. اهو اهو ئي دور هو جڏهن اهاڙ ڳيڙو ويس غزل" تخليقي رهيو هو. نيٺ سنڌي غزل جي - ان روايت جو ڏس اسان کي "ساڳي" وٽ به ملي ٿو:

جي سهڻو پاڻ سڏائي ويا البيلون اکيون اٽڪائي ويا.
چپ چاشنيدار چڪائي ويا سٺي سوڍن کي نه جڳائي ويا.
(ساڳي)

ائين اڳتي هلي ڪافي نما غزل ۽ غزل نما ڪافي جي روايت جڙي. اهاڙ، شمشير، شيام، تنوير، ايم ڪمل ۽ ذوالفقار راشدي جهڙن وڏن حميد غزل گو شاعرن ۽ طالب الموليٰ، اڪبر الهاشمي، علي محمد مجروح ۽ شبير خانف جهڙن اهم ۽ وڏن روايتي غزل گو شاعرن جي موجودگي، پر "وفا" پنهنجي لهجي کي منفرد رکن ۾ ڪامياب ويو آهي. ايتري گهڻي لکڻ کان پوءِ به هو پاڻ کي ڪٿي به درجاڻي نه ٿو. هو غزل ۾ گهڻي کان گهڻا موضوع، وارتائون، ٽرڪيون، تشبيهون ۽ لفظ پن ڪشي آيو آهي. هو مسلسل تجرباتي عمل مان اسڪرپي پار پئي ٿو. خود هن جيڪي بحر وزن جا تجربا ڪيا آهن، اهو به هڪ الڳ موضوع ٿي سگهي ٿو. سنڌ ۾ رڳن ڀٽڪڻ جي ڪري هن جو مشاهدو وسيع آهي ۽ هن جي مشاهداتي حس به ڌاري نيز آهي. ائين "وفا" سوان گهاڙيتا گهڙي ٿو ۽ هڪ الڳ ۽ منفرد رڌم کي رواج ڏئي ٿو ۽ ننڍڙي فارميت ۾ وڏي ڳالهه ڪرڻ جو ڌانءِ رکي ٿو:

_____ ر ڪاري.

_____ ڊوم ڌاري.

۾ آهي ۽ هو ان سموريءَ تلخي کي، سموريءَ دٻڙ کي هڪ ٽڪر ٻي. امرت
هڪري جڳ تي اوتري ڇڏي:

رات ڏانڊو مڪرون مڪروني ۾،
سڪندڙي جي هڪ ۾ هڪسڪو.

پريڪٽو اوڪان زخم تهذيب؟
اوڪان جي شراعت کي ڇڏيون!

چوڪي سڄ لڳي پئي آهي،
ڪو وڃي پاڻ کي راکش ڪيو.

ڪهاڻي سنڌ کي ٻيو سنڌ ڪا مڏايون پاڻ،
انهن ڏليل ضميرن مان پاڻ ٺاهيون دوست.

مڏائي سڌي، لڏيون سنڌ کي غصب آهي،
ڏيون ٿا پاڻ ئي پنهنجي گهرن کي باهيون دوست.

وڏا جي لهجي جي اها ڪڙان:

هڪر پسي لڪ ٿئي،
جڪف ٿئي ٿڪ ٿئي.

۽ سڄ کي بنا ڪنهن لکي، جي، جي، بنا ڪنهن پٽ پٽ جي منهن
تي لڪائڻ هن جي ريت آهي. پوءِ ان جو رد عمل ڪهڙو ٿو ٿئي، سو پڇي
ڏسڻ وٽان هوندو:

هر پڙهندڙ جو پڙهندڙ مهڻي،
ان وٽسڪڙ تحريري اسڪان

اڄ جڏهن ادب ۾ گروهه بنديون آهن، من نرا حامي بگرو جو
ڪاروبار آهي، ليڪيداريون آهن، ٿا آهن، فرائون آهن، ٿڌي رڌا
پنهنجي بنيادي فرض سان سڄو رهيو آهي:

ويڪڙا جي تڪليف نه ڪيو .
 دم دم ڇان پريسي جي پيڪ .
 (وفا)

”وفا“ جو غزل روايت ۽ جدت جو سنگم آهي . پر ائين چون وڌيڪ
 صحيح ٿيندو ته ”وفا“ سڌي غزل جون نئون روايتون قائم ڪيون آهن . ۽ غزل
 کي سنڌي شاعري جي هڪ مانائتي صنف جي ڀڃ تي پهچائڻ ۾ هن هڪ اهم
 هڪدم ادا ڪيو آهي . رهي ڳالهه مڃتا جي ته هڪ سچو شاعر شهرت کان
 سدائين پري پڄندو آهي ۽ ”وفا“ کي به اهڙي ڪنهن مڃتا جي ڪاٻي نه آهي :

دوپوش ڪي رهڻ ٿا سدا باغي ڇيان .
 ۽ ڪي ڪي خواستخواه ٿي شهرت ملي وڃي .
 (وفا)

پر ائين ”وفا“ کي اهڙي مڃتا ڏئي ، دراصل پنهنجو پاڻ کي ئي مڃتا
 ڏيون ٿا :

مون شاعري ڪي ڇا ڏٺو ؟
 اهو به ڪجهه حساب ڪيو .
 (وفا)

۽ شاعريءَ هن کي ڇا ڏٺو آهي ؟ اهو هڪ الڳ موضوع آهي .

امداد حسيني

ڄامشورو سنڌ .

وفائن جو شاعر

اڀياس

وفا مائي شاعري امرت سر جو چارل، خيرپور نائي شاھ ۾ مياھل -
وڏو ٿي امرت سري، سڏائڻ بندوان "وفا نائي شاهي" سڏايو. ور، جاني ۽
جهلوري وغيره جهڙن ڳوٺ نماا شهرن ۾ جيون جون گهڙيون گهاريندي سنڌ
ڌرتي جي مٽي ۽ ماڻهن سان محبتون نياڻي ۽ وفائي جو وکر وهائڻ ڪارڻ سچ
نبار سنڌي غزل گهڙيندو ۽ شاعري ڪندو رهيو آهي.

هي ذات جا ڏنگ سهي فلم جو پورهيو ڪندڙ سنڌي ادب جي
پارڪن ۽ پڙهندڙن ۾ مقبول هوندي به، هي طبقاتي سماج جي سڪتن مان
ڦٽندڙ ۽ اُسرندي ادب کيتر جي روايتي وڏ نوائي واري ڳالهي ۾ سگهاري
موت مائي شاهي سگهيو. ان جو سبب اهو آهي ته هي وٽ سواءِ پنهنجي
شعرن جي ٻيو ڪوبه وڏائي وارو ڪم موجود ناهي. جهڙوڪ - اميري، وڏو
عهدو يا واه واه ڪرڻ وارو وڏو گروپ، نه وري هو هي ڪنهن وڏي شهر جو
رهواسي شاعر آهي. جو لڳ لاڳاپي ۽ پنهنجائي جي اڌار تي ڪنهن ڌر کان
هي ڪي ڪا وڏي موٽا ملي وڃي ها.

مطلب ته اهڙن ڪي توکين ماهر ۽ نورن کان هي سادگي ۽ ساجهپ
وارو سچاڻ شاعر گهڻو پراڻو بيٺل آهي. ان ڪري هي رڳو شاعر آهي ۽
اهائي سندن اصل سچائي آهي. انهي حقيقت کان انڪار ڪنهن لاءِ به
مڪمل نه ٿيندو.

ان ڏس ۾ هي به ڪنهن جي ڪاڻ ناهي ڪندي، هي پنهنجي ليکي
سواءِ ڪجهه حاصل ڪرڻ جي رڳو ڏيندو رهيو آهي. پنهنجا شعر توڙي
پنهنجون محبتون هڪ سڄي ذات ڏئي، وانگر، هي جو ديس ۽ ان جي واسين
سڀر نيڪو نانو صافقي واري سوچ کان متاثر ۽ غرض جي هر گهرج کان آجو
رهيو آهي. هي انساني حيات ۽ جياپي جي جاگڙ لاءِ هر آواز کي اندر
پرستو آهي. ان ڪري هي جي ادراڪ جو هر اڏمرو زخمي ۽ احساس جو هر
اگر گهاٽل آهي. جن هن جي شاعري کي درد سان ڳا گهرائي به بخشڻ آهي.
زمانو ۽ زندگي جي مڙسي رنگ، روپ ۽ گوندون کي اندر جي اکين سان
ڏسي وائسي ۽ پرکي پنهنجي ذات جي اڳياڻي ۾ رچي ڇڏڻ جو وٽن سهڻو

ڏانهن آهي. جهن جو اثر هر پڙهندڙ ۽ ٻڌندڙ جي دل کي سئون سڌو چڱي
وڃي ٿو.

سنڌن مست الستي شخصيت وارو جديو هن جي غزلن مان اُڀري
اچي ٿو. جهن ڪري هن جي غزلن ۾ پاڻي جي وهڪري جهڙي روايت اچي
وڃي ٿي. ان ڏس ۾ پاڻ ڪٿي ڪٿي سڄل جي سڄائي جي پير وڪاري ڪندي
نظر اچي ٿا.

— الله آهيان — شيطان آهيان.
— مان آدم جو اولاد انسان آهيان.

يا

ڪڏهن عيني ڪڏهن منصور آهيان.
— مان پنهنجي طرف کان مجبور آهيان.

۽

دورح جي هر چنگ اسان جو ورتو.
جست ڏاڏائي جاگير اسان جي.

سنڌن تعليمي سگهه مان ذهني پيڙا جون سوريون وارتائون جهڙ
جهڙالي مان ڪٿي ڪٿي لپاڪا پائيندڙ سج جيان لڳن ٿيون. اهڙين ان
سهاڻيندڙ حالتن ۾ شاھ جي هن شعر، ”محبت ميڙي ڳوٺ اڏجي هيڪڙو“
دانگر ”وفا“ هن ڪُل جنگ جي ماڻهن ۽ ماڻهي سان پوري ريت وڻائون
نڀايون آهن. توڙي ڪٿي هن اکين پور زماني جي خود غرضي، بي حسي ۽ پاڻ
پٺو هن لا، ڏک جو سبب بنجي وڃي ٿا. پوءِ به هو وڏي طرف سان کين پنهنجي
تڏي جو ڀرم رکڻ لاءِ چوي ٿو (جيڪا سڌ جي روايت رهي آهي) ۽ ان سان
گڏ ”وفا“ جي ڏڪار جي خاتمي لاءِ دعائون گهري ٿو.
مثال :

— ڪُنڌ مون کي پنهنجي تڏي جو ڀرم رک.
— وفا مني ڏڪارن هر مهمان آهيان.

ڪوئي گهٽ وڌ به چوي ٿو ته ڏيون ٿا منهنجي.
يا وڏي طرف جا مالڪ هون يا بردل آهيون.

عاشقن جي گهٽ ۽ گهٽ دعا گنجي.
غل "وفا" جو ڏڪار هنر ٿئي.

هن جي شاعري رگو الفاظن جو الطوب يا ستن جو ستا، ماهي
پر هن هڪ شاعر جي ادبي نظرياتي پٽائيندڙ حب سونهن کي واکاڻيو ۽ پيار کي
پر حيرت آهي. ان قومي ۽ ملڪي ماحول کي پنهنجي شاعري جو دائمي ميهو
پڻ بنايو آهي جيئن ته:

روح جان حرم ٻي امر ٿو لڳي.
مهر مان مني جي بات ڪنڌي ٿي.

وري عدالتي امير مورو ڇڙهيو.
ويون بهجي هر هنڌ تارون وري.

ساڳي ريت وقت جي جلادن هتان ايامن کان مصلوب ٿيندڙ امن ۽
آشني جا رتوجان اصول. ٻي آبرو ٿيل انصاف، ان برابري ۽ نا انصافي
وارا ويڇا ۽ گهٽ. وڏايون انساني حقن کي عصب ڪندڙ حاجا ۽ قومي عزت
جي ستروشي کي چيهاڙيندڙ هر اوکري عمل خلاف هن لوڇيو ۽ لنگيو آهي.
ان سلسلي ۾ سندن چوڻ آهي ته:

گهٽائو به وهڪرو ڪو به بهتون.
استو ٿئي رهين مشڪل آهي.

چور نڪارو مطلب ٿئي ٽڪيل.
مقتلن مان حيات گذري ٿي.

سي اڪيون چون ٿا "هي گهٽا هي".
وفا انڌين ۾ انڌين آهي.

پاڳيو ڦاسي پيو خود ڪيس ۾ .
تو سڃاتا چور جا پيرا چڱا .

مطلب ۾ هي سرجهار کي سنڌي غزل جي سوانح ۾ ليکي سگهجي
ٿو. جهڙو پنهنجي آدرشي اهوائي ۽ اڇت اڪرن جي استعمال سان غزل کي
سونهي ۽ نوان ڏسي آهي ان ڏس ۾ ڏنل تشبيهون ۽ اصطلاح پڻ هي موهيندڙ ۽
نيارا لکي ٿا. هي رت لفظي کي سٽي ۾ جهڙن جو سهڻو ڌارا ۽ جدين جي
گهٽجاء جو سٺو ڏس ڏيکاري ٿو.

ڪيون هان ڪهسي سڀان رڌيون.
اڳي ڪوڙ ڪيون. هان ڏهين.
اهي فرهاد ڦاٿل آهي.

ان ۾ رڌيون ، ڪوڙ ڪيون ، ڏهين ۽ ٽڙي جهڙن اڪرن جي جوڙجڪ
نئين نظر اچي ٿي. ساڳي ريت بلا تي پير جهڙا اهيڪ اصطلاح ۽ يادن جو
جهڙو ، اکين جون اڇنگارون ۽ پوٽي جو چٽيل پور جون تشبيهون وغيره
سنڌي شاعري جي اڪيچار تجزيي جا ٿورا مثال آهن.

صليبون ، سوربون ، گهالا ، چٽاڻون.
محببت چٽي هلائي پير آهي.

يا

وري تنهنجي سڀان اچي جهڙو.
اڪيون ٿيون ڏهين اڇنگارون وري

مطلب ۾ سنڌي غزل کي سڃاڻي ۽ سويي جو سڀاڙيل دستور چئجي
تو غلط ٿيندو. البت هڪ ڀيري اضافت جو استعمال ۽ ڊگھي ڪلچر ۽ وڌيڪ
جهڙو اڌ لکي فارسي رنگ. چند ۾ داغ مثل لکي ٿو. پڇاڙي ۾ ڊگھو ايترو ته
”وفا“ جا غزل پڙهي مون پنهنجي اکين جون اڇنگارون ٿيندي ڏسڻ ۽
اها ئي سڀ کان وڏي مڃتا آهي.

مريد مجيدي

سڀاڙيل غزلو ٿو سڃاڻي

اسين "وفا" جي درد جا سوڳوار آهيون

راء

اسين "وفا" جي درد جا سوڳوار آهيون. هو ڪل کان خالي تي ويل شخص آهي ۽ درد جي ڪهنه آخري حد وٽان جڏهن موٽندو آهي ته پنهنجي جهوليءَ ۾ ڪيترائي ڪارن ڳلابن جهڙا درد ڀريا غزل ڪشي ايندا آهن. ڏک جي ڪاري رات ۾ هن جا شعر اها روشني آهن جنهن اڏاڻو به فقط ڏک جون ئي صورتون ڏسي سگهجي ٿيون. "وفا" وٽ شاعريءَ ۾ اظهار ايندو ئي سچو ۽ سگهارو آهي. جيتري درد جي حقيقت! "وفا" پنهنجي وجود جي ڪشڪول ۾ تعنائن ۽ حسرتن جي تڪميل لاءِ، ڪهنه به واسي جي خدا جيان پائيندو آهي. يادن جي پيڙهي ڪٽي لفظن جا رنجهو هلائيندو. هو حتمي اکين جي ٺهر جهڙي شاعريءَ جهونگاريندو آهي ته زندگي جي سموري ڊيڊ تي هڪ آهستي حالت ٺهي ايندي آهي. هن جي "شوق" جي "سلام" کي جڏهن اکيون شرف ٻاهر پنهنجنديون آهن، ته هو ڪيڏي ٺهر ۽ سوڙت سان سراپا مسمون ۽ مشغور بنجي ويندو آهي.

سلام شوق کي شرف ٺهر ۾

وفا مسمون ۽ مشغور آهيان.

(وفا)

"وفا" جنهن سان زمانو بي وفائي جيان ئي ورثا ڪندو رهيو آهي، پر سندس شاعريءَ ڏانهن "بارفائي" کيس هڪ پرورد نيا ڪندڙ شخص جهان ڀورو ڪري ٿي. ٽوٽي جو هو پنهنجي جنم جي درد ڏهاڪو الڳ ڪي چٽيل پور جهڙي تشبيهه ڏيندي چئي ٿو:

پنهي گڏجي جي پوکيا هئا، هتي سان،

انهن پوکي جو چٽيل پور آهيان.

(وفا)

پر پاڻ سان ٿيل بيوفائين به وڏي وفا سان لکن هڪ وڏي وفاداري آهي. ۽ اهو ئي ڪن "وفا نالي شاعري" کي سوري ۽ اسان جي سامهه ۾ سگائي ٿو چڙهي.

"وفا" جنهن جي وجود جي تشي پر ايترو نه نشو آهي. جو نشا به حيران ٿي ويڌا آهي ۽ هو ان غمار جي لهندڙ ۽ اڀرندڙ سلسلن مان هونديس. سڀني ۽ ساحلي جهڙا گيت جوڙيندو آهي. جنهن جي لهرن جهڙي رواني پر ساگر جي گهرائي ۽ سڄائي جهڙو انت اوتيل هوندو آهي. شاعري پر لفظن جو جهڙو جهڙو "وفا" وٽ آهي اهڙو "وفا" وٽ ئي آهي. ڪنهن چيو پئي نه "وفا" جهڙن شاعرن وٽ رلي به ڪانهي پر شاعريءَ جي ٽڪ سان هو اهڙيون واريون جوڙي ٿو. جنهن جي سونهن جا رنگ هن کي سڄو ٿيڻ ڏٺا آهن.

"وفا" اهو رولاڪ شاعر آهي. جنهن شاعريءَ جي پر شور هجور ميلي پر ڪنهن ٻار جيان ڀڄائي ويل. غزل کي ڳولي ۽ ڪنهن شفيق پيءَ جي شفقت جيان سڀاليو ۽ پاليو آهي اسان جي شاعرن جي ڊگهي قطار پر چند ناد چڙهي جن به سڌي شاعريءَ پر گپ سان راڳو ڪيو آهي. يا ڪٿي ادبي رسالن جي ان ڇاڻ اڀرڻ هتان شاعريءَ جي نالي پر اسان تي چيڙو گد ۽ ڪچرو اڇلايو ويو آهي. اهڙي حالت پر "وفا" جهڙو شاعر پنهنجي ڏن پر جيڪا "ڏن" وڃائي پيو. سچ پچ ان جي وچت جو ويساڻ شاعريءَ جي وڃايل ساک لاءِ هڪ پرپور سهارو آهي.

"وفا" سنڌي شاعري جو اهو بشر آهي جنهن جي شاعري زنده نور جو دليل آهي.

تعارف مختصر منهنجو اهو آ.
بشر آهيان. دليل نور آهيان.
(وفا)

"وفا" جهڙا شاعر حس جي ناداني لاءِ ڇا نه تڙهائيندڙ سئون سوچين ٿا.

عشق جي نامرادي تي ڪي ڪي.
حس نادان ايترو نه محسوس.
(وفا)

عشق جي نامرادي تي حس جو ڪيل ۽ ان جي اهڙي ناداني خود حس لاءِ هڪ وڏو بهتان آهي. "وفا" وٽ مرڪن ۽ ٽهڪن جي رڳن جو تحرڪ رکجي وڃي ٿو. جيڪڏهن انهن وٽ غم جو سلسلو نه هجي. نيڪن هر مرڪ جي وڃي رکجي.
جيڪڏهن غم جو سلسلو نه هجي.
(وفا)

"وفا" وٽ جلوس جي شدت آڏو هر ڏاڏائي ۽ هوڏ پريو ڪردار
پهچر ڪڏ جهڪائي ٿو چڙي يا پوءِ جلوس جي انتها آڏو اهڙي ڪردار جو
هار کائي خارجي وڃن. وفا جي "وڏائي" جو ثبوت آهي.

ٺيڪ منهنجي خلوص جي شدت.

منهنجي ڪردار کي جهڪائي وٺي.

(وفا)

هر جڏهن وقت جي ٺڪي ۽ تنهن آس اڳي جي ٺيڪ سان گڏ. دل
جهڙو گهرو درياءَ به سڪائي وڃي نه. پوئتي رهجي ويل آثارن به "وفا" جي
لغظن ۽ رحمي جهڙي دانهن نه هوندي ته پيو ڇا هوندو؟

وقت جي آس. اڳي جي ٺيڪ سان گڏ.

دل جو درياءُ ڇي سڪائي وٺي.

(وفا)

لڙڪن جو ڀلو مصرف اهو آهي. جو اهي پينا وڃي. انهن جي
خوبصورت پچائي به اها آهي. نه انهن کي ڪو به وڃي. هر جيڪڏهن اهي
اڳي جي پريل تان مان هارجي پيا نه اهو عمل لڙڪن لاءِ وڏي ويڙهه ۽
مصيبت جيئن آهي.

پينن کان پي وڃي ويا لڙڪ منهنجا.

مصيبت به اچي ويا لڙڪ منهنجا.

(وفا)

۽ لڙڪن جي هڪڙي ڪهاڻي جڏهن رخسار جي گاڙهه ۽ گاڙهي
باهه به پتنگن جيان پڇي ۽ پچائي کي پهچي ٿي ته ان جو اظهار "وفا" وٽ
هڪڙو نه باڪمال آهي.

منهنجو رخسار پڪا شمع فروزان.

پتنگن جيان پڇي ويا لڙڪ منهنجا.

(وفا)

"وفا" اهو شاعر آهي. جنهن ڇڻي شاعري زندگي جي رات تي
چاندو کي جيان چاڀيل آهي ۽ جيون جي روپن پٺن مان اٿس ڪرنا. اسان
جي من جي گهڙهي به جرحندا آهن ٿا. ۽ پوءِ جو اس جي لڙادن آڏو جڏهن
چند پهريدار هجي. نه چند کي نالهه ڏانهن لڙڻ ۽ رات جي ٺري وڃڻ
جهڙو انتظار وفا وٽ هڪڙي نظر ڪرڻ به اوتجي آهي.

اڄ جواني جي ارادن جو ڪيون استعمال.
 چند سالهين ڏي لڙيسو. رات نري اڪائي.
 (وفا)

"وفا" چئي ٿو ڪڏهن سوجهرا به بدنام ڪري وجهندا آهن روسي!
 هر صبر ۽ ضبط جا ڳوڙها ظاهر ڪري وجهندي آهي. روشني جا مثبت عنصر
 آهي. ان جي نفي کي "وفا" ڇا نه هٿي سٺي به پايو آهي.
 منهنجي ڳوڙها سڀ ڪسي پڪون بدنام.
 تنهنجي مڪمل به سوجهرو سڀ هجي.
 (وفا)

و دوسترا ان کان اڳ هو "وفا" سان زندگي "وفا" نه هري اچو
 و سائين بهار ۽ محبت جي وفا جو اهو احوال ڪريون ۽ کيس اها محبت
 ڏيون جنهن کان محروم رهندي هو سڙاها محرومي سڃي ڏيو آهي.
 نڪرن ڪسي ڪيهر آهي
 جهيڪون به جهيڪر آهي
 پوڙي وڪا جي ڪارن.
 سڀ ڏسنگير آهي
 (وفا)

..... ۽ بلاشبہ "وفا" بظاھر و "وفا" مائٽي شامي آهي. پر دنيا جي
 هر هڪ "مائي شام" کان هو تمام. تمام وڏو مالھو آهي.

بعض مھراڻوي
 سانگھڙ سٺ.

نرد جي ٻيل هراڻ تي پينل مان ۽ منهنجي شاعري

شاعر پاران

گدرييل چوتھين سالر کان ڄامڙن جي پالڻا واري ڪاتي ۾ موڪلي
هئي ڇو ته مان اسان کان وڌيڪ ڄامڙن جي ويجهو رهيو آهيان. انهن
معيبي ڦرڻي موڪلي اهو اٺو ڪو احساس ڪيو آهي ته ڄامڙن ۾ اڪثر ڪو
اسان کان وڌيڪ آهي. ڪوئيڪ ماڻهن سان منهنجي محبتن جو
سلسلو منهنجي عمر ڏينهن کان شروع ٿئي ٿو.

انهي ڳوٺل مسافري ۾ حضور آڻي هڪر اما ۽ سهجي پهچي منزل تي پهچڻ جي حڪم ۾ با ۽ موڪلي پسي عدي ۽ با ۽ روي موڪلڻ وٺڻ تي مٿاڻي ويا. ۽ مان اڃا تائين انهيءَ ۾ اڏايل صون پهچي محدود صوبو موجب انساني محنتي کي ماده پرست محسوس ڪيو آهي. شايد اهو ئي سبب هجي جو موڪلي محنتي جي موت ۾ وڳو نفرون تي پوءِ پهچڻ آهي.

ڏکي جي وند ورج لا، مون جهڙي کي به هي مهل تائين، محدود سمجهي وٺس
 لکهي وڃي. سس دل جو بند دروازو ڪڙڪائڻ جي ڪوشش ڪئي آهي. ت
 سس دل جي بند دروازي تي ڌڪار جو ڊگ ڏسن لا، پتل. انهي آگاهي جي
 پورو منهنو مذاق اڏائيندڙ مرڪب سان اڌر ڀاءُ ڪري صيف مون کي هٿ ٺوڏي
 هلي پون جو اشارو ڪيو آهي. ائين سڄي زندگي مان پنهنجي اندر ۾ درد جو
 هڪ درياهه ڪٽي. دلين جي بند دروازن تان مرڪبي واپس موٽندو رهيو آهيان.
 درد جي ديوتا جي مسلسل مهربانيون مون کي سون جو اهو لڏڪٽ سمند
 بڻائي ڇڏيو. جنهن جي پٺي پار پهچڻ جي ڪلپنا ۾ ڪوي بڻجي، انهي
 اجهاک سمند کي جهاکيندي جهاکيندي، مون کي پنهنجي زندگي جي نما شام
 ت نظر اچي وهي آهي. پر درد جي لڏ ۾ انت بحر جي پٺي ڪناري جو اچا
 نالين ڪو ڪو نه ٿو پهچائي شايد ڪٿي به ڪونهي.

چو تہ فریبائی لاکھ جي بھائی، دنیا جي غشی ۾ هر هنڌ ساڳي آهي، ۽
اڄ تالين مڪور، دنگ چور دائرو هڪي انهي کي سرحدن ۾ قيد مڪري نه سگھيو
آهي، جاڪانن ۾ درد جو واسو ۾ خيانت جي تصور وانگر هر هنڌ آهي.

آڳاڙو ٺهيو آهي. ڏاڏن کي وٺي وٺي وٺو ڏهه هزار آهي ۽ نه هڪ هزار آهي. شايد هڪڙي ۽ ڪونهي! هن اهم القيد نه ڄاڻيندي ۽ هڪ اڀر شي انسان کي درد جو سفير بڻائي. گهربائي ڏکي جي عالمي سطح تي سفارتڪاري ڪرڻ جن ملڪن لاءِ ٿو ڪري ڇڏي.

مون ان فرض کي فرض سمجهي لاهن خاطر. پنهنجي شاعري ذريعي شعور جا ڏيکيا ٻاري. پنهنجي ذميواري پوري ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي آهي. انهي ڏينهي جي لات کي تيز هوا يا طوفان پر جهٽڪي سان جهيٽو ٿيڻ يا جهٽ ڏيئي اجهامي وڃڻ کان بچائڻ خاطر. رت يا تيل بچاء. پنهنجي رت جو استعمال ڪيو آهي. مان هجان نه هجان پر منهنجي رت مان پريل اها لات، پاٽ اونهائي کي صدين تائين پر ه جا پيغام پهچائيندي رهندي. بس اهو احساس مونکي فنا جي ڦهليار مان ڪڍي. فنا جي اها ان اجهامندڙ باهه بڻائي ٿو چڻي. جيڪا مون پهچائڻا جڳي تائين منهنجي جديس کي جوڙي پهنندي رهندي.

نوڪري جي نوعيت جي حساب سان. سنڌ جي هڪ ڪٽڇ م منهنجي پٽي پهل ڳوٺ ۽ واهڻ جي مارو ماڻهن سان تمام گهڻي پنهنجائي رهي آهي. نوڪري پر بدلي جو رولٽو 1987ع ڌاري رلائندو رلائندو مونکي لاڙ جي ٺٽي ضلعي جي وڏو شهر مان ميرپور خاص ضلعي جي برائي ڳوٺ سا ننڍڙي شهر جهلوري ۾ وٺي ويو. سنڌ جي جهڙي واهه اسٽ حيدرآباد جي ساڄي ڪپ تي. هي موهيندڙ مظهر. ٻڙن جي گهاٽي چانورن ۽ چر جو ساريل جهڙو اجرو پاڻي رکندڙ. انهي ننڍڙي شهر ۾ ادب جي عبرت انگيز حد تائين ڪوٽ کان سواءِ سڀ ڪجهه هو.

چانورن جو معالج هٿن ڪري. منهنجي ڏهٽ ڏهٽ شهر جي اميرن بچاء. مالوند مارو ماڻهن سان وڌيڪ تي وٺي. مال جي علاج معالجي جي سلسلي ۾ جهلوري جي آسپاس جي ڳوٺن ۾ اڪثر اچڻ وڃڻ ٿيندو رهندو هو. جهلوري ليگ دل برادري جو حاجي خالفتو دل ماني. هڪ وڏو ڳوٺ آهي انهي ڳوٺ ۾ هڪ ڏينهي مال جي علاج سانگي وڃڻ ٿيو. نه اتي ڳوٺ جو مال چاريندڙ هڪ اڏوٽ عمر جي ميراڻي محمد عمر دل سان ملاقات ٿي. جنهن ٻڌايو ته منهنجو جهلوري ۾ پڙهندڙ پٽ سچيندو دل شعر و شاعري جو شوق رکي ٿو. مان اڃا مال جي علاج جي سلسلي ۾ اتي ئي هئس. نه ٿوٽ جي چارين جي اوت مان. ڪتاب جو ٿيلو ڪلهي پر لنگائي. هڪ ٻيگر اچي رهيو هو. سندس پيءُ کيس ايندو ڏسي مونکي چيو ته ”سچيندو اچي ويو آهي“. ايتري ۾ ٻيگر مويان هٿ ملائي. ٿيلو ڪلهي تان لاهي هٿ رکيو ۽ ڪٽ جي پهرائدي کان ويهي رهيو.

مون کانئس تعارف کان پوءِ شعر و شاعري بابت پڇيو. موت پر هي پنهنجي هڪ اڏوٽ گهاٽي ۽ شعر ٻڌايا. مان ان کي ادب جي آپ ڪري تي ٻاڏيا پائيندڙ ٻار سمجهي. ڪيڏو ڏيکاريندڙ درس ڏيئي هليو آهي.

اٿيس ڏيار هيءَ ٻار ان متعارف ڪرايل هڪ ادب دوست پٽ جي صورت ۾ مون پنهنجي ادبي اثاثن جي ڪنهن ڪنڊ کي پرڄندو محسوس ڪيو.

1989ع ۾ موڪري جو ڊوئڙو هڪ ڀيرو ٻيهر مونکي تر ڪان لاڙ ڏانهن لاڙي ويو. مان جهورِي شهر ۽ اسپاس جي مارو ماڻهن ۽ مال جي دسارو جي دوستي ۽ ادبي ڊگي تي ڀرڙيون پائيندڙ پنهنجي سڀڙي دوست سچندو دل جي ويجهڙي جو درد دل ۾ کڻي. نئي ضلعي جي حاتي شهر پنهنجي ويس مان لاڙ ۾ هوندي به تر جي ماڻهن جي پيار ۽ پنهنجائپ کي پاڻ کان پري نه سگهيس. اهو ئي سبب هو جو 1993ع ۾ پنهنجي بدلي ڪرائي ٻيهر ميرپورخاص آيس. هي ڀيري مونکي جهورِي جي بچاءَ ميرپورخاص شهر جي ڄامورن واري اسپال ۾ رکيو ويو.

جهورِي حيان ڊويزنل هڪ فنوارٽر جو درجو رکندڙ. اتي جي اور ۽ ميگور جي شهر طور مشهور ميرپورخاص ۾. ادبي دلچسپي ۽ هنن جي برابر هئي. اها اڄ اجهائڻ لا. مان اڪثر شهر جي اناس ڪنهن به اداس ڪهندڙ رهندڙ هئس. انهي سلسلي ۾ هڪ ڏينهن ميرپورخاص مان نڪرندڙ مقامي اخبار ”پيغام سنڌ“ جي آفيس ۾ ويس. ته اتي مونکي اهو ساڳيو ميگور ويٺل نظر آيو. جنهن ٻڌايو ته مان اجهلڻ هٽيوار ”پيغام سنڌ“ ۾ اڀرندڙ طور مگر ڪريان ٿو.

سڌي ڳالهه ٻڌي منهنجي تصور ۾ جهورِي جي ڳوٺ ۾. مٿانهن جو ٿيلهر ڳچي ۾ وجهي گدلي ٻارڙن جيان ڪهڻي به واند ڪڍيندڙ. اهو سچندو دل ٿري آيو. جنهن ۾ مونکي ان وقت اها مٿيا مورگر نظر نه آئي هئي. مون کي ڪنهن ويل نينگر جي ڳالهه ٿي ويسا. ۽ ڪنهن ويل پنهنجي اکين تي اعتبار نه اچي. پنهنجي ادبي سفر جي باري ۾ ڪانئس پڇيم ته هي ورائيو ته ”مون ٽيهارو ڪم ڪهائون ۽ سو ڪم غزل، وايون ۽ ڪجهه هٽيوار ڪهالڻ لکيا آهن. جيڪي مختلف اخبارن ۽ رسالن ۾ ڇپجي چڪا آهن ۽ اجهلڻ پنهنجو ادبي نالو ساگر وڪير آهي.“

مون کي چئي سالي جي ويجهڙي ۾ ايندي وڏي تبديلي ٿي. حيرت سان ڪم سرهائي به محسوس ٿي. اٿيس اسان موڪري ناتي تحت لاڳاپيل هنن سبب هڪٻئي کي ويجهو ٿيڻا ويا. ساگر ”پيغام سنڌ“ ۾ مهجڻا ٽيهارو ڪي غزل پڻ شايع ڪرايا.

اسان جو ادبي سفر 1995ع ۾ مونسان ميرپورخاص شهر ۾ هڪ نه وسارڻ جوڳو واقعو پيش اچڻ سبب وري اڏورو رهجي ويو. ۽ مان بدلي ڪرائي واپس نئي ضلعي هليو ويس. ۾ ڏهن تان اڄ تائين ان واقعي جو رنگ ٺهي نه

سڪيو اهي خطي جي آڌار تي اسان هڪٻئي سان رابطي ۾ رهيا جيئي.
هيئي ته مان خيرپور نائي شاھ جو اصل رهواسي هئس پر خيرپور نائي
شاھ ۽ ان جي اسٽاس هئا پوريون سٽي به هئن سبب پاران جي اعليٰ تعليم
عامر 1985ع ۾ خيرپور نائي شاھ کي هيش لا، خير آباد چئي. لطيف آباد
سمر 6 خيرآباد ۾ اچي مستقل طور رهن لڳو آهيان.

1997ع جي شروعات ۾ منهنجي ڏنل انٽرويس جي اڌار تي ساگر هڪ ڏينهن اوچتر منهنجي غريب خاني ۾ اچي نڪتو. رسمي حال احوال کان پوءِ مون کي چيائين ته ”مان لوهاڻ جو ڪتاب چيوائن چاهيان ٿو. مون کي مجبورو ڏيو.“ مان سسٽم ڳالهه ٻڌي حيران ٿي ويس ۽ مون کي سسٽم ڳالهه پارانئي لڳي. مون کيس چيو ته ڪتاب چيوائن ڪو حداثو ناهي!!، پهر حال سسٽم بيهند اسرار تي مون وٽ هڪ مجبورو ”اڪي ۾ الماس“ جي نالي سان ڇپجڻ لاءِ تيار هو. جنهن جو مهاڳ تيار هئا پوري صاحب ۽ اڀياس امداد حسيني صاحب جو لکيل هو. مون اهو مجبورو سسٽم حوالي ڪيو.

انتظار هڪ مهيني کان پوءِ مان ڇپائي جي هڪم جي صورتحال معلوم ڪرڻ
لا. ڇپائي ٿي ڪي پورو خاص پهنس. ته خير پئي ته ڏهن سئو کي غلطي ڪي
ڪمپورنگ کان پوءِ هڪم بند پيل آهي. مجموعي جي ڇپائي جي سلسلي ۾
رڪاوٽ جو سبب ڄاڻائيندي ساگر ٻڌايو ته ”ڪتاب ڇپائڻ لا. گڏ ڪيل رقم
مون فاليج وڳهي مفلوج ٿي ويل پنهنجي شادي ٿيندڙ پيڻ جي علاج تي خرچي
ڇڏي. ان ڪري ڇپائي جو هڪم بند آهي.“ سندس ڳالهه ٻڌي لفظ منهنجو
ساک ڇڏي ويا. ۽ مان وڌيڪ ڳالهائڻ بجاءِ. ڇپ ڇاپ پنهنجو مجموعو کڻي
راڻي هليو آيس.

وري پوري ٻن سالن جي وچولي کان پوءِ ۱۹۶۹ع جي آخري ڏينهي ۾
جڏهن، مان پنهنجي گهر جي ڀت تي حيدرآباد جي هڪ شاعر جي لهندڙ سچ
جو نظر ڏسي رهيو هئس ته ساگر کي پنهنجي تنگ گهٽي ۾ پنهنجي گهر
ڏانهن آڻيندو ڏٺو. مان هيٺ لهي اچي ساڻس مليس ۽ اوطاق نه هئڻ سبب
کيس پورو آلمس جي سامهون واري پارڪ ۾ وٺي ويس ۽ خيالن جي ڏي وٺ
کان پوءِ ڳالهين جي پهچائي تي ساگر چيو ته ”وفا صاحب مان هڪ ڀيرو ٻيهر
ارمان جو ڪتاب ڇپرائڻ لاءِ ذهني ۽ قلبي طور تيار ٿي آيو آهيان.“
مان بنا غلطي بحث جي کيس ڪتاب جو مواد پهچائڻ جو وعدو ڪري،
موتائي ڇڏيو.

کچھ ذہنی رکس مان سا پور مجبور ہو "اکس پر الماس" کٹی. کس
میر پر خاص پہچانی آس. اچا ہ عشا ہ کونہ گدیوا، نہ ساگر پتھجی

دوست محمد جسي راجڙ ڪلڙائي ڪي موڪليو. ته مان اچي ٻروڻ ڏسي وڃان. مان محمد جسي جا آهي لفظ ٻڌي حيرت ۾ پئجي ويس ته. ايتري ٿوري وقت ۾ ايترو گهڻو ڪم ڪيئن ٿو ٿي سگهي؟ ۱۱. مون کيس ترڪ ميرپورخاص پهچڻ جو چئي موٽائي ڇڏيو ۽ ٻي چئي ڏيڻ کان پوءِ. جيئن ميرپورخاص پهتس ته واقعي ڪتاب جا ٻروڻ تيار هئا ۽ هي اهو ساڳيو مجموعو آهي. جيڪو اوهان جي هٿ ۾ آهي.

تخليقڪار لا، پنهنجي سڄي زندگي جو سرمايو، جيئن ته سندس تخليق ٿي هوندي آهي. جنهن کي سهيڙي، سماجي ڪارج ۾ پنهنجو ڪردار ادا ڪرڻ لا، ڪتاب جو روپ ڏيڻ جي جستجو ۾ جيڪڏهن، هو پنهنجو جيون ٿي وڃائي ويهي وڃي. ته پوءِ ان لا حاصل جي واقعي به ڪاٺي حاصلات ڪونه ٿي وڃي. جڏهن لا، هو تخليق جو ڪم پوري ٿو.

مان جيڪو انهي آس جي ستاري کي سهائيندو ڏسڻ خاطر، ستنهين سال جي ڊگهي رستي تي هلندي هلندي، نصيب جي نيڪت ۾ پنهنجي تقدير جي ڪڙيل تارن جي ڪهڪشان بڻجي ويو آهيان. ايتري طويل مسافري بعد پنهنجي تخليق کي پهريون ڀيرو پڙهندڙن جي، اکڙين جي آڪاس تي اظهار جي انڊلني روپ ۾ ڏسي، مون کي ميانج ڄڻائي ويل پر اٿي ماڳي، جي ذاتي جيان، غير گاڏڙ خوشي جو احساس ٿي رهيو آهي. ڇو ته ستنهين سال ۾ منهنجي شاعري کي انهي خوبصورت ڇها جو روپ ڏيڻ لا، ڪيترن ئي دوستن ۽ مهربانن مون کي اميدن ۽ آسرن جي آڌار تي خوبصورت خواب ڏيکاريا. پر حالتن جي تنگ نظري ۽ ڪجهه دوستن جي غفلت سبب آهي ڪڙيل ستنهين سالن کان ساڀيانن جي رڻ ۾ پنڪي رهيا آهن ۱۱.

مان حيرت ۾ آهيان ته جيڪو ڪم اڌرا ۽ صاحب حيثيت شخصيتون نه ڪري سگهيا؟ ۱۱. اهو ڪم مون جيان غربت جي گود ۾ پرورش پائي جڙين ۾ به زهر جهڙي زندگي گهاريندڙ ”ساگر“ فرد جي حيثيت سان ڪيئن ٿو ڪري سگهي. اهو به انهن حالتن ۾ جڏهن هو اهر اي سوشل لاجي ۾ پاس ڪرڻ کان پوءِ به بيروزگار ويٺو آهي. نوڪري وٺڻ لا، وٺس نه ورتو آهي ۽ نه ئي سفارش، صفا لڪڙ ۽ پار ويس ماڻهو ۽ سندس خالي ڪپسا سدائين سج جي برهان سان ڀريل هوندا آهن.

ٻي ٽريجنڊي سائنس اها ٿي جو هٿ جي لڙدواجي زندگي به اجڙي وئي ۽ هي ان خال کي ڀرڻ لا، حالتن سان نه چاهيندي به ٺاه ڪيو. هو اڄ ڪلهه سهري جي در تي گهر نائي، جي نه هڪڙي جهڙي حياتي گهاري پيو.

ڇا وقت کان هميشه اڳيرو ٿي هلندڙ . پنهنجي هي دوست کي وقت شايد
پنهنجي پٺيان هلڻ جو طريقو سيکاري ڇڏيو آهي ۱۱ . ننڍڙي سوال ۽ جوابي
رڪنڌ امر عام جملو ٿي هڪ حساس ماهر کي پڙائي جي ڀولار ۽ ايتي پيرڻ
لاڳائي ٿو ڇڏي .

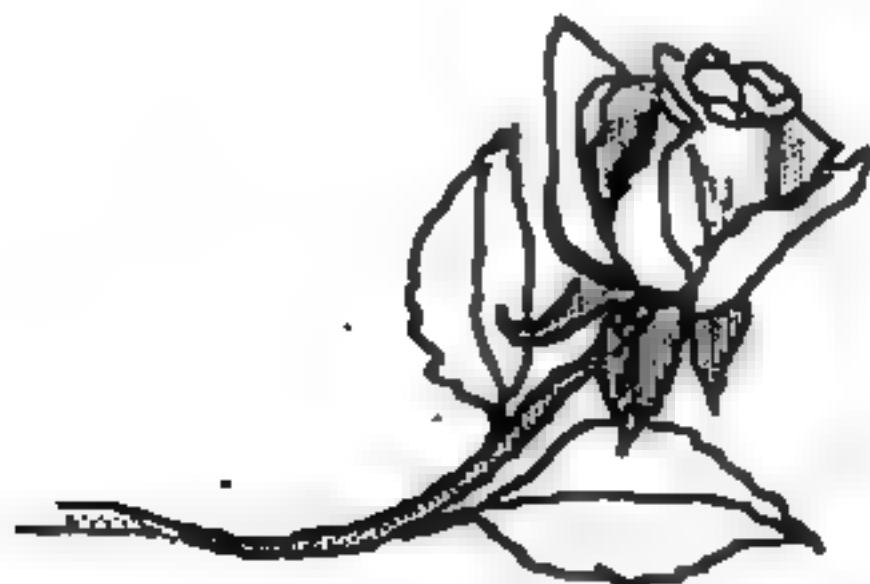
انهن سڀني حالتن کي سامهون رکندي ، سندس جرئت کي سلام ڪندي
مان پنهنجي مهانگن کيس پيٽا ڪري کيس آغوش ۾ آڻيان . جنهن تنگ حالتن
۾ وڏي جنگ وڙهي . هي ڪتاب پڙهندڙن تائين پهچايو .

سات سلامت

ولاءِ نالن شاهي

گهر نمبر 8 . سکر راجپوت روڊ ڪالوني

لطيف آباد نمبر 6 حيدرآباد سنڌ

غزل

ٿورو انصاف سان، انصاف جا ڦاٽل آهيون،
زهر ٿي ڏيو جي اسان زهر جي قابل آهيون.

خُشڪ جذبات جي سيني تي روئڻ ڏيو، نه جهليو،
ڪونه اينداسين وري وقت جا ٻادل آهيون.

پنهنجي دامن تي لڳل خون ٽٽا آهي،
ڪير ٿو چئي ته اسان پيار جا ڦاٽل آهيون؟

موت جو ڊپ ٿي فقط هڪ جُھڪائي ٿو ڇڏي،
ورنه هر فڪر جي احساس کان غافل آهيون.

ڪوئي گهٽ، وڌ به چوي ٿو ته ڏيون ٿا مُرڪي،
پا وڏي طرف جا مالڪ هون، يا ٻرڻل آهيون

ذات ۽ ڀات سان پنهنجو ڪو تعلق ناهي،
حُسن ڪاٺي به هجي، حُسن جا ڦاٽل آهيون

غزل

سون کي توڙي جان نه جان،
جنگ جنگ جيءَ جواني مان.

پرتاسين مرناسين پاڻ،
مائهي پر چا جو مانڌاڻ؟

ڪنڌ جهڪايو بيٺي آ،
تنهنجي جوت اڳيان ڇانڊاڻ.

نيٺ ڪسي ويا توکان گل،
تنهنجي وارن جي سُرهاڻ.

ناج محل تي رات اُساس،
پورو بُت، ڪارو پهراڻ.

سانوڻ گفريو ڏينهن ليا،
منهنجي اکين جي آلاڻ.

زخمي بُت سان ڪنڊن تي،
ڪير سمهي مگهندوسڪ ساڻ؟

دريءَ دريءَ ۾ دمار "وفا"
ڪيڏي؟ ڪيڏي؟ سنڀاليون پاڻ.

غزل

ڏس ڏس وجهن لڳو آن رنگ.
چارڻا اهڙو چور نه چنگ.

جنت، جنت هوندي پر،
هي دنيا پي آهي دنگ.

پير الائي ڪنهي پاتو؟
متجي ويو محفل جو رنگ.

جان پکيڙيا اوندهه چار،
جان ويو لتجي ڪو ننگ.

منهنجي اونداهيءَ سان ويڙه،
منهنجو چاندوڪيءَ سان سنگ.

روڪي ڪو رت، جان "وفا"؟
آهي ڪو اهڙو اڙبـنگ؟

غزل

اسان جو فڪر، فڪر روزگار آه دوستو،
اسان جو درس، وقت جي پڪار آه دوستو.

هٿن ۾ پيند، ڪوڙ ڪيون زمين ۾، هوا ۾ گز،
هي انس آه دوستو هي پيار آه دوستو.

نه ڪوئي آسرو، نه سرپرست ڪو، نه ڪو ڌڻي،
اسان جو پاڳ جن پتيرن ٻار آه دوستو.

شراب ۽ ڪباب ۽ رباب ۽ مڻيس،
اڃا اوهان کي ڪنهن جو انتظار آه دوستو.

ڦٽي ٿو بهر بيهڪران خوشي ۽ غم حيات جو،
هي لڙڪ، مَرڪ صرف اختصار آه دوستو.

اسان جو وار پي اوهان سان واسطو نٿو رکي،
اسان جو سَنَڌ سَنَڌ وقف دار آه دوستو.

نه غم اختلاف جو، نه موت ۽ حيات جو،
عجيب حسبي يار، عشق يار آه دوستو.

وٺي هليو نه چنبر ۾ خمار جي حضور ۾،
وفا اڳي گهڻو گناهگار آه دوستو.

غزل

پيار جي ڪو نڪتو آهي،
مرا هائي سو گهو آهي.

مان تنهنجو آلت آهيان،
تون منهنجو ڪٽڪو آهي.

ڪنهن به نه سمجهي تنهنجي ڳالهه،
شاعرا، تون گونگو آهي.

ڪنڪريون مڙڪن نولي،
مولي ڪنهن سڀ جو آهي؟

ساري ڌرتي نولڻه تنگ،
ڪنهن اک جو ڳوڙهو آهي؟

سو سو پٿر، هڪ هڪ هٿ،
ڪيڏو مڙ ٿيرو آهي.

ڏيهه نه سارو ڏاڻو ٿئي،
مردمان جو پرتو آهي؟

غزل

دل درياھه . تمنا وير اسان جي .
پاڻي پاڻي آ تقدير اسان جي .

دوزخ جي هر چٽنگ اسان جو ورتو .
جنت ڏاڏائي جاگير اسان جي .

عيسيٰ ۽ منصور جي آمهڻ سامهڻ .
مقتل پر تنگي تصوير اسان جي .

ماڻهو ماڻهو گيت اسان جا گائي .
هر ڏن آهي عالمگير اسان جي .

جنت پي مڙڪي لڪرائي آئي .
اڀري باغي آ تصوير اسان جي .

سج جو اوچو گات اسان جي دم سان .
مقتل مقتل پر تصوير اسان جي .

ڪافر ڪافر چالي سج جي حق پر .
ڪيئن هلي دنيا تصوير اسان جي .

غزل

ڏسي اچيا ڪهڙا فقير ڪي،
رنجش پهتي آهي امير ڪي.

پنهجي ڳوڙهي ۾ ئي پُٺون پيا،
ڪيئي سرچايون پائي، جي پير ڪي.

بزدل! سوري سامهي ڏهين پيو،
لعنت آهي تنهنجي ضمير ڪي.

پيڙيون وڌ پٽ ۾ ئي پُٺي ويون،
ڪهڙو منهن ڏيون دريا جي ويو ڪي.

تنهنجو ترڪش خالي هڪي مڱهي،
ايتري محبت آهي سرير ڪي؟

مقتل ۾ پئي مَرُڪي پيو "وفا"،
ڏاڍي مڱهي آهي سرير ڪي.

غزل

اڪيون مليون سلام تي ويو،
حجاب مٿي ڪلام تي ويو.

تو منهنجي اڪي پڇي چڙي،
اسان جو ڪم تمام تي ويو.

اسان جو آسرو نه ٿو ڪجانءِ،
جي تنهنجو فيض عام تي ويو.

ڪڍي پڇي ها تون بهار ۾،
گلن جو احترام تي ويو.

اسان جي خون جو ٿڌو ٿڌو،
مٿي جو اختتام تي ويو.

ڪو وقت سان وڙهي مري ويو،
ڪو وقت جو غلام تي ويو.

جڏهن کان ويو اچڻ وڃڻ چڙي،
جيئن مرن حرام تي ويو.

هو بند شيشي، شراب جان،
کليو ته جام جام تي ويو.

ڏسڻي ويهي جو نانگ زلف جو،
وفا سياه نام تي ويو.

غزل

گورگو گورگو مائهو، جو،
ڪوڙي، ڪوڙي ڪان سستو.

مون لئس دوزخ، جنت آ،
نهنجي زلف جو پاڇو.

رات ڏٺو مون سڀني ۾،
سنڌي جي هٿ ۾ ڪشتو.

سنڌي جا نامور چٽس،
دنيا ڪو اهڙو نسخو.

گجهون سرڻيون ڪاٺي ماس،
آدم جو ايتڙو رڻهوا.

اهه جي ماڳي ٺاهي پيار،
امر ٻياريو، زهر پيو.

هڪري، شينهن اڃا پل ٻڌي،
پاڻي پي انصاف ويو.

آزادي جو منتروالو،
پڇري سوڌو آڏي ويو.

نوٽ پڇي ڪيئن "وفا"،
هر رستو اهو جهڙو.

غزل

نه سوريون، نه مقل، نه آيون،
ڪيون هاڻ ڪنهن سان رکيون.

اڳي ڪوڙ ڪيون، هاڻ ڏيون،
اتو عمر تو هاڻ لڏيون.

خلاقي پر آڏا وٺون ٿا،
اسان جون نه آيون نه مڏيون.

نه جنت نه دوزخ پر پاڻو،
جڏن جون خطائون به جڏيون.

پريشتو اوهان زخمي تهذيب؟
اوهان جي شرافت تي چڏيون؟

ٻڪريل ڪٽي جان امارت،
چپاڙي تي غريبت جون هڏيون.

نه دودو، نه هوشو نه هيون،
وفا؟ ڪنهن کي اوهي به مڏيون.

غزل

مومل رات، مُهاڻي رات،
قريب، ڪوٽ ڪهاڻي رات.

تاري تاري ڪي ڦوڻي،
مون اکي مان ڇاڻي رات.

اُٿيندي ۾ پاڻ ڏسي،
تي وئي پهاڻي پهاڻي رات.

تھڪي ساڻ ڦروڙان ٿي،
سُڌڪي ساڻ وسائي رات.

افماندي افساندي ۾،
تي وئي قرب، ڪهاڻي رات.

رخميل، پتھريل، آواره،
آهي رات جي وائي رات.

پوسان ڪيڏا ڪيس ٿيا،
هيڻي رات، ڏهاڙي رات.

غزل

منهنجي گهر حُسن جو پيرو آهي.
منهنجي سانجهي به سوڀرو آهي.

حُسنِ معصوم جفا ڇا ڄاڻي.
عشق جي سمجهه ۾ ليرو آهي.

نه ڪوئي چنڊ، نه تارا، نه چراغ،
اڃا اٽڪيڙو به اٽڪيڙو آهي.

تنهنجي ڏوهن تي تعجب ڇا جو.
تنهنجو من اصل کان ميو آهي.

تون زماني جي نگاهن ۾ وسين،
تنهنجو هر قلب ۾ ديرو آهي.

پاڻ کي پاڻ ڦرايون ٿا وٺا،
حُسن محبوب ٿيڻو آهي.

غزل

ڪوئي نه فرضِ جواني ادا ڪري ڇڏيون،
اچو ته حُسن کي پوڄي خدا ڪري ڇڏيون.

اچو ته حُسن جون دشواريون ڪيون آسان،
اچو ته پيار جا پرچر ڪڙا ڪري ڇڏيون.

اچو ته زهر جو هڪڙو ٻه ڏک پئري يارو،
هميشه لاءِ ڏک جي دوا ڪري ڇڏيون.

اوهان تي ئي هو سڄو زندگيءَ جو دارومدار،
اوهان ئي راهون اسان کان جدا ڪري ڇڏيون.

ٻرن ۾ ڪوهه رُڪون، حُسن جو ڇڏي پهلو،
چو پنهنجي پاڻ کي جيئري فنا ڪري ڇڏيون.

رهيو نه ڪجهه به "وفا" زخمي بيڪسيءَ کان سوا،
اهو به چئو ته اوهان تان فدا ڪري ڇڏيون.

غزل

جڏهن دل جا سالي جدا ٿي وڃي ٿا،
محبت جا انڱيا فنا ٿي وڃي ٿا.

اڻيئي پي ڪئي تجربا ٿي وڃي ٿا،
بچا پيار جي ابتدا ٿي وڃي ٿا.

ڪري دل کي شامل جڏهن روئجي ٿو،
فلڪ کان به گهڙها ادا ٿي وڃي ٿا.

ٿئي ٿي جڏهن ڪنهن جي تقدير دشمن،
نه تدبير جا گر خطا ٿي وڃي ٿا.

ڪندي مٽڪشي بزمِ دلبر ۾ ياروا،
عبادت جا ٻل پي قضا ٿي وڃي ٿا.

فقط اهل دل ٿي مٽائي سگهي ٿو،
اهي درد جي لا دوا ٿي وڃي ٿا.

خمين جي هڪڙي ٿي پياري ادا ٿي،
”ونا“ جهڙا ڪيئي فدا ٿي وڃي ٿا.

غزل

فُرقت جي اعتبار کان ڳوڙها وهي پيا،
اڄ تنهنجي خاڪار کان ڳوڙها وهي پيا.

هُن کي سندس ستر جو ٻڌايم جو داستان،
بي اختيار يار کان ڳوڙها وهي پيا.

مون کي تـ تنهنجي هجر جو هر غم قبول هو،
تنهنجي ئي انتظار کان ڳوڙها وهي پيا.

ڪيلو نه دلخراش هيو منهنجو داستان،
هر شخص بردبار کان ڳوڙها وهي پيا.

ساري خزان جي ظلم کي، شبنم جي شڪل ۾،
هر گل سنڌي ٻڪار کان ڳوڙها وهي پيا.

مقتل ۾ منهنجي لاش کي بئڪ ڪائيندي ڏسي،
قاتل جي ڪاروبار کان ڳوڙها وهي پيا.

غزل

بهار آئي، چو بُلْبُل آ اشڪبار اچا؟
بهار آه چمن کي نه سازگار اچا؟

هزار وعده فراموشي ڦريب ڏنا،
تڏهن به پيارو لکي ٿو اسان کي پيار اچا.

چير تـ ”وصل اوهان جو نصيب شال ٿي“،
چيائين ”وقت جدائي ۾ ڪجهه گذار اچا“.

اوهان جي عشق جو آهي جنون اچا طاري،
گريبان ڇاڪ ۽ دامن آ تارتار اچا.

اوهان جو شير نظر چو ٿئي پيو آهي؟
ٿيو آهي جگر منهنجو ڦار ڦار اچا.

شهيدِ ناز ”وفا“ جي فراق ۾ پيارو ا،
ڏسان ٿو ڇڏي ڪي هر هنڌ سوڳوار اچا.

غزل

جهن پر گُل جو وقار ختم ٿئي،

اهڙو فصلِ بهار ختم ٿئي.

يا اچي موت جو فرشتو يا،

هتيءَ سڀ انتظار ختم ٿئي.

پيار ساقي! ڪو اهڙو جام پري،

جيئن غمِ روزگار ختم ٿئي.

اڄ گهڻو يار اتيهڪي فُرت ۾،

جان ٿو غاڪار ختم ٿئي.

ڇا ڀلا رهندو پوزماني ۾؟

جي محبت ۽ پيار ختم ٿئي.

عاشقوا سڀ گهرو دعا گڏجي،

سڀا "رڻا" جو ڏڪار ختم ٿئي.

غزل

چشم تر، چاک گریبان پنهنجو،
تو رمي حال پريشان پنهنجو.

دسترس آ ته قفس تي آهي،
گل ئي پنهنجو، نه گلستان پنهنجو.

نه خوښي آه نه ڦو غم آهي،
ڪائي اميد نه ارمان پنهنجو.

ٺوڪ، ٺٽڪا ۽ غم جا انبار،
بس رهيو آه، هي سامان پنهنجو.

خوام خواه شعر لکي چرين لڻ،
وقت وينو ٿو ويڃاين پنهنجو.

اي "وفا" عشق جا ڪاڌل آهيون،
ڪنهن کان ٿيندو نه ڦو درمان پنهنجو.

غزل

قيدِ ظلمت جي چار پر آهيان،
صُبح جي انتظار پر آهيان.

سون اچي ٿو د مان خزان پر پي،
دلربا، جن بهار پر آهيان.

منهنجي سيني پر بيقرار آ دل،
مان دل بيقرار پر آهيان.

باغ پر ٿو رهان زهي قسمت،
پهلوءِ گل پا خار پر آهيان.

موت بخشِي پا زندگي بخشِي،
عشق جي اختيار پر آهيان.

زندگي کي "رفا" پڪاريان ٿو،
موت جي خلفشار پر آهيان.

غزل

نوسان جي منهنجو واسطو نه هجي،
منهنجي دنيا پر ڪو مزو نه هجي.

عشق جي نامرادين تي ڪلي،
حسي سادان ايترو نه هجي.

عشق بدنام ٿي وڃي جيڪڏهن،
جيڪڏهن تنهنجو آسرو نه هجي.

نيسن هر مُرڪ جي وڃي رُڪجي،
جيڪڏهن غم جو سلسلو نه هجي.

منهنجا ڳوڙها نه ٿي پون بدنام،
تنهنجي محفل پر مسو جھرو نه هجي.

هجر تي ٽوڪ، وصل تي تنقيد،
هي زمانو چٽو ٿيو نه هجي.

غزل

هان ڪجهه توکي چوڻ جي ئي ضرورت ڪانهي .
تو چئي ڇڏيو، " مون کي توهان محبت ڪانهي ."

ڪيئن ڪيان تنهنجي تبسم جو صنم اِستقبال .
ڇا ڪيان مون کي روئڻ جي به اجازت ڪانهي .

تنهنجي ارشاد جي تعميل اڪيڻ تي پيارا ،
پر اڃان مون کي ملي وقت کان فرصت ڪانهي .

ڪنهن جي جاڳڻ کي ڪنهن . ڪنهن جون ننڊون ٽڙيائڻ .
هيو ڀلا ڇاهي اڪر هيءَ به عداوت ڪانهي .

بيوفا توکي چوڻ فڪر جي لغزش آهي .
تو کي ڪنهن سان نڀاھڻ جي ئي عداوت ڪانهي .

دل به ڪاشي آ ، محبت به وڏي وٺ آهي .

ڇا ٿيڻي گرج " وفا " وٽ ڏن دولت ڪانهي .

غزل

هر وقت انتظار اسان کان نٿو پئجي،
اهڙو عجيب پيار اسان کان نٿو پئجي.

تنهنجي ڪري خزان جون وڻون ٽڙي ڇڏيون،
اي موسم بهارا اسان کان نٿو پئجي.

خوشين سان همڪار اسان، تون غم ۾ چور،
اي حسِ سوگوارا، اسان کان نٿو پئجي.

هڪڙي ئي وار سان هڪڙي ڇڏ تمام ڪم،
هر هر ٿين شڪار اسان کان نٿو پئجي.

هڪ ٻيو ڦا جي هٿ ۾ ”وفا“، دل ڏئي ڇڏيانا؟،
گهائي جو هاروهار اسان کان نٿو پئجي.

غزل

سون تنهنجي جفائي کان انڪار ڪيو ناهي،
پر توڻي نيائن جو اقرار ڪيو ناهي.

اک تنهنجي پسل ناهي، دل تنهنجي چيل ناهي،
چڻو ته اڃا ڪنهن سان تو پيار ڪيو ناهي.

غيرن جا وڃي ڪاٿي آغوش وسائين ها،
افسوسا، سون کي قدرت زردار ڪيو ناهي.

اي حسا حوس گاهي جي پينت چڙهن وارا،
ڪنهن توکي اڃا تائين بيدار ڪيو ناهي.

جنهن کي به ڪير پنهنجو، غيرن کان هُرو نڪتو،
انسان "وفا" مون سان ڪنهن پار ڪيو ناهي.

غزل

دل جا ساڻي رُسي ويا آهن.

منهنجا پر تي ڪُسي ويا آهن.

مون تـ دل ڏيکـ تي رکي آهي.

تنهنجا گز جو ڪُسي ويا آهن.

هي خطا بخش آ. منهنجي ڳوڙهن سان.

پير تنهنجا پُسي ويا آهن.

دستِ گلچين جو ذڪر ڪنهن چيڙيو آ.

دل جا غنجا سُسي ويا آهن.

ڪنهن عطائي وڃايو سازِ وفا آ.

منهنجا نفعا ڪُسي ويا آهن.

غزل

ملن جي مُنڊ، زمانا بهار جا آهن،
لوازمات محبت ۽ پيار جا آهن.

سلام ڪنهن کي ڪرين تو رتول هت لوڏي؟
لهو جا لڙڪ ت هن خاڪار جا آهن.

وڃن ٿا خاڪ ۾ ملندا جي بي بها موتي،
اهي به تنهنجي ئي گردن جي هار جا آهن.

هتي شراب جهنم، هتي شراب بهشت،
عجيب فيصلا پروردگار جا آهن.

اچين به روز اسان وٽ، نظر به ڪونه اچين،
اهي اصول ت ڪنهن چور يار جا آهن.

اڳين ۾ لڙڪ، جگر ۾ تپش ۽ دل ۾ خلش،
اهي خلوص به ڪنهن غمگار جا آهن.

شب وصال ۾، ميلاپ لڌ، روئن وارا،
هي محبزا ت شب انتظار جا آهن.

اسان جا گيت ٻڌايو ت بادشاهن کي،
اسان جا گيت ت سينگار دار جا آهن.

”وفا“ خلوص جي شدت آ فتح جو باعث،
وڳرن تنهنجا زمانا ت هار جا آهن.

غزل

پوءِ نفرت ڪيو ڇا پيار ڪيو،
ڪو تعلق نه استوار ڪيو.

منهنجي معيار جو خيال رکي،
پوئيلي دل سان مون تي وار ڪيو.

جيئن جهنم ۾ پي نه جاءِ ملي،
مون کي ايندو گناهگار ڪيو.

نه ملي خُلد، دوزخ ۾ ليڪ آ،
دوستروا فڪر روزگار ڪيو.

مَرَقَدَن جون مَتِيون پَرَن واراءِ،
زندگيءَ کي ٿا شرمسار ڪيو.

ويو لهي رنگ، وئي آڏي خوشبو،
هان انداز بهار ڪيو.

ڇا توهان پي اکهي ڇڏيو ڳوڙها،
ڇا وفا کي به اشڪبار ڪيو.

غزل

نه ان ويږي. نه دشمن ډير آهي.

مورو قسمن جو ڦير آهي.

اڻي ڦرياد قاتل آ نڙي ڇو.

جيئن پڇري ڇو قاتل شير آهي.

ڇو ڇو ڇو. ڇو ڇو ڇو ڇو.

ڇو ڇو ڇو ڇو ڇو ڇو.

ڇو ڇو ڇو ڇو ڇو ڇو.

ڇو ڇو ڇو ڇو ڇو ڇو.

ڇو ڇو ڇو ڇو ڇو ڇو.

ڇو ڇو ڇو ڇو ڇو ڇو.

غزل

زندگيءَ جو مڙو چٽڪائي وئي،
جان پي دوستي ڦٽائي وئي.

ڪٽج اڏائيءَ جو گهر، جفا جو ڍنگ،
توڪان هر ذات مڙڪائي وئي.

ڏس شبِ غمرا اسان جي ديد تڙي،
توسان هر حال ۾ ڦٽائي وئي.

نيٺ منهنجي خلوص جي شدت،
تنهنجي ڪردار کي جهٽڪائي وئي.

وقت جي آس، اکين جي نٿن سان گڏ،
دل جو درياھ پي ڪٽائي وئي.

صبر منهنجو ۽ تنهنجي محبوري،
ظلم جا حوصلا ڏائي وئي.

ڪنهن فرشتي صفت جي اک جي پٿري،
مون کي پي عرش تي اڏائي وئي.

غزل

ڪيڏي معصوم ۽ ڪيڏي نه چري آ سائين!،
دل وري تنهنجي اشارن ڏي وري آ سائين!.

حُسن جا جهول پري مُرڪي نهارڻ وارا!،
منهنجي سر تي به محبت جي پري آ سائين!.

نه ڪوئي چنڊ، نه تارا، نه چراغن جي جوت،
تنهنجي وارن جي نما شام ڪري آ سائين!.

اڃ جوانيءَ جي ارادن جو ڪيون استقبال،
چنڊ تالهين ڏي لڙيو، رات ٺري آ سائين!.

جلهري منهنجي نثر نينهن جي، گولا به سنڌ،
دل جي دريا به سڄو ڏينهن ڪري آ سائين!.

تنهنجي رخسار مٿان چور چين جا پيرا!،
منهنجي برداشت کان هي ڳالهه ڳري آ سائين!.

غزل

جوش آهي ته ڪو خروش آهي،
نوجواني زوال ڪوش آهي.

ڪو پيئي ٿو شراب، ڪو ڳوڙها،
ساري دنيا شراب نوش آهي.

چند تارا هجن يا فصل بهار،
هر نظر و خزان بدوش آهي.

ڪالهه مالهه، مٿان هيو الزام،
اڄ چمن پهاڻ گل فروش آهي.

ڪيئن ڪوئي ڳائي نغمه تهذيب،
ساز انسانيت خموش آهي.

زهر پيارين ٿو، حيف ٿئي ساقيا،
مٺ ڪهي وٺي آ، مون کي هوش آهي.

ڪير ڏيندو "وفا" عجب الزام،
هن بيباڪ پرده پوش آهي.

غزل

مھيبتن جا خزانو! اسان جي ڀارت ٿئي،
سفيد خون زمانو! اسان جي ڀارت ٿئي.

اڳين جا تير ته هڻندو وڻن ٿو هني ٽڪيا،
ڪڍي وجهين نه دھانا، اسان جي ڀارت ٿئي.

سدائين وعدو سڀاڻي يا تنهن سوڀاڻي جو،
سدائين ڪوڙا بهانا، اسان جي ڀارت ٿئي.

حقيقتون به اسان جون نظر ۾ رکندي هڪ،
خرد فريب فسانا! اسان جي ڀارت ٿئي.

ڪسي وڻين نه "وفا" جي هڻن مان امن جو ساز،
او جنگ باز نرانا! اسان جي ڀارت ٿئي.

غزل

چاهک دامان، چشم تر آهیان،
مان پریشانین جو گهر آهیان.

راهگیروا مون کی کُذا نه شو،
مان مطالب جو سنگ در آهیان.

مالک دوجهان! لک لورا،
تنهنجو ناشب مان در بدر آهیان.

هیت قوت آهیان زندگانی، جو،
خمرین جو گهر سفر آهیان.

بیو جنم آهیان ابی مریم جو،
غم آدم جو چاره گنر آهیان.

غزل

رنج و غم شناس آهي. درد آشنا آهي.
تنهنجي زندگاني کي حسن جي دعا آهي.

دوستن جي محفل ۾ ٿو. ٿئي ائين محسوس.
جن اسان غريب جو ٻيو ڪوئي خدا آهي.

ڪيڏو خوش نصيب آهيان. ڪيڏو سخت جان آهيان.
ڌار غم زماني جو. تنهنجو غم جدا آهي.

هيڏي ساري دنيا ۾. ڪيئن ٿو چئي سگهجي ٿا.
ڪير بي وفا آهي. ڪير با وفا آهي.

رزق جي خداوندن ڪلهه ڪٿي هئي خيرات.
تنهنجي مٿ تڏه خالي آ. تنهنجي هٿ ۾ ڇا آهي.

ڏس ته ڪاٿي پهتي آ. ارتقاء انساني.
جبر پيش پيش آهي. عدل بي نوا آهي.

موت جي انڌيرن ۾ ڪير ڪهن کي ڳوليندو.
هڪ ٻئي کان جيئري ٿي هر ڪوئي خفا آهي.

شهر شهر ۾ مائو. ڳوٺ ڳوٺ ۾ نوحا.
وڪ وڪ تي اڪريل. نقش ڪربلا آهي.

سم بڪف ائين بيٺو آه چاره گر هر هڪ.
جن "وفا" جي دردن جي زهر ٿي دوا آهي.

غزل

پاتِي جي ٻول وانگر،
دنيا مڃيول وانگر.

بي آبرو شرافت،
بيدي جي خول وانگر.

انسانيت جو سينو،
ڌرتي جي گول وانگر.

مردور جو جياپو،
تاشر جي سول وانگر.

در در تي دل وڃي ٿي،
منگي جي ڍول وانگر.

ڪولي وڌر "وفا" سان،
هر دل کي ٻول وانگر.

غزل

هر هوا، اڄ صبا جان گهلي ٿي،
تنهنجي گت، سهجي قسمت ڪلي ٿي.

دل جي پيڙي جو اوهي نه واهي،
هر نظر چولين جان چلي ٿي.

تيئن يتيمي به رکندي نه آهي،
جيئن تنهنجي جواني رکي ٿي.

ڪيترا در ڪيان بند پيارا،
گالهه گهر گهر پر تنهنجي هلي ٿي.

هر نظر تي ڪري نوڪان نفرت،
تنهنجي چاهت جي قلعي ڪلي ٿي.

غزل

لُڙڪ لاڙي جيئو، مُرڪ ماري جيئو،
سچ بڻجي حياتي گذاري جيئو.

عيف آهي جي ڪنهن جي جيئاري جيئو،
مڙس آهيو ته پنهنجي سهارِي جيئو.

زندگي روشني سان عبارت آهي،
حسرن جي چراغن کي ٻاري جيئو.

پنهنجي برباديءَ جون ڏئي لوليون،
پنهنجي ناڪاميءَ کي سُهارِي جيئو.

دل جي درياهه جو هر ڪنارو "وفا"،
هي ڪناري جيئو، هي ڪناري جيئو.

غزل

سڀ اک، ڪشڪول اک، بادام اک،
آهه تشبيهن جو قتل عام اک.

گهر کان بازار تائين خاص ۽ عام اک،
ڪيڏي شهرت ٿي رکي بدنام اک.

پسو ڪشي هر عيش ۽ آرام اک،
دل جي ڪوشش کان سوا ناڪام اک.

تنهنجي رخسارن جي صحبت ۾ رهي،
ٿي وئي گل بسوءَ ۽ گلفام اک.

ڪير پي ڪنهن کان گُجهر پالهر نه آ،
دل جي آئيني جو آهي نام اک.

نوجواني جي نگاهن جو قسم،
هر وڏي تهمت، وڏو الزام اک.

نانگ ٿا پلجن لڳن دل ۾ جڏهن،
ٿي وڃي ٿي نيڪ وهه جو جام اک.

دل ڪشي چا پي هجي ليڪن وفا،
پيار جو آغاز اک، انجام اک.

غزل

جرئتِ اظهار آ زندان پر،
سج گستاخي آ تنهجي شان پر.

مون سان گڏ تون پي لڄين ڦٽڪين پيو،
پاڻهجي ٿو پاڻ آهين کان پر.

دل چڙي ويو آه دسترخوان تي،
چا خيال آيو دل مهمان پر.

ٿي ڦري هر آس واپوڙي جيان،
زندگي آهي وڏي طوفان پر.

جهڙو عمر، تهڙي خوشي آهي "وفا"؟
فرق ناهي درد ۽ دُڪان پر.

غزل

پيئن کان پي پڇي ويا لڙڪ منهنجا ،
مصيبت ۾ اچي ويا لڙڪ منهنجا .

پڇيون اڪيون فقط توکي ڏسن ٿا ،
جهي تائين اچي ويا لڙڪ منهنجا .

سندھ محفل ، سندھ موجودگيءَ ۾ ،
پيالي سان نهجي ويا لڙڪ منهنجا .

ڪڏهن شعلا ، ڪڏهن شبنم جي صورت ،
دو رنگيءَ ۾ رچي ويا لڙڪ منهنجا .

هيو گئل يا "وفا" شمع فروزان ،
هٿنگي جان پڇي ويا لڙڪ منهنجا .

غزل

تنهجي نيش مان مٺ ٿي ڳڙي،
منهجي اڃ پئي پيالا گهڙي.

زخيم روشني چمراغي جيان،
لعل دل تي چڙيا ٿي جڙي.

پُڻج ويڙي ويل ڪونج کان،
لوکان ويڙي هڪو ڪيئن ٿو رڙي؟

نين سورج جيان ٿا بيگن،
دل چنارن جيان ٿي سڙي.

چوٽي گهر کي لوڙها ڏنل،
ڪيئن تنهجي طرف هڪو لڙي.

عمر جو فيصلو هو "وفا"،
چو ٿڌي نان چڙيو ٿي ٿڌي.

غزل

رُکي نظر چمن چمن بهار ۾،
نه گل ۾ تنهنجو ڏس پتو نه خار ۾.

ائين رهي ٿيون دل ۾ تنهنجون چسرتون،
چراغ جيئن ٻرن ٿي مل مزار ۾.

شڪست، فتح جو نٿو پتو پوي،
اٿس هڪو آهه اهو تنهنجي وار ۾.

نه هجر سمورده نه وصل خوشنما،
نه ٿوڪ آ نه مرڪ تنهنجي پيار ۾.

رهان ٿو منتظر مان ڏينهن رات ۾،
خبر نه آ نه ڪنهن جي انتظار ۾.

نڪو به ڪونه ٿو ڪري مگر "وفا"،
رهي ٿو دوستو سدا غمار ۾.

غزل

چا حقيقت جي، چا فساني جي،
ڪل ٽڙيل ٿي رهي زماني جي.

باقي سڀ ڪوڙ، ڪُفر ۽ بڪواس،
زندگي تنهنجي آستاني جي.

مٺ پيچتا ۽ ٽپو ٺوڪر،
دڻس چاڀي شراب خاني جي.

گالهه گهر گهر هلي وئي آهي،
تنهنجي مينديءَ جي، تنهنجي گاني جي.

ويو هٿيو تـسـومان اعتبار مگر،
تسومان عادت نه وئي بهاني جي.

غزل

هر حقيقت کي ڏاهي ڇڏيو،
تو ته ڏينگو ئي ڏاهي ڇڏيو.

تو کان پوءِ پيار تنهنجو کٽي،
مون سڀي ۾ وراهي ڇڏيو.

ڇو ته مون کي مرڻ کان جهليو،
تو جيئن لاءِ چاهي ڇڏيو.

تنهنجو منهنجو ساهو هڻي،
وقت ئي وقت چاهي ڇڏيو.

ڇنڊ ڇهري تان پردو کٽي،
منهنجو هر سچ لاهي ڇڏيو.

منڊ هڪ ٻئي جي آهي "وفا"،
ڳالهه سجهندي ۾ ڳاهي ڇڏيو.

غزل

ڪڏهن عيسيٰ، ڪڏهن منصور آهيان،
مان پنهنجي طرف کان مجبور آهيان.

تعارف مختصر منهنجو اهو آ،
بشر آهيان دليل نور آهيان.

ولي ڪاڏي هليئي ٿو مٽڪن ۾،
مان پنهنجي ئي نهي ۾ چور آهيان.

محبت آهه نصب العين مهجور،
اتل ۽ لظرتي دستور آهيان.

پنهني گلاجي، جي پوکيا ها هٿن مان،
انهن پوتن جو چشيل پور آهيان.

بيلام شوق ڪسي شرفِ تهر،
”رفا“ مشڪور ۽ مڪنور آهيان.

غزل

هر سوڄ ڪسي سوال بنائي ڇڏيو اٿئي،
خودداريت جو ڪنڌ جهڪائي ڇڏيو اٿئي.

ڏاهي هئي سان چاهه مان واري جي گهر جيان،
پيرن سان منهنجو پسيار مٽائي ڇڏيو اٿئي.

جيئن نيشن شبِ فراق گذاري ڇڏيو، مگر،
اڳنا جو اعتبار وڃائي ڇڏيو اٿئي.

وينس وڃائي پاڻ کي، تنهنجي تلاش ۾،
ڪيڏو نه ميل جھول وڌائي ڇڏيو اٿئي.

رت سان لهر لهران آ اٿي شراب جي،
شايد نشي ۾ زهر ملائي ڇڏيو اٿئي.

بي خوف رهڙن سان گڏيو ٿو وٽين "وفا"،
شايد سمورو مال ٽرائي ڇڏيو اٿئي.

غزل

تو رکھو شڪ ۽ گمان ملي،
تو عجب رنگ جو جهان ملي.

اٿيس مفلح سان تو امير ملي،
جيئن ڌرتي سان آسمان ملي.

جيڪڏهن صبر کي زبان ملي،
جبر جهڙو نه ڪو نشان ملي.

زندگي آءُ بهرگي آواره،
ڪوئي رهبر، ڪو پاسبان ملي.

ميرن پر تنهنجو وجود شامل آ،
ورنہ مٽي کي ايتو مان ملي؟

اڀر، سهڻو، شراب، تنهائي،
جيئن ڪنهن کي سڄو جهان ملي.

آءُ خانہ بدوش هر اميد،
دل کي مشڪل "وفا" مڪان ملي.

غزل

رت پھتسي گجگور کٿسي.

وانا! اج پنجور کٿسي.

مون کان اڳتي سچ الٿي.

پٽسي واڳون مور کٿسي.

پيڙي ۾ سورداخ نه ڪر.

موران پيڙي پور کٿسي.

پٽسي مونن مڙسي موت.

نورن ئي اڳتي دور کٿسي.

توسان ريتو روح "وانا".

مائو لک، ڪرور کٿسي.

غزل

هڪل چـوڊي .
ڪيـر . ڪـڏوڊي .

دل جيـي سـوچيل .
اڪيـنـيـي اوري .

آئون سـتارو .
تـون شـبـڪوري .

دل دل پـڇـرو .
بليـل چـوڊي

لفـڙ جوانـي .
هڪـيـل ڏوڊي .

چـرـر . پاچـيا .
ڪـاري مـوڊي .

سـون چـاهـت تـان .
جـنـڊـي گـهـوڊي .

غزل

ڪو به توڏي سڻهي نه پير ڪري،
ويهن تنهنجي ڪري نه ڪير ڪري.

تو ڏسڻان سوکي ڪڇ ۾ پتڪو،
ڪنهن جي عزت وڃي نه ڏير ڪري.

آهين سڀ ڪنهن سان برسرِ پيڪار،
ضبط منهنجي وڌه دلير ڪري.

رحيم، احساس جي هي زنده،
هيشن پڪري سان ڪيئن شير ڪري؟

مڙا جتان تو اچي تي تو پوين،
سارو دريا وجهين نه گهير ڪري.

هونه "وفا" تنهنجي اک به اک آهي،
پر ڏسڻ ۾ وڃين تو ڦير ڪري.

غزل

نيرن نبي تير آهن ،
جهيرن پر جهير آهن .

نورتن سان نينهن ناتا ،
جنن بي ضمير آهن .

ڪشڪول هر تنهن ،
مائهو فقير آهن .

رهنديون تون ياد ، جيڪين ،
نيشن پر نسير آهن .

سچيو پئي غريبن ،
سڀ ڪجهه امير آهن .

پيڙي "وفا" جي تارن ،
سڀ دستگير آهن .

غزل

پنهنجي هستي ٻار ٿي،
واهه جو معيار ٿي.

غار ۾ ڪاٿي هئا،
هڪو نه سڀ ڪو ٻار ٿي.

ڪفر، اوندو ۾ رکن،
منهنجو مذهب پيار ٿي.

چو رکين هن ٻار پيو،
جو به ٿئي هن ٻار ٿي.

رنگ، خوشبو، نازڪي،
جن بدن گلزار ٿي.

شهر ٿئي بروه فروش،
تنهنجو مرڪن ٻار ٿي.

غزل

ڪڏهن تنهنجي خيالي سان رُناسين،
ڪڏهن پنهنجي اڃالي سان رُناسين.

هُنسي هر لُڙڪ ۾ تصوير تنهنجي،
سدا تنهنجي حوالي سان رُناسين.

ڏسي درياهه تي سانوڻ جي ورکا،
سرابي ۾ غزالن سان رُناسين.

محببت ڇا، وفا ڇا، دوستي ڇا؟
زمانن جي سوالن سان رُناسين.

ڪڏهن زلفن وڃي چهرو پُڪايو،
ڪڏهن چنڊڙي اڃالن سان رُناسين.

"وفا" هڪ بيوفاجو پيار ساري،
وڃوڻ ۽ وڃالڻ سان رُناسين.

غزل

دنیا مان لهن مشکل آهي.
عزت مان وڃڻ مشکل آهي.

پل منهنجو نه ٿي، پر غير کان مٿي،
هيءُ سور سڀڻ مشکل آهي.

مان شيشي جو، تون پٿر جو،
ڏاڍن مان ڪنهن مشکل آهي.

گهائو به وهون، کڻا به ٻڌون،
هي ريت وڃڻ، مشکل آهي.

سچ سوڍس ٿي، سچ ڦيڻ پر،
هيءُ منڍ ڏهڻ مشکل آهي.

حق جان کان پيارا هوندا هن،
هي قيد نان لهن مشکل آهي.

ڪو چست تي ٻيڻو آه "وفا"،
اڄ چنڊ لهن مشکل آهي.

غزل

غريب ۾ تون هُئِين، روبرو تون هُئِين،
منهنجي هر آس جي جستجو تون هُئِين.

هر نظر تنهنجي چاهي مٿان غش هُئي،
بزم ۾ ايترو خوبرو تون هُئِين.

توکان وچوڙن کان پوءِ عقلمو کُليو،
منهنجي سنسار جو رنگ و بو تون هُئِين.

مون تي پيائيءَ جو الزام چو لو مڙهين،
چاڏسان ها پيو؟ چارسو تون هُئِين.

ڪُل هٿيار تنهنجي هٿن ۾ هئا،
مون تي پانيا پيا، پر عَلمو تون هُئِين.

خواب ڪيائون ويجهو هو تعبير کي،
نند ۾ جوڏنم، هو بهو تون هُئِين.

ساري دنيا ڪشي چنڊ ۽ گل هئي،
پر "وفا" جي فقط آرزو تون هُئِين.

غزل

هر حڪيم وقت تو ٻرهر ملي،
ڪيئن مريض وقت کي مَرهر ملي.

ڪـــهر آيو آه منهنجي بزم ۾،
تو خوشي ۾ هڪون دم سان دم ملي.

اشڪبارن کي ڏسي مَرهين پيو،
ڪاش! توکي پي هڪ اهڙو غم ملي.

علم جو شايد ڪٻاڙ ٿي ويو،
جـــاهل وانگر تو هر عالم ملي.

زور ۽ زر جي مطالب تي لکان،
جـــيڪڏهن اخبار جو ڪالم ملي.

منهنجي تهن کي سزا گهرجي "وفا"،
هر قدم تو گريه ومان ملي.

غزل

جو به هو، تنهنجي سر تان لٽايو ويو،
سامه آهي رهيو، سو به آيو ويو.

سچ جي چنگ تي ڪوڙ جا ڪڪ رکي،
حس جي اصليت کي لڪايو ويو.

منهنجي لڙڪي جا پيرن ۾ گهنگهرو هڻي،
بزم دربزم توکي لڇايو ويو.

وهڙن جي شڪايت ڪبي ڇا، جڏهن،
پاڻ کي پنهنجي هٿ سان لڙايو ويو.

لهڪ جو پيو اچي، لڙڪ جو پيو پڇي،
سون ڪسي اهڙي طريقي ڪلايو ويو.

ساڳيو رنگ ۽ روپ مٽيو مون کي،
جنهن به چاهي ڇٽان پڙڏو هٽايو ويو.

ڪاغذي گل رکي تنهنجي اکين اڳيان،
توڪي هر گلستان ۾ ڪلايو ويو.

سون وانگر سڌائين رهياسين وفا،
هر چٽا ۾ اڻڀان کي ڪلايو ويو.

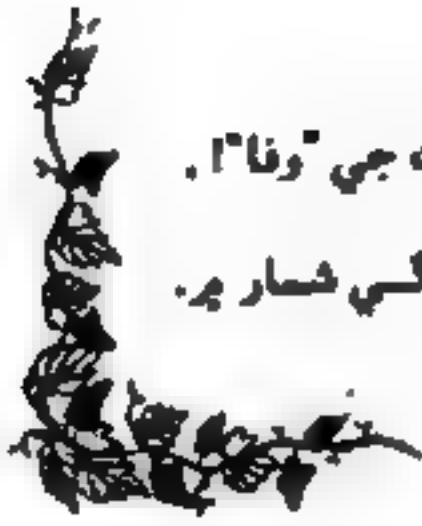
غزل

گلن کي موڪلي بزار ۾،
کيلن لڻو پاءنجان بهار ۾.

منڙي عروج تي رسي وئي،
وسني لڙي ٿوڙ هر مزار ۾.

لڳي جو موت، وصل جي گهڙي،
مرو رهي ٿو انتظار ۾.

وجودِ حسي جو قوت حسي،
بيانِ عشق اختصار ۾.

نه گهڻپ ڪنهن جي موت جي "وفا"،
نه ڪنهن جي زندگي شمار ۾.

غزل

اکھیں پر لڑک آهي، چين تي جار آهي،
اهو تنهنجي محبت سنڌو انهار آهي.

اچوڪي دوستي جو نالو فلسفو آ،
ڪرور آغشار آهي، ستر انهار آهي.

منافق کان هزارين دفعا ڪافر چڱو آ،
هي مار آستين، هو رڳو بدنار آهي.

غيبالي ۽ اصولن پر ايلو فرق آهي،
هستي جھي چراغان، هتي ماتام آهي.

سنا تنهنجي محبت به چن پيغمبري آ،
ڪڏهن القاب لکي ٿي، ڪڏهن الهام آهي.

سڄي دنيا پر آهي اتر وحشانيت جو،
”رنا“ انسانيت پر مثل ڪهرام آهي.

غزل

پريشان حال چو، دل مضطرب چو،
ڪريو ٿو ايترو مون تي غضب چو.

تمنائون جيارِي، چشنگ چوري،
وڃي وينين، پرامون بي سبب چو.

حقارت سان ٿڌي ڇڏيو ٿو جنهن کي،
ڪريو ٿو هاڻ ان دل جي طلب چو.

اوهان جي ظلم تي ڪوڪان ۽ ڪسڪان،
تيان اهلُو مان آخر ٻي ادب چو.

جڏهن ڪو ڳالهه ٿي ٻڌندو نه پنهنجي،
اجايو چوريون ٻو پنهنجا لب چو.

پري آهي "وفا" جا پهچ کان ٿي،
ڪيون ٻي وجهه ان شيءِ جي طلب چو.

غزل

هسي چيئن حُسن، عشق ملول آه دوستوا،
اهڙي فضا ۾ پيار فضول آه دوستوا

اگهي تان ذات پات جا پردا کڻي ڇڏيو،
ورد نصير حُسن فضول آه دوستوا.

انصاف جو سوال مٿي پيدا نٿو ٿئي،
اوند هب تي روشني جو نزل آه دوستوا.

قانون جو وجود ۽ ڪاري لباس ۾؟
مون کي سڙاءِ موت قبول آه دوستوا.

هر چنڊ بي وفا سان محبت عبث، مگر،
مان ڇا ڪيان "وفا" جو اصول آه دوستوا.

غزل

ايمسترو گهڻو نه ڪيل،
موفجي پوري نه ڏل.

آدمي، جي ڪموتي،
رسم، ريت، آب، گل.

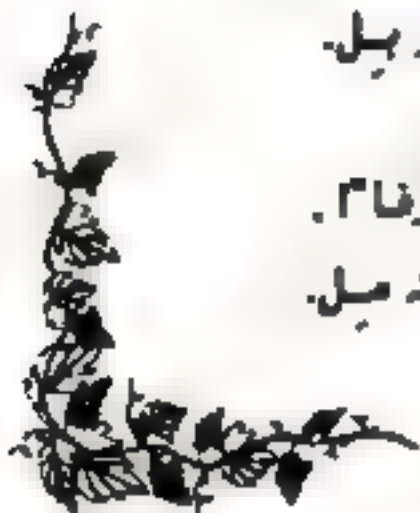
مورجان، رقيب سان،
منهنجي سامهون نه ٿل.

بي لباس ٿي ڏسي،
سر نڪون ڪلات ڀل.

مير پرجي عاشقي،
ماحصل وفا جو ڀل.

موت ٿي پري سگهيو،
منهنجي زندگي جو ڀل.

مون سان ڀل نه مل "وفا"،
منهنجي پيار سان نه مل.

غزل

اوکسو آهي، مشڪل آهي پيار،
قاتل آهي، مڦتل آهي پيار.

ٿر، ڪاڇي ۾ فرق نه ڄاڻي ڪو،
اهڙو وسندڙ نادل آهي پيار.

ڪنهن طاقت کان پي مرعوب نه ٿيو،
اهڙو اثر، ان جهل آهي پيار.

هر مڦني، جي فتويٰ حوالا،
ڪامر آهي، باطل آهي پيار.

دور ۽ زر جي ڪوٽن ۾ محسوس،
هن ٿڳن سان قاتل آهي پيار.

هار جنهلي پسي گل وڍجي ٿو چو،
سياتو آيا ڀاڳل آهي پيار؟

غزل

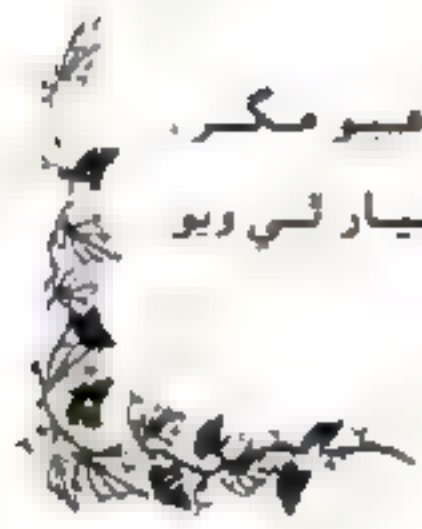
جو به سچ کي کشي آشکار هي ويو،
سنگدل سماح کان سنگار ٿي ويو.

جو حيات بخش هو، مومار ٿي ويو،
عشق جو نظام ٿي ربربار ٿي ويو.

هر طرف کان مند هو، مروتن جي ڪوٽ ۾،
پو به مهجي پيار نا هو ٺار ٿي ويو.

ور به پنهنجو انتظار پي ٿو پڄي مون کان،
تنهنجو انتظار هو، انتظار ٿي ويو.

نمرتون هلي هلي پهچي موت ويون مري،
قربتون وڌي ويون، قريدار ٿي ويو.

سنگدل هيو مگر، بي وفا هيو مگر،
آخريش ”وفا“ ڪٿيو، نيٺ پيار ٿي ويو.

غزل

سچ ۽ ميسرو؟

ساڙ نه جيرو.

دل جي چوري،

اک جو پيسرو.

ايتي گهوڙي

ڪل ۾ ڏيسرو.

پسجي، جوڳي،

قسمت، ٿيسرو.

عُسن، جواسي،

هڪڙو پيسرو.

چوريءَ جو ست

سڪن ٿيسرو.

روح "وفا" جو،

ڏڪيل ٿيسرو.

غزل

کِيتِي حَقانيت ناهي،
اهيا اسمايت ناهي.

زمانو کان مارودي،
اجا وحشاست ناهي!!

گناهن کي ڏسي بخش،
اهار حمايت ناهي.

بدن تنهنجو چمن آ پر،
منجهس سوايت ناهي.

رڳي ماده پرمستي آ،
رهي روحانيت ناهي.

ونين ڦيرين ۾ ماڻهن کي،
”وفا“ وحدانيت ناهي.

غزل

رهن ٿيسون مخالف هوائون اسان جون،
تڏهن ڪوبه ٻڌهن صدائون اسان جون.

اسان جي مرضن کان ويون مات ڪاٺي،
دوائون توهان جون، دعائون اسان جون.

رماي ڪي حيرن ۾ وجهنديون رهن ٿيون،
حفاظتون توهان جون، وفائون اسان جون.

هڪجي حيف اسان جي به جوڳي پئي ٿي،
اسان ڪي ڏسڻ ٿيون نلائون اسان جون.

ڪنڊو ٿو وڌي هو ٺڪر ۽ پتر سان،
”وا“ اڳ ڪاٺي ڳلائون اسان جون.

غزل

سڀ جي ڪاهه ڌري ڏي،
اُٿري ڪير ڳري ڏي.

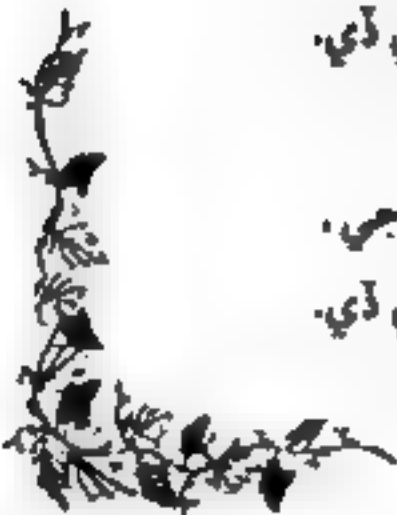
قاتل نظرن وارا،
دل جو خون پري ڏي.

پارس فطرت وارا،
لوهه سون ڪري ڏي.

مٺ ڪهڙي جائرا،
موثر ماس ٿري ڏي.

ڪير اٿي ڪي پهچي،
پينهه ڇڏا، ڌري ڏي.

سطحي سوچ توهان جي،
منهنجي نانگه نري ڏي.

غزل

منزل منزل مورا،
رستا دورا مورا.

وقت گهري تو مائهو،
اندا، گونگا، پورا.

جنهي جون ارڏايون،
پتر، لتڪا، ڪورا.

دنيا، دنيا وارا،
ڪل پر اندا گهرورا.

آئون اڪيلو، باقي،
جڳ پر جوڙا جوڙا.

ڏاڍا عيش، طرب پر،
هيشن هٿ هستورا.

آه "وفا" جو ڪاڌو،
يُگرا دال، پڪورا.

غزل

ڪوڙ ۾ ڪٽيا آهيون،
سچ مان اڙيا آهيون.

عشق کان مورا پاروا،
ڪان ان، گهڙيا آهيون.

موتڻو پيو آهي،
جنهن طرف لڙيا آهيون.

پوءِ ڪونه ويا آهيون،
جنهن هنڌان لڙيا آهيون.

چاچا پي چتا آهي،
سو دلعا سڙيا آهيون.

ميهنهي لاءِ موروڻ مسان،
رج ۾ رڙيا آهيون.

غزل

مون کان ساري ڏيهه جهلي،
هوءَ نه پلجڻ سان پلي.

پهترو هڪونءَ پتنگ ڪوئي،
شمع ساري رات جلي.

سورن جي سيلابن ۾،
سڪ جي پيڙي ڪانه هلي.

دل جو قتل عام ٿيو،
اکهر اهڙي چال چلي.

هر ڪوڙي کان نفرت ٿي،
هر سچي جي گل، گلڙي.

هو ته گهڻا ئي ڏٺا،
مون کان ئي دل ڪانه هلي.

ڦال نه ٿئي ڇي ڦاٽ،
پيو جي ان کان بڪ پلي.

غزل

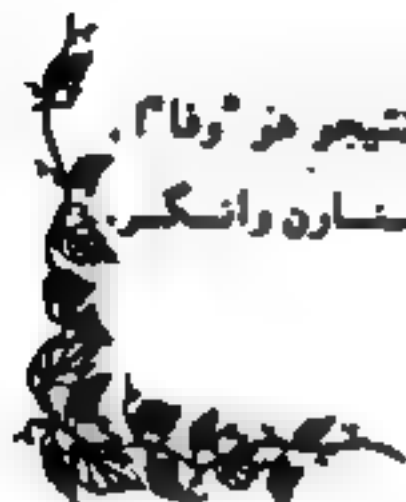
جنهن کي گوليو مون پئي غار جي ڀارن وانگر
سو مليو مون کي نڪاڻش پر هزارن وانگر.

دل جي دريا جا سڀئي بند پڄي پيا آهن،
نڪر جل. گل ٿا وهن واه جي گهارن وانگر.

ڪنهن جي سامهون ته هالي جو ڪشالو آهيان،
يڪنهن جي سامهون ته روئي پوندو هان ڀارن وانگر.

منهنجي هن پيار، محبت جو هجي خير هنرا،
منهنجي هوندي به گذاريون ٿا هزارن وانگر.

زندگي منهنجي قدمي واهنگڙين جهڙي،
هن چيو هن ويٺو فقط گرد غيڪون وانگر.

منهنجي پٿر جي صداقت جو نتيجو هو وفا،
جو نظر آيو هري کان ٿي ڪنارن وانگر.

کيس نه ڏس

اسماں منہاڱو آهي.

اسماں منہاڱو آهي.

سو حسن کي هٿ نه لائي.

جسهن سر جو ساڳو آهي.

مردور ئي ناهي ڪپڙو.

مردور ئي ساڳو آهي.

جو ڪاڪ محل ڏيکاري.

سو پنڌ اٿاڱو آهي.

هر ساهه ڏکي گهوڙي جان.

جن جيون ٿاڱو آهي.

شايد ڪو اچڻو آهي.

اڄ مٿو پر ڪاڱو آهي.

مظلوم بد ۽ ظالم پي.

اسماں به ڇانڱو آهي.

غزل

قت چُئي پي وڃن اگر اي دوستا!

داغ مٽهن نٿا مگر اي دوستا!

آخري پهر جو چراغ آهيان،

مهجو گل ٿي وڃن، سحر اي دوستا!

حيثن هر ٿي پٺيان پيل تاري،

امن، ڪڍ جنگ جي نظر اي دوستا!

ڪو عمل جي اصول تي ناهي،

ڇا ڪجي سور ۽ بشر اي دوستا!

کيس اک ٻوٽ ۾ لڳائي "وفا"،

گوليان ٿو نگر نگر اي دوستا!

غزل

ڏيان ۽ ٻي گهٽي هڪو،
پيار کان پري لوڪو،

ڪائنات جو حاصل،
رن، ڪرڻ ۽ پوکو،

اک ڌري ڌري لغزش،
دل گهڙي گهڙي ڌوڪو،

اک ڏسي سڄي دنيا،
دل کي ٿو وٺي ڪو ڪو،

نڪ جي نمود "وفا"،
سمت، لئونگ ۽ ڪوڪو،

غزل

حالتی سان سمجھوتو،
ورند، پھریا ۽ ڪوترو،

گل نه سو دھماکڙيا،
هار ٿي نه ڪنھن پوتو،

مفرتي جي دريا پر،
پيار سير پر گھوتو،

چا مجسم سازي،
چا خيال، چا ڪوترو،

چا چئي ويو آھي؟،
مون کي چا چيو هو تو،

مان "رفا" جي گھولا پر،
بوت جو چنل چوتو،

غزل

چوڏهن مائي ڪواري ۽ آهي سالوگهوت،
ماا پي! هي سرت ڪي ڏسڪي وڏو نوت.

آراڌي، هي ماري، نيسين رهي قيد،
هيسين ڪيو ڏاڍو پوري پاڻ نه ڪوت.

ظلم ڪرڻ سان ئي رڳو ظالم سڏهي ڪور،
دل شڪي مظلوم هي، جن ظالم ڪي ووت.

چئسي پاسن کان ڏسان قاتل جيتوڻيڪ،
ليڪن منهي هوڏ جو هر حدسو ان موت.

جان وفا! ٿيو صبر جو پشايو ليري،
پنهني ڪن سان تون پڙدين ڪو پرڙوت.

غزل

دولت مندن جا کُتا .
يوُنکي رُتا . ان رُتا .

دل سڀي مان ڪڍڻي پئي .
اهڙا اکر اکر کُتا .

ڪافر ئي هوندا . جيڪي .
توڏي پير ڪري سَتا .

اهڙيون حجرون پي سڀيران .
جن ۾ دُهل مڪي مَتا .

پنهليون گاڏيون . پنهنجا پنڌ .
چو ته پريون پاڙا پُتا .

چوري . بوتل سان "وفا" .
سڌ مگر چڪلا . گُنا

غزل

انس چٽيل، خلوص ڦٽيل آ،
پاڙ انسانيت جي پٽيل آ.

تنهن ڪري ٿو رکانس پڇري ۾،
چو نه پاليل نه آه، جهٽيل آ.

آخري مرحلو وڃوڙي جو،
زخم وڌيل آ، سور گهٽيل آ.

ٻيئي آهي پيل زباني تي،
هر نڙيءَ لاءِ نسوڙ وٽيل آ.

جدليون ڪيئي جنم وٺي هڻڻي،
مقل ورتل آ، سوچ رکيل آ.

ڪيئي سڃاڻيءَ جا گل ٽڙن پارو،
هر حقيقت جي پاڙ پٽيل آ.

نيرگيءَ جا ٿڌا پير ڪاوان،
رابطو روشني کان ڪٽيل آ.

ڪيئي ڪري تنهنجو انتظار "وفا"،
راهه تنهنجي اچڻ جي ٿيل آ.

غزل

زهرِ قاتل به آيل نه چابو،
رنگي، کي اجايل به چارو.

ورغريدي ۽ غريبت وکدامسي،
هي چرخو چلايل، به چارو.

بار پوندي، جي ڏوڏ نه ملندو،
ڪوبه ڪڙمي بکايل، چارو.

مارئي لڻه هجي با عمر لڻه،
ڪون ڪوي اڏايل به چارو.

سچ ٿاڻو، مگر ڪون پڻاڻو،
ڪوبه عربو هلايل نه چارو.

غزل

ڪنڊي ٽڪ ٽڪ سان ويا نظرن جا شيرازا وفا،
ڪٽلن ٿا ڪونه ليڪن دل جا دروازا وفا.

سنڌس وڇڙن کان پوءِ دل ۽ جگر جي ڪيفيت،
سڀاري جي هوا پر جيئڻس ڦٽ تارا وفا.

لهن سان ئي ڪيرن مڪتب ٿا شاگردن مٿان،
وطن، غدار، نيڪبېدار ۽ رازا وفا.

هيا جي پرڳڻا سون ڪي ۽ منهنجي طرف ڪي،
زمانن جي گناهن جا ها خميازا وفا.

اهي آرائشون، ريبائشون ڪهڙيون ڪندا،
لپ، استڪ جي جا چپ آهي ۽ ڳل غازا وفا.

غزل

آه آباد، اجاڙي مون ڪي.

سچ هو، جيئن چيو پاڙي مون ڪي.

اڃا رُج ٿي بادل وسندا.

ڪالهه سُرسان چيو تاڙي مون ڪي.

منهنجي احساس جي ڪاغذ تي لکي.

هيٺ اچلي ويو تاڙي مون ڪي.

جيئن ڪُنو ٿو چهاڙي هڏيون.

تيئن ماڻهو ٿو چهاڙي مون ڪي.

منهنجو ئي من هو سيري تي عاشق.

ٿو چڏيو لاڙ ڏي لاڙي مون ڪي.

روح تان لاهي حجاب جا نقاب.

ڪو پري کان پيو تاڙي مون ڪي.

وقت انصاف ڪري ويو مون سان.

ڪنهن سان ونواهه پر واڙي مون ڪي.

برهه جي اُس ۾ "وفا" اچلي ويو.

وصل پاڙن کان اڪاڙي مون ڪي.

غزل

سُئِلْتُ اَوْنَدَه ڪان پريات ناهي،
روشنِي ڪاٿيندي مات ناهي.

روز اڃ وڃ ڪُنس ۽ پُڄا ڪن جو،
سِيندَ اٿسڻ جي حيرت ناهي.

تنهنجي ٻولي سڄي ٿي نرالي،
هر ٻڪي جي مٿي لات ناهي.

هجر پهريون ۽ لڙڪن جو عالم
وڏاڙي جي به هت بات ناهي.

عشق مذهب منجهان ڪونه ڄاڻي،
حُسن رکندو ڪڏهن ذات ناهي.

مسڪرائي لنگهي ٿو سدائين،
ٿي اڃان پر ملاقات ناهي.

ڏس نه اپ ڏي صنم اڏس "وفا" ڏي،
مان روئان ٿو، هي برسات ناهي.

غزل

ڪَلِيمَن جِي دنيا،
نَهِيَمَن جِي دنيا.

هي گهائو پر ماڻهو،
هي قِيمَن جِي دنيا.

نه اوهي نه واهي،
پتِيَمَن جِي دنيا.

هي ٿي پي، هي ڪينر،
حڪِيمَن جِي دنيا.

عذابو پر ماڻهو،
ڪَرِيمَن جِي دنيا.

جِجَاهِل، نِفَافِل
عَلِيمَن جِي دنيا.

ڪَهِيَل چي، زبانون،
رَحِيمَن جِي دنيا.

غزل

پيارا اڄ هر منڪان خالي آ،
دلجو سارو جڻهان خالي آ.

تنهنجو ترڪش ڏسان پيو خالي،
تنهنجي هٿ ۾ ڪمان خالي آ.

پيار ۾ شڪ منڇر حرام آهي،
تنهنجي دل ۾ گمان خالي آ.

اهڙو ماڻهو نٿو سڃهجي، جنهن جو،
درد کان داستان خالي آ.

ڪونه ٿو، ٿي سگهي محبت جو،
برهه کان جو بيان خالي آ.

پوڙ ڪائي ويا وڏا ماڻهو،
هٿ غريبي جي نان خالي آ.

غزل

باغ آهيون، بهار ڪونه آهيون،
برسر اقتدار ڪونه آهيون.

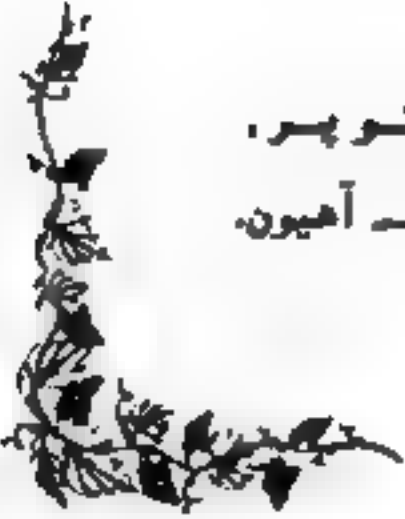
هر بدن سان نيهاتو آهي،
دائمي اعتبار ڪونه آهيون.

صرف آهي اڪيلي پر اوجاڳا،
ڪنهي نهي جو خمار ڪونه آهيون.

جيترو ٿي سگهيو ڪنداسين صرا،
عمر جو انتظار ڪونه آهيون.

ٿا وڻن پاڻ هر شڪار پٺيان،
پاڻ ڪنهي جو شڪار ڪونه آهيون.

آهيون ڏاڍو طويل رستو پر،
اي "وفا" خاردار ڪونه آهيون.

پُوريء جي نہ ڪاريءَ جي،
بس يڪاد آ پڪاريءَ جي،

هڪ جهڙي حقيقت آ،
پوريءَ جي ۽ ڪاريءَ جي،

زلفن ۾ وڌيري جي،
نانگي ۾ تہ هاريءَ جي،

آدم سان ملي فطرت،
نوريءَ جي نہ ڪاريءَ جي،

چاهت ۾ چلت ساڳي،
پنهنجي جي ڌاريءَ جي،

واڌا سان ملن ٿيندو،
رات آهه ڏيڪاريءَ جي،

دل کي ٿي خبر هوندي،
نيٺ جي هڪاريءَ جي،

ٻارن سان پئي گسڻي،
پوليءَ ۽ مڏاريءَ جي،

قاتل جان "وفا" ٿئي ٿي،
هر سوج شڪاريءَ جي،

غزل

گل گل پوتل هارن یر.

چا فونهندو گلزارن یر.

پنهنجي مرضي جرم مگر.

ملاحون خرد مختيارن یر.

منهنجي محبوب جهڙو.

ڪونهي چند، ستارن یر.

تنهنجي لڙڪي، مڙڪي سان.

جوت جڻي افڪارن یر.

نالو نيچ منافق جو.

دشمن شامل يارن یر.

ماڻهو سڀ هڪجهڙا یر.

فرق وٺما ڪردارن یر.

غزل

منشيءا واري چوڪري،
پير باراري چوڪري.

شاديءَ کان پوءِ ٿي وئي،
دنهيءَ واري چوڪري.

دولت جي طوفان ۾،
ٽاري ٽاري چوڪري.

ڪاسائيءَ جي ڍاڪ ٿي،
سانڻ واري چوڪري.

جهولي منجهه مڙي وئي،
ٻج جي ٻاري چوڪري.

ڪيئن اچو سنسار ۾؟
ڇا ۾ ڪناري چوڪري؟

جڳ جي دريا پر ٽپي،
مُٺ پر واري چوڪري.

مون کي هڪ جهڙي لڳي،
نودي، نباري چوڪري.

حسي به حيرت پر "وفا"،
ايتري پياري چوڪري.

غزل

هروڙي چڏ يا ناري چڏ.
مون کي پار اڪاري چڏ.

هجوڙو هجوڙو پوري چڏ.
پڪي سڀا آڏاري چڏ.

اڳ اڳ ٿي حيران وڃي.
اهڙي ريت نهاري چڏ.

اهڙو جيون ڪو نه ڪي.
مولا مون کي ماري چڏ.

هنجڙ ڦڙسي، سڙيل پڇ.
منهنجو ڪاٿو واري چڏ.

پريتم ايندو نيٺ وفا.
سڄ جوڏيئو پاري چڏ.

غزل

اڃ به سُرآب مليا .
دل ڪي عذاب مليا .

پي چڻ ملي چمن به .
سُج به گلاب مليا .

جيڪي به جنتي ها .
زير عتاب مليا .

ڪنهن ڪي به ڪوڏ آيا .
امرا حجاب مليا .

نڪرو جدا جدا هرو .
طرحي شراب مليا .

هڪ ٻي نقاب وٺيو .
ڏاڍا نقاب مليا .

تمليمر جي بهامي .
امرا صاب مليا .

پڇيائون پئي "وفا" جو .
جيڪي ڪتاب مليا .

غزل

جني به درياء پر لٽيون آهن،
هيٺيون ۽ نڪي مٿيون آهن.

جهوپڙن کان اتاري ٿا ٿين،
کوڙ معيار کان ڏيون آهن.

مقتلن، سوريڻن، صليب ٿي،
سچ جون قيمتون ڪٿيون آهن.

ظلم، ظالم تباهه ٿي رهيا،
خون ناحق جون اڳڪٿيون آهن.

جن کي ٻولا ڏسو ٿا چڪلن ۾،
گت وڌيون ۽ نڪ لٽيون آهن.

جيڪي بارش ۾ گهر کان نڪري ويون،
ٻوٽن تي سي وڃي ڏيون آهن.

حق جن جي گهريا، سندن سسيون،
مقتلن پر پسيون ستيون آهي.

چس نه رنگي روشنيون اوندها،
زندگيءَ کي وڏيون هتيون آهي.

عنقريب آه انقلاب وٺا،
دهي شاعر جون اڳڪٿيون آهي.

غزل

پان نہ پاري،
کُتّا ڌاري.

شيرين ملدي،
ڏونگر ڌاري.

رت سان رگبي،
مشمول پاري.

ڪوڙ نه جيتي،
سچ نه هاري.

ناصر ڪي چٽ،
پان سڌاري.

ناهيل ڪاريو،
پوري، ڪاري.

وات نه ساڙيو.
کٺاڻو ناري.

هاريل پاڻي،
کير بهاري.

ونواهي کي،
پيار پڪاري.

چا ته وڃايو،
کاري، کاري.

قيد حياتي،
کير گذاري.

کڪ ٿي پوندي،
ماري ماري.

نڌرت ڪي به،
قرب ڪناري.

عرهن "وفا" جو،
دور نه گهاري.

غزل

مون جڏهن عشق جو اڀياس ڪيو،
عُسن جي سحر تي وڻواس ڪيو.

جسم تنهنجي جي نه خوشيو وسري،
گڏ هر قسم جو مون واس ڪيو.

اڳ ۾ پرچا نه پڙهو وس وارا،
پوءِ ڀلي فيل ڪيو، پاس ڪيو.

عالمي امن جو احساس آهيان،
منهنجي احساس جو احساس ڪيو.

هر طرف سچ لکي پئي آهي،
تو وڌيڪ پاڻ کي راکاس ڪيو.

منهنجي مظلوم سان ڀاري ٿي وئي،
مون جڏهن ظلم جو اڀياس ڪيو.

نوجوانيءَ جو نشانو ٿي ويو،
مون جڏهن تائي "وفا" راس ڪيو.

غزل

اڳ ۾ نُڪرائي تہ روئون يارو! .
 ٻوہ ٻرجائي تہ روئون يارو! .

اعتماد آھہ ٻنهي ۾ قائم .
 ڪوئي پڇتائي تہ روئون يارو! .

زخم مون لاءِ نٿي ڳالھ نہ آ .
 لوڻ پُرڪائي تہ روئون يارو! .

غير فطري ٿو روئي ڪير ڀلا؟ .
 ڪوئي تڙ پائي تہ روئون يارو! .

جنگِ رسمِ سان "وفا" جي جاري .
 پيار هارائي تہ روئون يارو! .

غزل

هئي کان لهيندو ڪر،
ڪي سان رهنڊو ڪر.

آدم! غلام ٿي،
سڀ سان رهنڊو ڪر.

راحت، محنت سان،
مختيون سهڻو ڪر.

چاهت راند ڏکي،
سوچي رهنڊو ڪر.

هر تعمير ڏکي،
روز نر ڏهنڊو ڪر.

چا پي چئون ڪر،
سامهي رهنڊو ڪر.

جڳ ڪليف "وفا"
ننھا رهنڊو ڪر.

غزل

فَتَنَنُو ۽ ڦَلَو آهين،
جُوتَڪا جو اڏو آهين.

دَر دَر آ ڪُلِيل لِيڪن،
جرئت جو ڄڻو آهين.

ڪيئن ٿو سَڪان ٺهي جيون،
مرڻي جو ٿڌو آهين.

ڪيئن ڪان پيڻ مشڪل،
حاجي جو ٿڌو آهين.

ڪئن جي حوالي آن،
نورن طرف هڻو آهين.

لڪ پيرا "وفا" ڪريو،
اوند به ڪو آهين.

غزل

دنیا پر سب جوڑا جوڑا،
آئون اکیلے گھوڑا گھوڑا۔

سچ ۽ سونہن اکین تی لیکن،
کیر جھلیندو ٿڌا، ڪوڑا۔

دنیا پر کجھہ شخص ڏاڻا مون،
انڌا، ڪاٿا، گونگا، ٻوڑا۔

پیار ڪرڻ وارن جو راپو،
عاشق جو معراج وچوڙا۔

ٻوڙ، پلاون مان ڇا ڄاڻي،
جی جو ڪاڌو ڊال، پٽوڙا۔

وقت تي هڪوت طیلا، ورن،
رڻ جا راهی گهوت ۽ گهوڙا۔

کيئي وفا ڪا منزل نڀري،
مر رستي پر ڪنڊا، روڙا۔

غزل

حصرتي جو شمار ڪونهي ڪو،
عمر تي اعتبار ڪونهي ڪو.

ساقيا! جي خلوص سان پيارين،
زهر پي ناگوار ڪونهي ڪو.

بند پيري پر، قيد سامي لڻ،
ڪو تغير بهار ڪونهي ڪو.

مان به سائون لڳو پيو آهيان،
هو فقط اشڪبار ڪونهي ڪو.

ڪنهن ملاقات لاءِ ڪيئن سوچيان،
وقت تي سازگار ڪونهي ڪو.

عشق اهڙو سمونڊ آهي "وفا"،
جنهن جو ڪو آڙ پار ڪونهي ڪو.

غزل

توسرا مڙا قرار ڪونهي ڪو.

ڪيئن چوان توسان پيار ڪونهي ڪو.

مشڪشن ۾ نه ٿيون شمار ٿين.

جن اکين ۾ غمار ڪونهي ڪو.

توڪي پاڪر وجهي روئڻ کان پوءِ.

دل ۾ گرد و غبار ڪونهي ڪو.

حُسن، هر حُسن تو رڪي ليڪن.

ايترو سمجهدار ڪونهي ڪو.

ڪيئن ڪري پيار ۽ وفاداري؟

حُسن بااختيار ڪونهي ڪو.

عشق جو فلسفو عجيب "وفا".

پان تي اختيار ڪونهي ڪو.

غزل

پيار منهنجو نه دعائو منهنجو،
مختصر آه فسانو منهنجو.

پاڻ سان پيار ڪرڻ ٿو چاهي،
صرف ڳولي ٿو بهانو منهنجو.

منهنجي تلوار حسيني آهي،
هر پزيرد آه نشانو منهنجو.

منحصر داد رهيو تاڙين تي،
ڪوبه سمجهيو نه ترانو منهنجو.

مرغبانيءَ جي سزا تي حيرت،
نه ٿي مرغسي نه ٿي آڻو منهنجو.

عشق کي حس اڳيان جهڪڻو پيو،
ڪو هليو ڪو نه بهانو منهنجو.

دوستي رک نه ٿين سان "وفا"،
ڪو ٿئي ويٺو خزانو منهنجو.

غزل

اٿيس تو بس حيات پاڙي آ،
جيئن پائيءَ بغير آڙي آ.

مون ٻڌو آهي، مون ڏٺو آهي،
جهوپڙيءَ جي رقيب ماڙي آ.

ڪير مجرم ۽ ڪير فريادي؟
پنهنجو جوتو آ، پنهنجي ڪياڙي آ.

جنهن به دل فصل کي تباه ڪيو،
مون اها پاڙ کان اڪاڙي آ.

ٻچ ماڻهس چٽيو هو گذرن جو،
ڪاڇ گذرن جو هاڻ واڙي آ.

ديس پنهنجو، بغاوتون پنهنجون،
پنهنجي ئي پير تي ڪهاڙي آ.

هر نشيبي موڙ تي ٿو چرڪ پري،
پيار جي راهه ۾ اناڙي آ.

فلسر جي انتها ٻڌائي ٿي،
فالس جي ”وفا“ پڇاڙي آ.

غزل

٠ نورتي ڪمزور هائينون آهن.

پر ڪلهن تي ڪنوائيهون آهن.

شينهن قاسي ئي قاسي، چا لڻ جو،

٠ گڏ والي سان وائيهون آهن.

اهڙي اگهه سان وڪامجھ دليون،

حيثي پيلي جون ڪاٺيون آهن.

٠ چوليس جهڙيون دليون، اڇڪله،

ڪڏ جي پائي جان ماليون آهن.

جيڪي وٺيون نه مون کي تحريرون،

٠ مون "وفا" پاڻ ڏائيهون آهن.

غزل

جنهن ۾ حسن ۽ پيار نه آ،
سو ڪم جو منهار نه آ.

ڪو دلير، دلدار نه آ،
ڇا مون سان آزار نه آ.

تنهن جو چيون خداڪ بزر،
جنهن جو ڪو گهر پيار نه آ.

مصنوعات هٿائي ڏس،
دولت ڪو منهار نه آ.

پنهنجو پنهنجو بار گڏو،
ڪنهن جو ڪنهن تي بار نه آ.

تنهنجو مرڪن پيار سهي،
منهنجو هرڪن پيار نه آ.

هيءُ هن جي تصبيح نه پڙهي،
پيار جو هيءُ ڪردار نه آ.

هر ويلِي هر ظلم "وفا"،
ماڻهو جو هر ڪار نه آ.

غزل

جيڪو تڪو ٿو جهوڙا ڏاهي،
ڪنهن به ماڙي، پر ڪنهن جي اک ٺاهي.

ظلم جي استنها به حيرت پر،
ظالمن کي ضمير ٿي ٺاهي.

روشنئي پر به روشني ڪانهي،
ڪيڏو اڏيڻ ٿي ويو آهي.

مست نيشن جا پياري جام هڪوئي،
هر نشي جو ويو آ ڪم لاهي.

حسن ۽ عشق پيا ڪچهري ڪن،
عقل بيٺو ڪٿي ڪٿي حيان ٺاهي.

منس پيا ها اڃا به لاپارا،
هيءَ ماڪڙ ڪٿان پئي ڪاهي.

چو ٿو هر هر پنجن پرين چريا،
ڪير توکي گهڙي گهڙي ٺاهي.

صرف سامن جي ڪشمڪش کي وفا،
ڪير چونڊو ته زندگي آهي.

غزل

بُـنـد کـان پـر اـیـون ،
جـگـن کـان چـگـایـون .

غـریـبـن جـون جـایـون ،
اـمـیـرن و جـایـون .

مـمـور یـون اگـیـن تـی ،
هـی پـنـهـن جـون پـر اـیـون .

مـتـار ا تـتـی پـیـا ،
نـو اکـڑ یـون جـهـکـایـون .

غـلـامـی جـون رـسـمـون ،
اـسـان کـی نـه اـیـون .

چـو چـکـلی بـر آهـن ؟ ،
شـریـفـن جـون جـایـون .

مـر ا بـن بـر پـا تـی ؟ ،
پـیـا دُور پـسـایـون .

و فـیـا آ ز مـایـیل ،
کـی چـو آ ز مـایـون .

غزل

مون کي اچلي عشق جي آڙاهه ۾،
سنگدل ويئي وڃي ونواهه ۾.

ڪنهن به عورت کان ارالو ڪونه ٿيو،
جو ٿيو نقصان تنهنجي چاهه ۾.

سادگي نڪتي زماني ۾ خطا،
مارجي ڪوئي ويو ويساهه ۾.

خود پٺرائين جي سُرابين ۾ رهيو،
نيڪيون اچلي ويو درياهه ۾.

مون حمامي ۾ به سو ڪونهي ڏٺو،
حُسن جيڪو مون ڏٺو هو واهه ۾.

دل جي ڊيري تي نه هو پيهر لٿو،
ويو اڏي اهڙو اڪيڻ جي تاهه ۾.

حُسن پي حيران هو اُن کي ڏسي،
هي "وفا" ٿو پت ڪريڻ الله ۾.

غزل

پيا مُجھي يار تهن ڪري آھن ،
سچ جون منزلون پري آھن .

ڪير پي ڪونه ٿو پڇي ٿو ڪي ،
جي رڳو تنهنجي آسري آھن .

امن سان جنگ جي تصادم جا ،
چرڪ ، ڪٽڪا ڌري ڌري آھن .

ان چمڪي ٿو ڪڙڪينس جان ،
روشنايون ڪري ڪري آھن .

مون اجهائي ڏنا سمونڊ وفا ،
صرف ڪوڏيون تري تري آھن .

غزل

گلن جي مُرڪ سَتجي وئي،
چمن مان سونهن گهٽجي وئي.

توهان طوفان ٿي بيٺا،
اسان جي پاڙ پَنجي وئي.

حُدهن کان بيوفائي ويو،
سنڌس صورت ٿي مَنجي وئي.

حصولِ گل تي سوچيندي،
اسان جي سوچ ڦٽجي وئي.

ڪُسيءَ جو هر لٽل ڍڪڻ،
تڏهن ڪُتن کان چَنجي وئي.

سدائينءَ لاءِ واڳيل هئي،
سدائينءَ لاءِ ڪُئجي وئي.

جهٽي جيئن باز جهرڪيءَ کي،
اٿيس مِلي پر جُهٽجي وئي.

پنهونءَ ڪيچ جي ڳولا،
”وفا“ واريءَ پر لَتجي وئي.

غزل

بي نقاب تو تئي،
اعتصاب تو تئي،

اگر يون زمين تي،
ڪو حساب تو تئي،

دور دُڪ شعور جي،
انتخاب تو تئي،

مان شراب تو پئان،
هو ڪباب تو تئي،

دل بغير آدمي،
جن سراب تو تئي،

پيار سو گناہ آ،
جو جواب تو تئي،

سوءِ وفا! حليم آ،
پر حجاب تو تئي،

غزل

سچ وانگر بي پُٺا آهيون وفا!

تنهن ڪري هر هر ڪُٺا آهيون وفا!

باضحير آهيون، ڪٿي آهيون غريب،

بي ضميرن کان ڪُٺا آهيون وفا!

عالمي احساس جا بڻجي ڪڪر،

ساري ڌرتي تي اُٺا آهيون وفا!

هان ڇا لڏ ٿو روا آلا ڪرين،

تنهنجي مرضيءَ سان رُٿا آهيون وفا!

جي جهليا پتر ”وفا“ مجنون هئا،

پاڻ لفظن سان مٺا آهيون وفا!

غزل

پيتو پيتو نقاب آهي.

چيتو پيتو جواب آهي.

پوتل جهڙو بدن رکي ٿي.

پيئن کان پيو شراب آهي.

جنهن کي لکڙو به ڪونه سمجهيو.

عورت اهڙو ڪتاب آهي.

لک تي مهجڙو لکڙو رهي ٿو.

تنهنجو خانو خراب آهي.

سفلن پر بت وفاق ۽ سجدا ۽ ۱۱.

گناهه جهڙو ثواب آهي.

غزل

دل تي هٿ ڌريو پيا،
قرب ٿا ڪريو پيا.

هٿ ڀرن کان گهري،
قهر ٿا ڪريو پيا.

انتخابن جو قهر،
خال ٿا ڀريو پيا.

وات تي ڀرجي نٿو،
پيٽ ڪيئن ڀريو پيا.

ڇلند تي چوريءَ جو پلو،
ڏوند ٿا ڪريو پيا.

اڦ، ڪوريءَ کي اڄ "وفا"،
سڀي چون چريو پيا.

غزل

مشڪل ملنديون موڪريون،
پڙهيل ڏويو موڪريون.

اڳين هوندي، حيرت آ،
مائهو ڪائنات موڪريون.

ڪرڻي لڪائي دل جا راز؟،
چوڪريئون منهن موڪريون.

بُت مان جنگ وڇوڙي جي،
انگيون، چوڙيون موڪريون.

مٽيءَ لٽر مان "وفا"،
ڪاريون، پوريون چوڪريون.

غزل

پورن سان گڏي ويو آ،
سورن سان آڏي ويو آ.

نيٺن ۾ رهڻ وارو،
دل مان به لڏي ويو آ.

لڙڪ آهي نه مڙڪ آهي،
سمجهان ٿو ڇڏي ويو آ.

هڪ سڌ به نه سڏو هو،
سو پاڻ سڏي ويو آ.

ڇور آهي نه سڏا آهي،
جن گھوٽ ٿي لڏي ويو آ.

دولت جو طلبگار ٿي،
دولت جي لڏي ويو آ.

انگريزي "رفا" هونديو،
جو ڏانهن ڪڏي ويو آ.

غزل

ماکيڻ سان آفيم وانگر،

مائهو بيم حڪيم وانگر،

دنيا ۽ دنيا وارن پر،

سچ ۽ سوبھن بيتيم وانگر،

شايد هج ڪري هيو آهي،

انڀ لڳن ٿا ليم وانگر،

هڪسائيءَ جو پاڙو،

جنڊڙي ڪٽيل قيم وانگر،

تنهنجا ظلم يزين جهڙا،

منهنجا قرب ڪريم وانگر،

غزل

روشنی دماغ آهي
سُج بر چِراغ آهيان.

مقتل ڏي پيمت آهي،
سج حر سُرِاع آهيان.

دل گهاء گهاء آهي،
مان باغ باغ آهيان.

ڏس ڪموت تي تي پرڪي،
بلبل يا زاغ آهيان؟

پي ويو شراب وانگر،
خالي اياغ آهيان.

سا دل "وفا" جي آهي،
جنهن جو مان داغ آهيان.

غزل

هر سوچ پيالو ۾ ،
مدهوش خيالو ۾ .

پاڻر به وتي گڏيا ،
چڪلي جي دالو ۾ .

اڀر ۾ رکن ممڻي ؟
ڪر پيار اڃالو ۾ .

هڪ تون ئي مثال آهين ،
ديا جي مثالو ۾ .

عشق جرابن جان ،
سهڻن جي سوالو ۾ .

بُڪ شينهن کيو چريو ،
ڪنهرار غزالو ۾ .

هي ٻار "وفا" ڪنهن جا ؟
نڍپن ۾ ۽ نالو ۾ .

غزل

روز گهمي تا ميلا مائهو.
پو. پي ئپ اڪيلا مائهو.

عاقل، بالغ، عالم، فاضل،
چريا، پُروڪ، گهميلا مائهو.

دنيا چاتي، ڦاڙ گليلي،
گهيرو آڏ، گليللا مائهو.

دولت مند، گُرو دنيا جا،
مفلِس تپ جا چيلا مائهو.

امڙ جي خاطر جنگ چڙهي وئي،
تپي ويا رت جا رپيلا مائهو.

دنيا، پيار "وفا" لڻه ڇاتي،
عاشق، ڳڻڪو، چيلا مائهو.

غزل

فطرت پر أمائے آ،
تکلیف اجائی آ.

میلو بد متل آھی،
پیرو آ نہ پائی آ.

اک سمجھہ کسی مون کان،
پر سمجھہ پر آئی آ.

اج واگ جھلسن دارا،
مردن واگ درائی آ.

در در کسی تنگیل آھیان،
قیمت پر گدائی آ.

اغبہار "وفا" نامہ،
پکارن جی پلائی آ.

غزل

نمرويسر نظر آئي.
نمرويسر نظر آئي.

روڪي نه سگهيس ڳوڙها،
دلگير نظر آئي.

گمنام لباسي ۾،
نمرويسر نظر آئي.

چاهت جي سرخس لڌ،
انگوسر نظر آئي.

چا حسي ۽ چا پيڪر،
نمرويسر نظر آئي.

ڪلهوڙو ڌال مڻي پير آڇ،
نمرويسر نظر آئي.

پاسي ڪا وفا ٿي پيو،
ڪا ويسر نظر آئي.

تنهنجي چاهت تي پڄتائي روئندا رهندا آهيون،
ديوارن سان مير لڪرائي روئندا رهندا آهيون.

تنهائي جي دوزخ سان، هر سانوڻ ۾ ٿيندو آ،
دؤنسي ۾ جذبات جلائي روئندا رهندا آهيون.

عیدن جي ڏينهن تي پي اڪثر ٿيندو رهندو آ،
خوشي جو احساس وڃائي روئندا رهندا آهيون.

جهڙي رات به آپ تي ڪڙيل چم نه هوندو آهي،
اونداهي سان پاڪر پائي روئندا رهندا آهيون.

رات هجي يا ڏينهن هجي، مٺا شهر هجي يا واهڻ،
تنهنجا دڳ سيني سان لائي روئندا رهندا آهيون.

هي اسان ماڻهن جي فطرت ۾ شامل ٿي ويو آ،
سچ کي سوريءَ تي لڙڪائي روئندا رهندا آهيون.

غزل

هر مائهو درباري مائهو.

هيء ڪهڙي بيماري مائهو.

چادر، چوڏيوارِي مائهو.

عورت سان غداري مائهو.

مُلا، حافظ، قاري مائهو.

مذهب جا واپاري مائهو.

خاڪي، سُوري، ناري مائهو.

سڀ ڪاڏي، مڪياري مائهو.

گهر هوندي بازاري مائهو.

آهي ڪاروباري مائهو.

ظلم، دغا، غداري مائهو.

ماڻهي لاءِ ڪٽاري مائهو.

ڪي ڪن دل آڙاري مائهو.

ڪي ڪن ٿا دلداري مائهو.

هر سچ کان انڪاري مائهو.

ڪهڙا توبه زاري مائهو.

غزل

هر پاسي تنهائي آ.

ملچل جي گهٽتائي آ.

ڏاڍي لسي مصروف رهي.

منهنجي سان نرسائي آ.

تنهنجو ڪوئي ڏوهه نه آ.

هر مالهو هرجائي آ.

ڪو ڪنهن جي عزت وانگر.

ڪو ڪنهن جي رسوائِي آ.

هي نه پنهنجي شاهه گدا.

عشق وڏو ڪاسائي آ.

توکان پوءِ زماني جي.

جهن هر چيز پراڻي آ.

نانگ نچي ٿو لهرن تي.

سون هر بيٺو جهڙي آ.

مقتل مقتل ديس "وفا".

گهر گهر ۾ ڪاسائي آ.

غزل

ميران مان مان حال جي حالت پئي پئي،
مردہ چهاڙ جيئو لکي ٿي چئي چئي.

پيهر نه درس خواهش دولت جو ڏي مون کي،
نڪتو مان هي ڏهن مان زمانا ڦسي ڦسي.

ايڏو عجيب پي نه هجي ڪوئي درستا،
رستن جي ڍاڳ ٿي ويا پادر گئي گئي.

دانش جو هج ڦٽو نه جهالت جي ڪيت پر،
هڪ ٿي ويو شعور جو سانوڻ وٺي وٺي.

اڄ هڪ لکي ٿي سانوري اڪهن خوشنصيب جو،
جو آئيني مثال لکي ٿي ٺٽي ٺٽي.

قسمت جو اختلاف هو يا وقت جو تضاد؟
نروتن رسي سگهيون نه اميدون رسي رسي.

اڄ ٿي ۽ هي جي مير کي ڏوٽي وٺون رفا؟
بيهي رهي نه وقت جو بادل وٺي وٺي.

غزل

تَنجِي پيا تلاش پر پير ٿي هلي هلي،
گل تي ويو چراغِ تمنا جلي جلي.

”هڪ ڏينهن تنهنجي هجر پر ويندس مري“ چير،
اکيون پر شور آڻي چيائين، ”پلي پلي“.

ڪنهن پي ڏنو نه تنهنجو ڪوئي ڏس پتو مون کي،
موتي ويس مان شهر جي وڙڪي گلي گلي.

ڪنهن بارگاه مان به ولايت نٿي ملي،
خالي ڪرامتي کان لکي ٿو وڪي وڪي.

هڪ هڪ ڪري جلائيندا رهجو توهان چراغ،
تي ويندي هڪڙي ڏينهن ڏياري هلي هلي.

شايد نه آيو جان بهاران اجا ”فا“،
اهي اداس باغ جو گل گل، ڪلي ڪلي.

غزل

اک چنپ جو میل ناھیان،
جادو جو کیل ناھیان.

وٽ کان سوا بد ھر ھئس،
رٿ آھیان، تیل ناھیان.

رھڻو ٿئي سادگي، سان،
تیل ۽ ٿلیل ناھیان.

محدود رک نہ مون کي،
گھائي جو بیل ناھیان.

مُٺنئون ٿِرن گھرن ٿيون،
پر ھئس، ھیل ناھیان.

بي ڌڙڪ ٿي "وفا" کان،
ریل آھیان، جیل ناھیان.

غزل

اکیس پر جو پُری لگو.
جگر پر ئی چُری لگو.

میثی وجود جو قسم.
کمند جی گُری لگو.

لگو کوئی نگہز جیان.
کو مینف "ست سُری" لگو.

تیل ہو کانگزن پر پر.
چکیں نہ ہو نُری لگو.

ذبی کمند پر مون کی.
تین گُری گُری لگو.

اُتیو کُری کُری "وفا".
نہن، جُہری جُہری لگو.

غزل

ڪوڙن ڪسي ڪٽي ڇڏجي،
رستو ئي مٽي ڇڏجي.

مرڻو نه اٿيئي ئي آ،
بازي نه ڪٽي ڇڏجي.

هڪ سوچ، هڪ ڪري نيڪي،
درياءِ مٽي ڇڏجي.

جيست آه نه هار آهي،
جهنڊن ڪي پٽي ڇڏجي.

ڇهنڊي تي چڙيو اهڙو،
جيئن نانگ ڪٽي ڇڏجي.

غزل

چند جيئي ستارن پر،
تيئي هو هزارن پر.

ظلم کان گرم تائي،
هر اميد يارن پر.

گل تون ٿا ڪيئي، ڏسون،
توڪ ڏي بهارن پر.

حڪم ٿئي هزارن جو،
گل نه هو هزارن پر.

چپ چپي جي پاڪر پر،
جيئي گل شرارن پر.

ماهر لسان آهي،
گفتگر اشرارن پر.

عقل جي ڏنڊي اکر،
گل ڪلن ٿا خارن پر.

سي ويو غبار "رفا"،
نهنجي چوڪ چارن پر.

غزل

گل جو کالھ مروڙي ويو.

اڃ گلن ڏان به توڙي ويو.

يارن اهڙا ڏک پئيس.

ياريءَ کان منهن موڙي ويو.

هٿرادو صلاح هيو.

نارڻ بدران هوڙي ويو.

آدم خور، ويجهوڙي جو.

ماس هٿن کان روڙي ويو.

چوون جهڙو پيار هيس.

سارو خون ڇوڙي ويو.

سهڻي ڇا، ڪوجهي ڇا.

ساگر سڀ ڪي هوڙي ويو.

ٿي ڪو طوطا چهر "وفا".

دل جا ناتا توڙي ويو.

غزل

قيد مهر و ماه آ.
نيرگي گواه آ.

• رت پيئن خواب آ.
مئه پيئن گناه آ.

بک تو مران مگر.
هو مرونه جو ماه آ.

کير يي نئو جيئي.
زندگي گواه آ.

مصلحت جو پيار آ.
مطلبي جو ناه آ.

کيو سچ کي گهي.
وقت بسا ديه آ.

• کلهه مفيد هو وفا آ.
اج فصول چاه آ.

غزل

زَر جـي يـا رِي .

بـيـا کـي پـر واري .

مـي سـر کـي رِي .

نـي دـر پـي رِي .

پـيـو رَا ، مـي رِي .

شـهـر شـکـاري .

کـي نـي مـا تـي .

پـي نـي مـي رِي .

جـيـت مـي رِي .

جـيـت مـي رِي .

چـيـنـور اَکـي مـي .

دَل پـي رِي .

اڪ جي ماکي ،
اڃ جي ياري .

دولت آهي ،
دل پر گهاري .

اُن پڄي ويا ،
بار هو باري .

وقت گذارا ،
ڪا مڃياري .

فُٽ پائڻ تي ،
ست سينگاري .

جیل گهرن ٿا ،
خود مختياري .

عورت هتي ا ،
چوڌي واري .

غزل

سالن یر سَوَ میلا گنریا،

پنهنجا ڏینهن اکیلا گنریا

خنهن به نه ورتو ویر جو نالو،

رڙندي رت جا ریل گنریا،

ماڻن جو اسوہ لتاڙي،

پر کان پکریون چپلا گنریا،

کپهن به ڪاري ڪوہ لڳاسين،

لک ڳرو ۽ چپلا گنریا،

ڪونہ لڄايو ڀيٽ اسان کي،

لنگهڻن یر ڪئي ویلا گنریا،

مٿان ائين لکهي ویون جهر کيون،

سرتان حیئن ڳلیلا گنریا،

غزل

گردش پر کانپاڻسي آ.
جيٽر دائرو پياڻسي آ.

جنهن سان ساحن ساڻي آ.
سا هاري ساڻي راڻسي آ.

مون کي ڏيئي اوجاڳيا.
تو چو چادر تڪاڻسي آ.

ڪن نيشن پر دل جو رت.
ڪن پر خالص پياڻسي آ.

جنت، دورخ ۽ شيطان.
آدم جي آکاڻسي آ.

عورت، عورت، دلست آ.
اسدي آيا ڪاڻسي آ.

صرف "وفا" انداز نئون.
هر هڪ ڳالهه پراڻي آ.

غزل

رستن جي گواهي آ،
مُورَات جو راهي آ.

حالات رتيل رت سان،
الله ٿي راهي آ.

گنگا ٿي وهي اُتي،
ڏاهو آ، نه ڏاهي آ.

هر چوڻ ۾ صليب آهي،
هر موڙ تي ٿاهي آ.

غيرن جو عروج آهي،
پنهمن جي تباهي آ.

تقدير "وفا" پنهنجي،
مون پاڻ ئي باهي آ.

غزل

مادو ممئي مانئي آ.
جنت شيء روحاني آ.

زور ۽ شور جواني، جو.
هر لمعو وحداني آ.

بنجر نقشو ديا جو.
هر پاسي ويراني آ.

جيون جو، شير جيان.
موت مگر آساني آ.

تون جا، مان جا، ديا جا.
سڀ جي ڳولا مانئي آ.

پيار هڪري سا رندن مان.
جنهن جي اک مستاني آ.

روز پهون جا خواب لهي.
ممئي، جان ديواني آ.

ان ئيشا حالات ڏسي،
حيرت ڪي حيران ٿي آ.

دنيا دسترخوان مٿان،
منهنجي مهماني آ.

چڱا ويجهه منافق جو،
يارا وڏو قرآن ٿي آ.

پي ڪهڙي تعريف ڪيان،
پان ٿي پنهنجو ٿان ٿي آ.

تنهنجو منهنجو پيار امر،
چوڻي، "دنيا فاني" آ.

گل گل جو انجام "وفيا"،
در تي گل افشاني آ.

غزل

بسي موت مرون جي رت آئي،
اڄ پيار ڪرون جي رت آئي.

هر پاسي مل ڏياري، جو،
دل ڏيپي پرون جي رت آئي.

سانئون جي وسي برسات پئي،
سهيڻ جي ڦرون جي رت آئي.

ٿر سانئون ۾ ڪشمير ٿيو،
ٿاڪن تي ورن جي رت آئي.

هر گهربل چيز ميسر آ،
هر جام پرون جي رت آئي.

ويو پيار "وفا" ونواھ ڪئي،
گڏنيس ۾ ڳرون جي رت آئي.

غزل

گورگو گورگو گوازي چٽ.
منهنجو خط خط قاري چٽ.

زر جي مڇ ۾ پمار سڀيون
ماريون سوچيون ساڙي چٽ.

قبرون ڪڪرن ڪمرن مان.
منهنجو لاشو ساڙي چٽ.

گهر گهر ۾ بدنام نه ٿي.
هڪڙو ئي گهر ٽاڙي چٽ.

ريلن ۾ پي چٽو مڏاسن.
پل جيلن ۾ واڙي چٽ.

جڳ کان ٿيري ڪنڌ وفا.
دل ڏي لاڙا، لاڙي چٽ.

غزل

سڄي ديس کي پاڻ پايون اسان.
تڏهن پي ٿا چاچا چوايون اسان.

احايا ڪيو جرم يارو اوهاڻ.
اجايون سرائون ڪمايون اسان.

اڪيون ئي حڏهن هڪو ملائي نه ٿو.
نه دل جهڙي شيءِ ڪيئن وڃايون اسان.

وفسادار آهيون ڪٿي سنڌ جا؟
پيا سنڌ ڦريون. ڦرايون اسان.

اسان جي اڦالن مان ائين ٿو لڳي.
ويل وقت مشڪل ورايون اسان.

اچو. اٿندي لاءِ ڪجهه سوچيون.
اجايو ٿا جيئون گنوايون اسان.

نباهي. هٿن سان ڪري سنڌ جي.
تڏهن پي ٿا سڌي سڏايون اسان.

”رفا“ سنڌ جو اصل ڪير آ ڏٺي؟
وڙهي پئي جي ڪنهن کي ٻڌايون اسان.

غزل

نمک حرام، نڪي بي ضمير آهيون دوست!
خلوص دل سان پيا سنڌ سان ناهيون دوست!

کپائي سنڌ کي، پوءِ سنڌ جا سڏايون دوست!
انهن ذليل ضميرن مان پاڻ ناهيون دوست!

لڪن پڙهن ڪار وسي ۽ تنهي، ٿڌي، تائين،
پيا ٿا سنڌ سان هر حال ۾ ناهيون دوست!

سڏائي سنڌي، لُٽيون سنڌ کي غصب آهي،
ڏيون ٿا پاڻ ئي پهچن گهرن کي ناهيون دوست!

اٿي، لُٽي ۽ اجهي سان گڏ پناهه ملي،
ٻڌاءِ سنڌ جا ٿورا ڪٿي ٿا لاهيون دوست!

اسان کان دل جي پڇين جيڪڏهن ٿو ڳالهه "وفا"،
تہ پوءِ سنڌ ۾ سنڌي ٿا صرف چاهيون دوست!

غزل

گهرجي جوش جوان ۾ .
دٻڻي جلي طرفان ۾ .

مون ۾ اهڙي ريت رهي .
جيئن مستي مٿان ۾ .

ڏاها ويا ويا ڇڏي .
مطلب ها احساس ۾ .

عشق ارل ڪار خوش آهي .
الزامن ، بهتان ۾ .

سوچي سمجهي پير کڻ .
عقل کڻي ديوان ۾ .

دل ۾ سڀ ارمان "وفا" .
دل سڀني ارمانن ۾ .

غزل

ڍال ۽ ٽٽل وار آ،
مون ڏنسي هر نڪار آ.

اڄ محبت جو سبب،
ڪيئن ٻنگلو ڪار آ.

رندگيءَ جي راهه ۾،
رندگي ڏيکار آ.

جيت آهي "داد" جان،
ڳار "واڪر" ڪار آ.

غش لڳي پئي آه دل،
حسرتن جي مار آ.

ڪنڌ ڪيئن مجرم کڻي آ،
حسن جي سرڪار آ.

سچ سان منهنجي "وفا"،
ڪوڙ مون لاءِ عيار آ.

غزل

مون کي غمخواري ڪهي ،
دل کي دلداري ڪهي .

انتظارن جو قسم ،
معتبر پاري ڪهي .

ڪير ٿو مومل گهري ،
ڪجهه ته مويچاري ڪهي .

تون به اڪين تي ، مگر ،
تنهنجي پير واري ڪهي .

مان ڪٿي انگريز هان ،
يار پي ڪاري ڪهي .

او وڏيرا او نوابا ،
سنڌ کي هاري ڪهي .

موت ، تنهائي "وفا" ،
مون کي چوڻياري ڪهي .

غزل

کيشو چڙي بربادي حق،
روز گهري بربادي حق.

پيار وڃي آرام ڪري،
فرض بامن، شادي حق.

قاسي گهاٽ، عدائي گونج،
قيديءَ جو آزادي حق.

غاصب! تو جو غصب ڪيو،
سخت ڪندو بربادي حق.

جي، ڪو مون کان سچ پڇي،
شاعر جو شهزادي حق.

جمهوري اعلان "وفا"،
هر مائهو، جو گادي حق.

غزل

ڪارو آنءُ ڪاري آ،
جڳ پريت کان ڪاري آ.

بي چيبي ڪرڻ واري،
هڪ راحه ڪاري آ.

ويا جو، ڇڏي ماسي،
پڇرو آنءُ ماري آ.

انسان عظيم آهي،
سوري آ، پا ناري آ.

گهر گهر جي دري کليل،
ديدار براري آ.

پاڻي سان وسامي جا،
مون باهه نه ٻاري آ.

حالات "وفا" شاهه،
زر عشق ۾ گهاري آ.

غزل

جنهن نار سان ڀاري آ،
هر پيار کان ڀاري آ.

هر ڏينهي نه روشني آ،
هر رات نه ڪاري آ

حيوان قطارن ۾،
انسان شماري آ.

رُت جنهن جو اڙهو ناحق،
مردور بنا هاري آ.

جا باهه لڳي پئي هئي،
مون برف جاڻ ناري آ.

جيون کان "وفا" جڳ ۾،
ڪو ٻار نه بهاري آ.

غزل

روح جي رمز ته پياري آهي.
جسم جو پيار به زاري آهي.

عاشقي دل جي تباهي آهي.
دوستي گهر کي بيهاري آهي.

تنهنجي چوڙين جي پنجن جي قبت.
مون وڃي بعد ۾ ساري آهي.

پنهني سائير کان وٺي اڄ تائين.
مون ٺهيل چيز نه ڪاري آهي.

سُڪ ميڙن ۾ نچي پوليءَ جا.
پيٽ ماڻهن ۾ مداري آهي.

زندگاسيءَ جو سفر تلخ. طويل.
نه ڪو ٺاڳو. نه ڪا لاري آهي.

اصل حقدار ”وفا“ ڪرسيءَ جو.
صرف سر دور ۽ هاري آهي.

غزل

ڪنهن بي وفا لڻ پان ٻهڙن مان فائدو؟
بي سُرَت! صرف پاڻي ولوڙن مان فائدو؟

پيڙي جو هو سوال ٻڌي وئي، هيئر مون کي،
تارن مان ڇا حصول ۽ ٻهڙن مان فائدو؟

توڪان پڇان سوال ٿو، اي مڱيل سماح،
جوڙو پريمي جو وڃوڙن مان فائدو؟

جيڪر وڃان وڃان ٿو ڪري ۽ نٿو ٿيڪي،
اهڙي جي واڳ پوئتي موڙن مان فائدو؟

جي تنهنجو ڪجهه به ڪونهي ڪو مهجي نصيب،
من! تنهنجي پوئتان پوءِ ڏوڙن مان فائدو؟

هر زاويزو بدن جو رهي جنهن سان بي نقاب،
مستورا تنهن لباس کي چوڙن مان فائدو؟

ٻُڪ سان ”وفا“ کي پيار، جي ساغر ڀڄي پيو،
تڪرا پڳل گلاس جا چوڙن مان فائدو؟

غزل

يا مرو يا ماريو،

هان تي ويچاريو،

جو هڏي ٿو ٻوڙيو،

جو تري ٿو تاريو،

جو ٿيو ٿا بي ضمير،

هاڻو چو ٿا هاريو،

پوڻي ميدان ۾،

جيتوڻيڪ هاريو،

پيا جلن طرفان ۾،

ديپ اهڙا هاريو،

جان ٿا عقدا کٽن،

ڪير، پنهنجو، ڌاريو؟

هر ستر تخریب آ،
پان کی تا کاریسو.

مان کئی سقراط مان،
هر چو تا پیاریسو.

هو کسو وعدو "رفا"،
جا به لی پئی پاریسو.

غزل

نه اوت پر گلاب ڪر،
ميٺا پري نقاب ڪر.

صبح عنقريب آ،
وطن کي هيءَ خطاب ڪر.

ڪٿي مڃهان خوار ۽،
ذري کي آفتاب ڪر.

نه رت جي وهڪرن کي ڏس،
خيال انقلاب ڪر.

پئي جو انتخاب هان،
نه منهنجو انتخاب ڪر.

مون شاعريءَ کي ڇا ڏنوا؟،
اهو به ڪجهه حساب ڪر.

خلوص سان ڪر "وفا"،
گناهه ڪر، جواب ڪر.

غزل

مٺي جا امير آهيون، نٺي جا غريب آهيون،
ڪجهه خوش نصيب آهيون، ڪجهه بد نصيب آهيون،

ويجهه گهاتي ٿي سان پنهنجو جيئن مرن آ،
بمضي قريب آهيون، بعضي رقيب آهيون،

تلوار سان لڪون ٿا، تلوار سان پڙهون ٿا،
هڪ انقلاب وانگر شاعر اديب آهيون،

موريءَ جي دامن ۾ ڀري حوش ۽ غروش ساڳيو،
سچ جا خطاب آهيون، حق جا خطيب آهيون،

پورا هجن يا هڪارا ماڻهو لڳن ٿا پيارا،
سڀني جي حُب رکون ٿا، سڀ جا حبيب آهيون،

ڪيڏي نه مشڪلي ۾ گذري ٿي زندگاني،
نظرون جي ٿر ۽ ٿٽ ۾ دل جا نقيب آهيون،

زر سان "وفا" خريدين، هڪ خواب ٿي سگهي ٿو،
ليکڪي محبتن جا بي زر قريب آهيون،

غزل

گلاب چو پٽي ڇڏيم.

سريڙ چو ڦٽي ڇڏيم.

هٿا هزار هٿس.

عُبار ڀر لٽي ڇڏيم.

نه آيو جواب سمجھ ڀر.

اڪر اهو ڪٽي ڇڏيم.

خلوص ئي نه هو منجهس.

خيال ئي مٽي ڇڏيم.

ڏهيءَ جي پات جيان هيو.

مڪن جيان چٽي ڇڏيم.

غورور جي درخت ڪسي.

نياراسان پٽي ڇڏيم.

انا جي جنگ هئي "رُفا".

شهيد ٿي ڪٽي ڇڏيم.

غزل

اڄ ڪو ڪاروبار ڪيون،
بک تي ڪهڙو پيار ڪيون.

بيهر ايندو ڪونه، تڏهي،
جيون سان ٿا پيار ڪيون.

هر هر چو ٿي هار ٿئي؟،
ڪوشش تي ويچار ڪيون.

جي گڏ جيئن ڏا مرداسين،
پوءِ ڇا جو تڪرار ڪيون؟.

پٿر سمجهي هيرن کي،
سچ کان ٿا انڪار ڪيون.

مائي ٿو معراج "وفا"،
ويٺو آ سسينگار ڪيون.

غزل

پنهنجو پيار مڃائن خاطر،
نڙيئي ٿو نڙيائين خاطر.

مون سنسار تياڳي ڇڏيو،
نوسان نينهن ڀيائين خاطر.

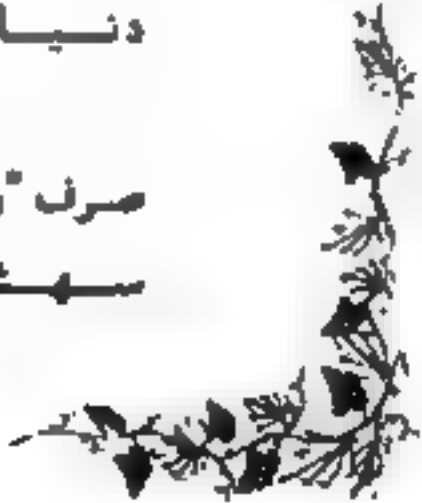
ڪي ته فقط پيدا ٿيا آهن،
جڳ ۾ هيئن، ڪائن خاطر.

پنهنجو داد لڳائي ڇڏيو،
هس مون ڪي هارائين خاطر.

لاڻي آ مون ڪٿ غزل تان،
پنهنجو رنگ ڄمائن خاطر.

شاعريءَ پيمبر آيا،
دنيا ڪي سمجهائين خاطر.

صرف "وفا" پيدا ٿيو آهي،
سهڻي ڪي رجهائين خاطر.

غزل

باغ پر آ، نقاب ڪونهي ڪو،
فصل گل جو جواب ڪونهي ڪو.

حسمر ان جو چمي ڪتي هوندو،
جهن جو چهرو گلاب ڪونهي ڪو.

جيڪو سهنجي نصاب پر ڪونهي،
ڪوبه اهڙو ڪتاب ڪونهي ڪو.

ٿر جي حالت تي پي اڙي بادل،
تنهنجي نيشن پر آب ڪونهي ڪو.

سُر ڪندي سُلَفيون چيوساڻي،
چوس آهي، شراب ڪونهي ڪو.

ماڻهو ماڻهو پر آه فرق "وفا"،
هر علي، بوتراب ڪونهي ڪو.

غزل

نيت ۾ ڪاراڻ اٿس.
جهڙي تي چانداڻ اٿس.

آهي گل اندام، تڏهن.
هڏ ڄم ۾ سُرهاڻ اٿس.

پن چن جهڙي عمر مگر،
جهڙي تي لالڻ اٿس.

پيار يا شادي، ڇا ت ڪري؟
حُذبن ۾ چمڪتاڻ اٿس.

پهرين رات ويڙهي جي،
بستر تي آلاڻ اٿس.

روز نئون ٿي يار ڪري،
منهنجي ڪهڙي ڪاڻ اٿس.

اکڙين ۾ احساس "وفا"،
دل هيرن جي ڪاڻ اٿس.

غزل

ڦاٽي پيو بهراڻ اٿس،

ڪيئن نه بچايو پاڻ اٿس.

سوچن ۾ چڪتاڻ اٿس،

من ۾ ڪو مانڌاڻ اٿس.

ڪاسايي ڪان شال اچي،

هر عضوو حلواڻ اٿس.

سهڻي تي وٺي ڀرت پري،

جيئن پنهنجو بهراڻ اٿس.

هر هڪ انگ ڦليلي ڄاڻ،

۽ پيڪر مهران اٿس.

پاڻ آ ملڪ الموت "وفا"،

اڪيون زهري پاڻ اٿس.

غزل

هڪ دفعو پيار سان نهاري ڏس.
پوءِ هن شخص کي وساري ڏس.

وقت درياھ ۾ گهرڻ جو آ.
هن ڪناري نه هن ڪناري ڏس.

مون ۾ تون آهين تو ۾ مان آهيان.
خود مري ويدين، مون کي ماري ڏس.

فطرتا انتها پسند آهيان.
مون کي گرمائي مون کي ٺاري ڏس.

آعرش قيد سان ٺهي ٿا وڃن،
پل چتون يا تتر تون ڌاري ڏس.

آدمي کان هڪڙو چڱو آهي.
تون پنهي سان پلي گذاري ڏس.

لک ايندا ڪهي پتنگ "وفا".
شمع حسن و جمال ٻاري ڏس.

غزل

مطرت سان جهڙي مهل ٿي طرت ملي وڃي ،
تي گڏ جيئن مرن جي طريقت ملي وڃي .

جي عشق کي شعور جي دولت ملي وڃي ،
تنهنجي محسوس کي عقيدت ملي وڃي .

ڪوڙن جي ڪوٽ مان جي نون ٺڪري اچين مالا ،
منهنجي تصورن کي حقيقت ملي وڃي .

عاشق جي حال زار تي هن تبصرو ڪيو ،
پل عشق جي خطا کي نصيحت ملي وڃي .

بدنام ڪي جهان ۾ ٿا بي سبب رهن ،
۽ ڪن کي خواستخواه ٿي عزت ملي وڃي .

روپوش ڪي رهن ٿا سدا باغين جيان ،
۽ بي سبب گهڻن کي ٿي ، شهرت ملي وڃي .

اڄ تعريبي جي لاءِ منم گڏ رهي ڏسون ،
شايد! طبيعتن سان طبيعت ملي وڃي .

جي تنهنجو حسن مون تي عنايت ڪري ڇڏي ،
تو کي "وفا" ۽ مون کي محبت ملي وڃي .

غزل

گلبدن! ڏي پڇي بهارن کان،
ڪيئن پڇجي گلن ۾ خارن کان؟!

هو حذر کان لهي ويو آهي،
دل ڪٿي آهي چمڪ تارن کان.

ظلم کي رحم جي اهيل ڪري،
زندگي ٿا گهرو مزارن کان.

وقت جو ٿي مٿو ٿريل آهي،
بيوفايون، وفا شمارن کان!

تنهنجي بت جي مٿن ڳڻن جو قسم،
تون مٿو آن سون هزارن کان.

تنهنجي جلون جي منظرن کي ڏسي،
نٿو باغي سڀن نظارن کان.

مامتائن ۽ شفقتن جو "وفا"،
ڪو پڇي هن جي منهنجي ٻارن کان.

غزل

بُک تي لکيو پيٽ پري؟
لکندڙ خود انصاف ڪري.

صرف نياپو جسمن سان،
پيار جو آهي پنڌ پري.

منهنجو جيون تنهنجو غم،
پاڻي ۾ جيئن لون ڳري.

ظلم لاسي مظلومن تي،
آهي ڪو انصاف ڪري؟

پٿر کان پيو مين گهري ا،
چريو وينو سٺي ڦري.

آڏي، پيلو، چنڊ وفا ا،
وٺري بيٺي گاه چري.

غزل

ماء! تنهنجون عادتون،
مان سراپا عبرتون،

ڪونه ٿيون اڪيون ڪُلن،
روشنِي جون برڪتون.

نيت ڪيرايو وجهن،
پن برِيڪيون الفتون.

ڪوڙ تي پي لمن طعن،
سچ تي پي تهنمتون.

ڪاميابي جو سبب،
ڪوششون ۽ محنتون.

ڪاٺ پر انس ۽ خلوص،
۽ چستا پر جاهتون.

عشق رسوايون "وفا"،
عقل ڳولي ڪرنتون.

غزل

پُڻوگا، نه ٿي شيطان جو،
پاسو وٽ انسان جو.

دولت آهي امتحان،
مائهين جي ايمان جو.

دل مان نڪتلو وڃي،
چا ٿيئدو ارمان جو.

فرقن ۾ وحدانيت،
رَب واهي قرآن جو.

ميند پڇي پئي دوستو،
دودي درياءُ خان جو.

لابدارن ۾ پئي ڏسڻ،
پيلو منهن دهقان جو.

لُڙڪ مليا، مُرڪون ڏئي،
هي بدليو احسان جو.

ڪر نه "وفا" جون ڳالهيون،
ناهي تنهنجي شان جو.

غزل

تون فخر ڪائنات جو،
قسم خدا جي ذات جو.

وڻو مثال ذات جو،
نه فرق ذات پات جو.

جي خوف ٿئي مَحات جو،
نه بار ڪن عيات جو.

اسان جي ئي وجود سان،
وجود ڪائنات جو.

خدا ئي فيصلو ڪندو،
اسان جي حيثيت مات جو.

جدا جدا ٻڌو ٿئي،
پڪي پڪي جي نات جو.

وڃي ٿو روز صبح جو،
اچي ٿو روز رات جو.

خدا لکي ڇڏيو "وفا"،
نصيب چا فرات جو.

غزل

روح رنگين آ،
جسم منگين آ.

دل جو داتا ڪوي،
تن جو مسڪين آ.

پئي شريعت چوي،
عشق بي دين آ.

گل جو دشمن فقط،
دست گلچين آ.

روشنئي پر ٿڌا،
شهر نابين آ.

تون ۽ مان گڏ "وفا"،
فلج جو "سين" آ.

غزل

ماڻهو دال پستاتا آهي،
ڪٿي ڪي اُٿرائي آهي.

ڌرتي جو سو هنڌ ٻڌايو،
جائي ٻي نه ڦاتا آهي.

قسمت منجهه غلط اوجاڳا،
نٿيون، سڀنا ڪا آهي.

دل شيشو ۽ دٻيا پٿر،
حادثي، ڪاڏهن گهاٽا آهي.

اهڙا ڳاڙها گل ڏاڻا مون،
جهڙا لال تماڻا آهي.

ڪوئي ڪيئن ”وفا“ ڪي ڳولي،
وائن ۾ چوڻ وارا آهي.

غزل

میر پی لک تئی.

حیف تئی لک تئی.

موت اصلاح تئی.

زندگی چک تئی.

حال تی حیف تئی.

کشتہ پر مک تئی.

سبز باغی پر قلا؟

ہی غلط تک تئی.

وج نہ ہمار "رنا".

لوہ تئی لک تئی.

غزل

هر ماڻهو کي پهچي سگه.

پئي ماڻهو جي گولي لڳه.

ماڻهون آهيان يا فت مال؟

هر پاسي کان مون کي هڻڻ.

ويرا جي تڪليف نه ڪر.

زم زم ڄاڻ پريسيءَ جي پڻ.

سانو اهڙو هبل اٿو.

مارو ديس ڪري ويو چڱو.

پيو مظهر خوب لڳو.

تڪير پاڻ، هٿن ۾ تڪو.

چمڪيو آيو لوهه "وفا".

ڏيري هٿي چمقڻ جي چڱو.

غزل

هڪ طرف جهاتيون،
ٻئي طرف ڪناتيون.

ڏس ڏڪايل پڪي،
ڪيئن لسون لاتيون.

پيار جاڻي ڪو،
داتيون پاتيون.

تنهنجو وچڙي وڃن،
ڪوهه ۾ جهاتيون.

ڪوٽ وچڙي ويٺا،
اڪڙيون اٿيون.

گيت منهار لڻ،
ٻوليون پاتيون.

سخت گردش ۾ هي،
ڏينهن ۽ راتيون.

ڏوهه ڪهڙو وفا؟
ڪان ۾ داتيون.

غزل

بي نڪيلي ٿي رهين.

چو ڳهيلي ٿي رهين.

هر پکي سجدا ڪري.

هي ڳلي ٿي رهين.

مان محان ڪارو ڪڪر.

تون ٿري ٿي رهين.

ڪاش امان مهران ۽.

تون ٿلي ٿي رهين.

ڪو اڪيلو ٿو پڇي.

چو اڪيلي ٿي رهين.

اٿيس پاميان ٿو وفا.

جيئن نه پيلي ٿي رهين.

غزل

هاژده يا پوهه آ.

هيك كړو موهه آ.

پير كاډي وچن.

كوفه پر كوفه آ.

پيار ، پارس بنا.

هر بشر لوهه آ.

تنهنجي نفرت صر ا.

منهنجو پاپوهه آ.

كوڙ واجب وفا.

سچ چوډ ډوهه آ.

غزل

چمچي جي حدائي آ ،
ديکي جي صفائي آ .

شاعر به ۽ چريو پي ،
بھڪواس احائي آ .

هر چال تي آهي ،
انڙي تبه پرائي آ .

ظرفن جي مٿان حاوي ،
فرقن جي وڌائي آ .

مون هيئن به سوچيو آ ،
هر چير پرائي آ .

رستي تي اچي پي ،
سون دل جي پڌائي آ .

ڪهڙن کان "وفا" مشڪل ،
ڪهڙن جي سلائي آ .

غزل

اچھو . اٿو . ٿو .
رڳو اٿو ٿو ٿو .

نه ظلم ڪي سٺو .
نه رحم تان هٽو .

رمين اهائي پر .
ٿمر مٺو . ڪٿو .

گهڻن جي ذهن پر .
حيات هڪ سٺو .

ڪوي به ڪاڀر پر .
هيا ڪيو ڇٽو .

ڏس دڪان تي .
فقير جو اٿو .

اچي پئي مٽري .
مچي ٿو جهچو .

يا موت سان رهو .
يا زندگي ڪٽو .

وفا نه ڄام . مٽو .
نه زهر جو وٺو .

غزل

عشق ۽ ادب؟، وهـ واا.

سوچ تي غمبأ وهـ واا.

زندگي، جي هر اميد،

زندگي طلب، وهـ واا.

پيت جي اشاري تي،

زلف، چهر، لب، وهـ واا.

موت مار فاقن ۾،

عيش ۽ طرب، وهـ واا.

آدمي ڪان ابتر ٿيو،

نمار ۽ نسب، وهـ واا.

غزل

ڪاٻي، منہ جا مٽڪا آهن،
ساڄي هٿ تي ڦٽڪا آهن.

ڪاٿي استغياڻ ڏسان ٿو،
ڪيٽ جوتن جا پٽڪا آهن.

سچ ڪي شايد حق ملي ويو،
ممنٽل مغل سٺڪا آهن.

گاڙهيون گاڙهيون اڪيون آهن،
ڪارا ڪارا پٽڪا آهن.

ڪوڙ، وڏا پيگهي جا لوڏا،
سچ، سوريءَ جا جهٽڪا آهن.

غزل

تو، کُتي سان بندن ٻڌي ڇڏيو،
مون ميرون سان چَلن ٻڌي ڇڏيو.

تو، رُئي سان وڃن ٻڌي ڇڏيو،
مون مٽي سان ڪمن ٻڌي ڇڏيو.

ديس جي سرحدن جو حال ڏسي،
مون گچي سان وطن ٻڌي ڇڏيو.

ظالمن، حبابرن جي آئين سان،
ڏاڍو هو هر حقن ٻڌي ڇڏيو.

مال چوريندي هڪ ڌراڙ ”وفا“،
هڪ وڏيريءَ جو من ٻڌي ڇڏيو.

غزل

دل جو بیمار هو،
ڪو قلمڪار هو.

منهنجا ڪيسا رُنا،
ڪير لاجوار هو.

"عشو" سهڻي هئي،
"حسن" ميهار هو.

جنهن کي سفت ڪُٺو،
پيار جو يار هو.

تي، تُڪر ٿي پيو،
آخري وار هو.

تو سان لاجوار ۽،
مون سان آزار هو.

عدا ٿي ويو "وفا"،
پيو پئي پيار هو.

غزل

چوليون چوليون
مان پر چوليون.

ڪنڌ ڇاتي، مٿان،
هنج پر چوليون.

عقل حيران آ،
نوڪي ڪيئن ڳوليون.

ڪوئي خالي ڪري،
ڪو پري جهوليون.

مون چيو: "دل ڪپي"،
هن چيو: "ڳوليون".

حواشن جي هوا،
ڪنهن جو در کوليون؟

عشق ويندو رهيو،
روحو پر چوليون.

نمد ڳولي "وفا"،
نمد جون ڳوليون.

غزل

داهتر کي وچي دواڻون ڏي،
هان ٻي سوت کي صداڻون ڏي.

تنهنجو معيار معتبر آهي،
منهنجي احساس کي دعائون ڏي.

ڪوڙ جو هر چراغ گل ٿي پوي،
سچ جون اڀڙيون هوائون ڏي.

منهنجي معيار جو خيال رکي،
مونکي عالم ڀلي سڙائون ڏي.

اي "وفا" نيگرت جي عالم یر،
وقت کي پيار ڏي، وفائون ڏي.

غزل

اڄ هوائن جي هٿ ۾ ڏوري آ.
عمر تنهنجي پتنگ ٿوري آ.

اُپ هڪو. زمين ڳوري آ.
ٻارها مون هي نور ٿوري آ.

جنهن مٿا پيار کان عزيز ڪيا.
مون انهي تان حيات گهري آ.

ديس منهنجي جي مختصر تعريف.
قتل، ڏاڙو، زبا ۽ چوري آ.

حسن ۽ عشق سان نٻاهڻ لڌ.
خطر جي زندگي به ٿوري آ.

ملڪ واپسي امير، ملڪ غريب.
هي وفا! فطرت پشوري آ.

غزل

جنھل ڏيندي نہ ڪنھن کي جنھل منھجي .
آھ ھر جستجو اٿل منھجي .

ھيٺي ساري زميني تي افسوس .
ڪوئي ٻوٽو نہ ڪا ئي دل منھجي .

خون باحتي سڀدي نشاندھي .
سر مڪمل اٿل پتل منھجي .

وقت جي غيظ ۽ غصب آڏو .
ڪا ئي انگل علي نہ ٿل منھجي .

مان وڏيري جو خاص ماڻھو ھان .
تنھن ڪري آ معاف دل منھجي .

وڃو جوگين سان ، پيار مانگن سان .
ڪا ٿڙي وئي ھجي نہ ڪل منھجي .

جو بہ سامھي ٿيو لڙھي ويندو .
آھ درياھ جان اجل منھجي .

مور جي ناچ جيئن لفظ ، خيال .
شاعري آھ مور چل منھجي .

سچ سچي کي چئي ڏيان تو "وفا" .
ڪوئي لاهي وڃي نہ ڪل منھجي .

غزل

گياهي پر لال چوڙي ،
لي وکي پيال چوڙي .

هر ڪنهن جي وڃ ڳوڙو ،
چاڻسي ۽ سال چوڙي .

ڳولا جي ساوڪي پر ،
هر شي جو چال چوڙي .

احساس ، رحيم ، چاهت ،
هر شي جو ڪال چوڙي .

جڙهي ڪري ڪري پر ،
روشنيءَ جي پيال چوڙي .

پاڻياريءَ جي سڙا ،
چوڙي جو مال چوڙي .

جنهن جو جواب ناهي ،
اهڙو سوال چوڙي .

پاڻي وٺاءُ حقيقت ،
خواب ۽ خيال چوڙي .

غزل

مروتی آہا سینہزا،
تو کہیستی لایا ڈینہزا.

گیدڑن کسی آزاد یسون،
و پورن پر شینہنزا.

رتی ساری کاکیا
کالہ یسون، دت خرینہزا.

ساد گان پر خامشی،
کھیستی نجاشی نینہزا.

لگی اوندہ پات مسان،
مسکھل کیندا ڈینہزا.

پتون جیجیسی ملک پر،
وسندا رعندا سینہزا.

غزل

باغ سردار مهبانگا پوندئي .
گل نه پيت چار مهبانگا پوندئي .

دل نه مجنون جان . مندس گهتي بير .
شهر جا پار مهبانگا پوندئي .

پار ! سستا ٿئي نهارون رورا .
هي گنهگار مهبانگا پوندئي .

ڏينهن ساقن سان ۽ شب چورن سان .
هي پحرڪار مهبانگا پوندئي .

شهر جڻو ميت . ڪٿائي چڙهي .
ايترا پار مهبانگا پوندئي .

مان "رها" آهيان ، نه هان دردوسي .
منهنجي اشعار مهبانگا پوندئي .

غزل

مقتل مقتل داهي چڏيو.
قاتل قاتل قامي چڏيو.

سڀني سان ناهي چڏيو.
سڀ جا تورا لاهي چڏيو.

حڪم به ناهي روح به ناهي.
دولت توڙي چاهي چڏيو.

جنهن پي ڪيڀاڻو مڃل کان.
مون رستي ۾ لاهي چڏيو.

هاري ٿي بنجر ڌرتي ڏي.
ڪيڙي، پوکي ڪيڙي چڏيو.

ڦاٽل جيبي ۾ پئسو نه ٿيو.
اونسو دل ٽٽڻ لاهي چڏيو.

فصل نه کائي، کانپائين سان.
ماڪڙ جا ڪم لاهي چڏيو.

جيون مڪڙو پيار لئي ٿو،
سو مون توکي چاهي ڇڏيو.

ماڻهي پريان ٻنڌڻ ڇڏيا،
فني، ادب مون آهي ڇڏيو.

هڪي "وڻا" آڏي هئا توکستان،
تو تازي سان تاهي ڇڏيو.

غزل

بهارن جي رنگين ٺٺن جي حوالي.
چمڪو در چمن مان گڏن جي حوالي.

سون ساڙيو پئي خاروخن تي چمن جو.
مگر گل به ٿي ويا اٿس جي حوالي.

منهنجي جي آهي محبت نوازي.
رهون ٿا گڏن، ڪاڪڙن جي حوالي.

تان ڪنهن جي ڏک سان پري پاڻ تي نهين.
رهين ٿو سدائين ٺٺن جي حوالي.

ٿڌن لوڪرن ۾ ۽ ڪنڊن ۾ جهڙا،
مئل پير گڏن جي جهڙن جي حوالي.

هٽي هٽي جي قرآن سان ٿي جو شادي.
هٽي ٿي ويس مان ٺٺن جي حوالي.

چڱي پيار هڻي ۽ سنار هڻي.
وفا ۽ ڪم ڪم ٿي ٺٺن جي حوالي.

غزل

هيت نه پنهنجو نسڪي پرايو آ،
شهر جو شهر ٿي اڃايو آ.

پنهنجي خاطر مون سڀ بنايو هو،
تنهنجي خاطر مون سڀ وڃايو آ.

لوهه کي جيئن تپائي ٿو لوڙو،
دل کي دولت ائين تپايو آ.

جنهن جي ڦيلاپ ۾ مزد ناهي،
تنهن کان وڃڻي وڃڻ سڃايو آ.

ڪيٽرو پي ڪيوس پهچو ٻيڙ،
جو پرايو آ سو پرايو آ.

ڪيٽرو فرق آه سوچڻ ۾،
سوچڻا، مون "وفا" ڏاڍو آ.

غزل

جيڪڏهن دل جو درياهه ڇوڙي ڇڏيان.
گهوٽ لوڙهي ڇڏيان. شهر ٻوڙي ڇڏيان.

ڪو ملي ڪور ٿو منهنجي آواز سان.
دل چوي ٿي سڀني ساز ٽوڙي ڇڏيان.

تنهنجي آوارگي جو علاج آهي.
نينهن جي پوڙ سان توکي ٻوڙي ڇڏيان.

ديس جي سرحدن جي حفاظت ڪندي.
دل چوي ٿي منهنجي عمر ڇوڙي ڇڏيان.

جيڪڏهن مصلحت کان اجازت ملي.
علم سان رخِ حُماقت جو موڙي ڇڏيان.

هيءَ ڪا مسجد يا مدرسو ناهي وفا.
ڪيئن ٿيل دل کي ٻيهر تان ڇوڙي ڇڏيان.

غزل

پسودي آ پاڪاري آ.
عورت مون کي پياري آ.

پيار پيو هي موت مري.
دنيا! تنهنجي ساري آ.

رنڪي ۽ خوشبوئي سان.
مون ڌرتي سڀنيگاري آ.

آزادي، جا خواب ڏسي.
سڀني رات گذاري آ.

پهت ڏرڻ جون سڀي ڪن.
مون کان پورو ڌاري آ.

پنهنجي مرضي جرم جهان.
اهڙي خود سڀنيگاري آ.

روشني سڀ آثار ڏها.
دنيا سڀنيگاري آ.

غزل

جڏهنڪري رهندي لات وفا!
روشي رهندي وات وفا!

چمڪڻ، چمڪڻ جي ايجاد،
آهي اوندهه پات وفا!

ڪا به رسات نه لوتڻ هڪو،
ڪهڙي گهٽ به رسات وفا!

هڪ انمول چوڻ کان پوءِ،
جن بجلي، جي چات وفا!

هر عاشق معزوق گراه،
چاهت نامي چات وفا!

غزل

لهو، جا لڙڪ لڙيا، آه ٻڪتي،
تڏهن تنهنجي ملڻ جي راه ٻڪتي.

لڙڻ بدران سڙي وئي دل بدوري،
مون جهڻ کي برف سمجهيو، باه ٻڪتي.

رکي ڇڏيو جڏهن مون سِر آڏي تي،
تڏهن سچ، سونهن کان وه راه ٺڪتي.

سڙي اُس ۾ ويا مڃنئون هزارين،
۾ صحرا مان مڱر وٿراه ٻڪتي.

سراپا مهرباني تي ويو ڪو،
”وفا“ جي وات مان ساراهه ٺڪتي.

غزل

يا ته تون پيار کان پاڻ پتل،
يا ته پنهنجي حقائي کي جهل.

ڪوڙ جا ڪڪ رکي پيار تي،
حسن جي مهن تي دانگي نه مل.

شمس آهيان، نه تجرير مان،
دست جلادا مون کي نه ڪل.

تنهنجي منهنجي جدا هستو،
منهنجي راهي سان راهون نه رل.

پڇ نه چاهت جون بيساڪيون،
نفرتن جي سهاري نه ڪل.

وصل جو منتظر ره "وفا"،
هجر جا سور تهن سان نه ڪل.

غزل

سُک جو دریا سَراب جهڙو آ.
ڏک جو عالم عذاب جهڙو آ.

ساري دنيا تي هيچ نيچ لکي.
تنهنجو پاڪو سراب جهڙو آ.

روح تڪوئيذ جيئن بند آهي.
جسم کليل ڪتاب جهڙو آ.

منهنجون راتيون ڇو ڪاريون آهن؟
هو اکر ماڻھو ڪتاب جهڙو آ.

تو ڇهن سان چڙي پوي پڪدم.
هو سڙا پٺا رباب جهڙو آ.

سچ پڪرو، چُرِي جيان دولت.
۽ زمانو قصا ڪتاب جهڙو آ.

باغ جهڙو بدن رڳي تو "وفا".
جنم جو چهرو گلاب جهڙو آ.

غزل

نه ڪي ٻڌڻ جو پتو پيو، ٻڌي ترڻ آيو،
اسان ڪي اهڙي طرح سان جيئن مرن آيو.

دل و دماغ هو آزاديءَ جو مٽوالو،
غلام بنجي اسان ڪي نه ڪجهه ڪرڻ آيو.

به ٿوڪ لاڙي خدا جي رضا جو ساٿ ڏن،
جڏهن ڪو تنهنجي محبت جو دم ڀرڻ آيو.

محبتن ڪي مليون نفرتون زماني کان،
جنهن عشق ڪي پوي ٿي نه غم ڪرڻ آيو.

اسان ڪي موت جي ويجهو ڪري ڇڏيو فاقن،
تڏهن به زر جي آڏي تي نه سِر ڌرڻ آيو.

چراغ عشق هوائن سان ڪو نه گل ٿيندو،
”رما“ نه آهه هوائن ۾ ئي ٻرڻ آيو.

غزل

مجدد، مندر درېښاري.

جنت، دوزخ سرکاري.

بامه لگي شل ذهني کسي.

پيار کونډو کارو کاري.

مهر اک نسي وېسماه رکښ.

دل کسي کورې دلداري.

منهنجي دل آ پريسر مگر.

تنهنجي دل دنيا داري.

فطرت جسي آئيني پر.

هغه جهري پوري کاري.

کلبې پر نسي رقص کري.

چساده چورود پوري.

کنهې کنهن جو چالان کندين.

سارو عالم ډوماري.

تون منهنجو محبوب "وفا".

مان تنهنجو پوځياري.

غزل

هر سوچ ڏٺو روئي.

ڪيڏانهن وڃي ڪوئي.

ات چنڊ ڪٿان اڀري.

جت ماڻهي سٺو روئي.

پاڻ به لڳو تنهنجو.

پاڻ به ڪيو ٿوئي.

اٽيل جي چمچي کان.

ڪاٺي جي پلي ڏوئي.

پيچتا ڏس ماري.

انسان ٿيو جوئي.

چا سوچ "وفا" تنهنجي.

چا تنهنجي غزل گوئي.

غزل

چا جفا، چا وفا،
عشق چا معجزا.

تن صفا، من صفا،
چا دوا، چا دعا.

هر طرف جي هرا،
هو به روشن ڏٺا.

تھڪ تنهنجا مٿا،
منندن ڀر چٽا.

راھ روشن نه ڪا،
راھرو ڪيئن ڪندا؟

لاش توکي ان سبوا،
پيار جي سلسلا.

مسجدن ۾ نه هئا،
مشڪدن جي مٺا.

پيار جي ڀر وٺا،
ڪو به ڀر جيئن هئا.

سان نڪرايو.

مون پيار جيان پڄتايو.

مون ڈس ڈا مائهن كي

تو اهڙو ڪينهن ٺاهيو.

سمنار کٹی سپ کجہ آ.

ہر مون کی راس نہ آيو۔

مروكك، ٻئي سان لڙهي ويو.

من امرو میهن و سایو.

کئی پیار سیائی وانگر،

دیوان کی سمجھایاؤ۔

١٠٠ . مرحمان "وفا" هئي .

بسم الله الرحمن الرحيم

غزل

شل باهه لکيڻي چوري،
هيءَ چٽنگ تـو کـهـڙي چوري؟

هن عشق تان سڀ ڪجهه گهريو،
مون حسن تان هر شيءِ گهري.

ا لله ڪي بهارت آهي،
دل لـغـڙ، جواني ڏوري.

هن ڏاڏ تي حيرت آهي،
تون پال مڻا مان پوري.

چو شاعر ڪي ٿا توريو،
ڪهين ڌرتي ناهي توري.

نه ئي پاڻ "وفا" چور آهيان،
نه ئي پيار منهنجو آ چوري.

غزل

هــوآ. آءمر چاهـي چـڏ.

مـسـجـد. مـنـدر ڏاهـي چـڏ.

دنيا سان وچـڙاءِ نـدـل.

تنهنجي ڪم جي ناهي چڏ.

بادل! سارو سال وڙهي.

تر جا ٿورا لاهي چڏ.

دور اڀريشي سان ڪري.

گاهه سويڙي گاهي چڏ.

بڪ کان چتا شينهن ٿيا.

هرڻي هرڻي تاهي چڏ.

ان ڳڻيل بت خاني کان.

هڪڙو ڪمبهر ناهي چڏ.

سڀ ڪجهه آهي پيار وفاق.

ڌن. دولت ۾ چاهي چڏ.

غزل

منهنجو انساه مثالن وانگر.

تنهنجو احساس حوالن وانگر.

هوء شربت جي پيالي وانگر.

مان سُرابين ۾ غزالن وانگر.

مان سويرن ۾ انڌيرن جهڙو.

تون انڌيرن ۾ اجالن وانگر.

پيٽ فاقن جي خزانن جهڙو.

بُڪ مرٿينگ جي حالن وانگر.

آرزو، جستجو منشي، جهڙي.

زندگي ڪسيچ، ڪشالن وانگر.

ڪوئي مظهر نه لڳو اڄ تائين.

اي "وفا"، هُن جي جمالن وانگر.

غزل

عُسى دولت پر لَتجي ويو آ،
عشق رستي کان ڪَٽجي ويو آ.

تنهنجي گوهر بدن سان نياڻي،
منهنجو احساس ڦٽجي ويو آ.

عشق سنڌ ڪُٽ جو ميدان آهي،
جو به آيو سو سَنجي ويو آ.

امس اوچو اڏي پيو فضا ۾،
جنگ جو بار جهنجي ويو آ.

ساري سرمائيتي وٺي بدلجي،
سارو ماحول مَنجي ويو آ.

نينهن لائي "وفا" هلڪڙن سان،
منهنجو معيار گهٽجي ويو آ.

غزل

پيو پري کان رڳو سلام ڪرين.
ڪاشا ويجهو اچين، ڪلام ڪرين.

دوستي، جو سفر طويل ڏسي.
هٿ ڇڏڻ جي تو ڳام ڳام ڪرين.

پيار ذاتي ماملو آهي،
جو تو ماڻهن جا گڏ هٿام ڪرين.

هن بڌي، جي صديءَ ۾ اي ماڻهوا،
ڪاشا نيڪي، پر پنهنجو نام هارين.

ڪير پي ڪون تو ٻڌي تنهنجي،
مٿڪڏي پر پيو عام جام ڪرين.

باقي سڀ ڪجهه ڪرين سياستدارا،
پر نٿو خدمتِ عوام ڪرين.

علم باغي ڪري وڌو ٿي "وفا"،
ڪيئن عالم جو احترام ڪرين.

غزل

گل. مڪڙيون. گلزار اسان جا.

ثابت ٿيا هر ڇار اسان جا.

مصنوعي ماحول اسان جو.

۽ علمي ڪردار اسان جا.

دريائن ڪٺي ٻوڙي ڇڏيا.

سهڻيون ۽ ميهار اسان جا.

ظالم جو ڪيئن قيد قبولين.

جڏها خود مختار اسان جا.

فصل گل ۾ پوئرن واسگر.

گونجڻ ٿا اشعار اسان جا.

نيٺ ڪندا هر ظالم پورو.

آيتا سڻتا وار اسان جا.

ڏوٽين بسد ڪرائي ڇڏيا.

دريون ۽ ديدار اسان جا.

پيار جو دريا. ونجهه "وفا" جو.

ٿي ويا پيرڙا پيار اسان جا.

غزل

انس جو گھر گيان ڏي،
زندگي کي مڪان ڏي.

جو ڪيري مائهو ڪري،
ڏوهه جا شيطان ڏي.

هڪ بچڙو ٿول آ،
ان سان ايمان ڏي.

ڪيئن به ارادي ڪهي،
ظلم ڪر، زندان ڏي.

.....
.....

اڳ ۾ي وحدت
هو مون کي ڦهلائين.

پيار ۾ گهروبي نه هن،
ڏس "وفا" جي شان ڏي.

غزل

گاڙها گاڙها پير لهي پيا.

کانديرن پر پير لهي پيا.

روشنين تي گجهن وانگر.

هي ڪهڙا انڌير لهي پيا.

گدڙ، بگهڙ سڀ جو، مني ويا.

ميداني پر شير لهي پيا.

اڳين منجهه لهي پيو مٽيو.

دل پر ٿنڀ ۽ ٿير لهي پيا.

دودا، درياءُ خان ۽ هوشو.

پير پر مڙس مٿير لهي پيا.

ميڙ مڇي ويا، راکه اچي ويا.

ميواتن جا ڏير لهي پيا.

سُهڻي ۽ ميهار تـه ڪونهن.

هي درياءُ پر ڪير لهي پيا؟

غزل

خُسن جا اولـڙا،
بُڪ ۾ نـولـڙا.

وقت حاڪم، اسان،
پانهڙا، گولـڙا.

پنهنجي پنهنجي ڪٿا،
تڙ مٿان نـولـڙا.

ويهند وائون ٿيون،
روهند حا رولـڙا.

زندگي، گل جيان،
غم لُڪون، جهولـڙا.

منجهه اوسيئون،
پيا پئي چولـڙا.

ان مداري "وفا"،
پيت جن ڀولـڙا.

غزل

نور ۽ نار، توهان جون اکيون،
گرم گفتار، توهان جون اکيون.

آر کان پار، توهان جون اکيون،
تير، تلوار، توهان جون اکيون.

دل حا ارمان، پڪل پروا جيان،
۽ چئي چهار، توهان جون اکيون.

ڀير لاشي جا ۽ بي گور و گفن،
ظلم جي ڪار، توهان جون اکيون.

ڪربلا جهڙي تل ڌرتي، تي،
ميگه ملهار، توهان جون اکيون.

مان فقط جنگ جو ميدان "وفا"،
جيت ۽ هار توهان جون اکيون.

غزل

اسان وٽ تو سوا چا هي حليمان؟!
نه ڪو آهي نه ڪا آهي حليمان!؟

ڦيري اعلان ويو گهر گهر ۾ اهڙو،
نه ڪنهن کي ڪير پي چاهي حليمان!؟

جو ڪرڻو ٿئي ڪري وٽ زندگيءَ ۾،
مرڻ کان پوءِ ڪجهه ناهي حليمان!؟

گلابي چپ رکي منهنجن چپن تي،
جڏيا تو رنگ سڀ لاهي حليمان!؟

ماڻ ذات ۽ پاٽ جو قائل نه آهيان،
فقط ڪو روح سان چاهي حليمان!؟

ڪرم جي ڪيئي ڪري ڪوئي مذمت،
ستم کي ڪير سارا هي حليمان!؟

جي نفرت جو تشدد ختم ٿي پئي،
معصيت ۾ مزد آهي حليمان!؟

ستم آهي "وفا" کائي پيئي ڪو،
ڪوئي ٻوڪي، ڪوئي گهاهي حليمان!؟

غزل

هاڻجي پئي آ ڇاڳ اسان جي.
مشڪل سوزن ڍاڳ اسان جي

سامونڙ پئي ٿو ساهه لڳائي.
ڪيئن وسامي آڳ اسان جي

پنڌ اسان جا. پر اسان جا.
ڍڳ اسان جا ڍاڳ اسان جي

موت به آهي جيون جهڙو.
ننڊ به آهي ڇاڳ اسان جي

پوئين صف ۾ بيٺا آهيون.
وقت ڪٿي ويو آڳ اسان جي

ڪو پي ڦٽندو ڦٽندو اسان ۾.
شخصيت بي ڍاڳ اسان جي

ست رنجي ۾ مان پاڻ نه ڄاڻون.
حواش ۾ ڪن. ساڳ اسان جي

غزل

اوسدهء ۾ تـمـوـيـر اسان،
۽ جـهـولـن ۾ هـيـر اسان.

طـاـقـمـور تـگـدـيـر اسان،
سـيـذري جي تـقـديـر اسان.

آپ جا شـامـل رڳو هـيـنـي،
ڌرتـي ۽ آجـي تـمـوـيـر اسان.

آهي بيـي زبـانـن نـي
ڪيـئن ڪريـون تـقـريـر اسان!؟

هر پڙهـنـدڙ جـمـوـنـچـڙو مـهـن،
ان وٽـمـدڙ تـعـريـر اسان.

سـر سـر شـاهـد آهـي "وفا"،
مـقـتـل جي تـشـهـيـر اسان.

غزل

سہجی ہر ہر ماد سانی ساوڑی^۱
 کس موں کی تو وٹ پہچانی ساوڑی^۱

شجر گدار اہلان حرم مہمہ پیار پر
سو حدیو سے دخت کرائی ساہوڑی!

دل تي سحر 'اس سحرور قربانيون،
نه حديد مي، نه حمضاتي ساوري؟

هـ و دى ح ا ب ن درملى هـ ا
ج ك خ گ ي پ ر س ت ث

ہم نے یہ سب کچھ دیکھا ہے۔ یہ سب کچھ دیکھا ہے۔
ہم نے یہ سب کچھ دیکھا ہے۔ یہ سب کچھ دیکھا ہے۔

سک ساگر پر ماحیل تہی عکس سی ۔
کھس جڈیو پتر ایلانی سامری !

غزل

نه الله آهيان. نه شيطان آهيان .
مان آدم جو اولاد . اسان آهيان.

هشان نينهنس جا ٿو وڏي واڪ نعرا .
مان پنهنجي تباهي جو سامان آهيان.

جهنم ۾ ڏکهي . ۽ حق مان ڪري .
پشيمان آهيان . نه حيران آهيان.

وفائي جي سارن تي بيهود بچان ٿو .
مان تنهنجي محبت جو وحدان آهيان.

اپاهج لڳي رندگي جو تصور
نه اميد آهيان . نه ارمان آهيان.

ڪي مُرڪ آهيان . ڪي لڙڪ آهيان .
نه خود درد آهيان . نه درمان آهيان.

نه ٻڌ سون ڪي . پنهنجي نڌي جو ٻيڙم رک .
وفا! ٻن ڏهاڙن جو مهمان آهيان

غزل

ڏيڻهن گذري ٿو، رات گذري ٿي،
سوڪرون پر حيات گذري ٿي.

باعت حادثات گذري ٿي
حبيت گذري يا مات گذري ٿي.

لاش کان جيئن لکهي ٿي چچ، ائين،
مور وٽان تنهنجي ذات گذري ٿي.

چوٽخوارو صليب تي ٽنگيل،
مقتلن مان حيات گذري ٿي.

روح جيان حير ٿي امر تو لکي،
من مان مٽي جي پات گذري ٿي.

عشق ۽ حسن جي دڳن تان "وفا"
حوامحواد دات پات گذري ٿي.

غزل

وڙي اٿسون واپس ڄمارون وڙي
مها موڙ پئسي مهارون وڙي

ويل وقت کي ڇڏي واپس ڪريان؟
ڪري ڪير ساڳيون پڪارون وڙي

وڙي سهجي يادن اچي جهڙ ڪو
اڪيون پيون ڏيئي اوڄڪارون وڙي.

کڻي رڻ ڏهن سي پڪڙ جي ويا
ڪيون بند پونءِ اُڌارون وڙي.

او قاتل بگاھن جا ظالم ڏي
مٿان ڏي ڪٽل کي مارون وڙي.

وڙي عالمي امن سوري، جرھو،
سون پھچي هر بند مارون وڙي

وڙي ٿيندي پيرن جي ورکا "وفا"
اڏن نئون هوا م سهارون وڙي

غزل

ڪيئن لڳن ڪاڳن جا ڪاڳيرا چڱا،
جت ڏنر مورن جا اڪيرا چڱا.

دوستو رسد رهي طرف ۽ ضمير،
وار اٿيا ۽ لٺا ميرا چڱا.

پاڳيو ماسي پيو خود ڪيس ۾،
تو سڃاڻا چور جا پيرا چڱا.

ٿا اچن داڍا بُرن وقتن ۾ ياد،
صحبتن جا وقت ۽ ويرا چڱا.

جي پوسف، مرڻي دولت ٿي ويو،
صرف ٻڌڪتا ڪٿ جا ڍيرا چڱا.

شهر لڙڪن جو اکين ۾ شل وٺي،
دل ۾ آهي درد جا ڍيرا چڱا.

چو ڪٿيئي سار ڦٽائن ٿا ٿاڙي،
ٿا لڳن پڪين جا واهيرا چڱا.

نہ تون آھیں نہ تنهنجو پيار آھي .

غزل

جوانسي زندگيءَ تي بار آھي .

نہ کل برده فروشن جي جتن پر .
اجان تنهنجو سحر بار آھي .

نہ ٿي دل جي سنائين مٽي ٿي .
نظر جو فيصلو سحر آھي .

جنگو ٿيو تو سڀالي يا حدائي .
هنيئر چرين جو پيڙو پيار آھي .

جيئن ڏيندو ته مرندا سين وگر .
اسان جو موت کان اسڪار آھي .

نہ مي پرده ٿي هل رستن تي پيارا .
اچو ڪو پيار ڪاروبار آھي .

وفا ڪئين پهچبو هن پارھائي .
پگل پيڙي ۽ درياءَ تار آھي .

غزل

اسان جي چاڪ دامانيءَ تي سوچيو،
حسن جي گل افشانيءَ تي سوچيو.

صبر خاني ۾ هٿ، ڪعبي ۾ اکيون،
فقيرن جي ملامتيءَ تي سوچيو.

گلشن جي سرح جهڙن تي پسيو
تصميم جي پنجهاريءَ تي سوچيو.

عربين جي ارادن جا خدائڻا،
شهزادن جي درباريءَ تي سوچيو.

وري اڀريا فضا ۾ سور سڌا،
وري مون پنهنجي نادانيءَ تي سوچيو.

اڳين ۾ لڙڪ ۽ مرڪون جهڙن تي،
وفا جي پير عريائيءَ تي سوچيو.

غزل

سليو چو ٿا گاهه به ماهيان.
سرم سهي، سي ساه به ماهيان.

ايدو چو ٿا حركو مون کان
مان دورج جي ماه به ماهيان

بيڪ خطا تي ويدي مون کان.
آدم آهيان، الله به ماهيان.

فد ٿيان سروي پيچري ۾.
واڻي جو وساه به ماهيان.

چو ٿا مون کي قاسي چاڙهيو.
ايلو حق آگاه به ماهيان.

غزل

توسان پل پل جو رابطو آهي.
جا ڪنار دل جو فيصلو آهي.

بهجي اڪ سار اڪ ملائي سگهي.
اسرو صحن کي حوصلو آهي.

سو حدين کان نقاب لٽو آ.
چند اسرڻ چڙي ڏنو آهي.

سو کلن تي وڏي هٿي سڌس.
مون رولن پي چڙي ڏنو آهي.

تهجو دامن چڙيان ته ڪئن چڙيان.
ريزگري جو معاملو آهي.

مون کي دينا "وما" وهاڻي سڏي.
ميجرو تهجي پيار جو آهي.

غزل

مان تهنجي حوالي مان .

۽ تهنجي ئي نالي مان .

ڪو سج به چنڊ آهي .

مان پهنجي حوالي مان .

عزبت ۽ مهاڳ نائي .

۽ سان اٿنالي مان .

ڪلهه سهنجي حوالي ڪو .

اڃ هن جي حوالي مان .

نالو نه پڪڙڻ چاهي .

جهن شخص جي نالي مان .

غزل

اک اک اُلي کيئون وٽئون ٿا.
دل دوتالي کيئون وٽئون ٿا.

هر هرتالي کيئون وٽئون ٿا.
هر کرتالي کيئون وٽئون ٿا.

نورِي پي. جن لڳا پيا هون.
مهن بي لالي کيئون وٽئون ٿا.

کرتيون نورِي پکي اڏي ويا.
پيرا خالي کيئون وٽئون ٿا.

گوري لڳدي. ڦي ڪدامن.
حدري خالي کيئون وٽئون ٿا.

ڏٺن پوئواري ٿئي حقن جي
استعصالي ڪيون وٽئون ٿا

غزل

کلیں جی موحضری ان تہوں
جس چو موحضری ان تہوں

سو بدن نلام کر
اجان کی موحضری ان تہوں

ملین کان پیرو پیر حسی
نحس موحضری ان تہوں

سہ کار ضر امسہ
مریسی چو موحضری ان تہوں

وہا قصیدی عسوام جان
وطن جی چو موحضری ان تہوں

غزل

دل حسی ز حسی حی حالت حزی !
تسلی می رس حی سیری بدی !

بسیار سر می خرد خدا دخی نا
هر پستان فکری زو می !

هو سو عمکس می موکالتی !
همین کاری عیسی بنی !

ایستای خاور چو میخی چینی تی
مور به تسلی می به حالت حی !

— به بلا ان کی فکری حی !
— به که در هر میخی — کم

غزل

خدايں حيدال مار حمال ٿو ملي
به اهڙي پيار جو مال سو ملي

سورن اچي مان اچي، او اچي!
تدڙي به سوسان ميهجو حال ٿو ملي

وصال: دل مار گالهه ٿي سي لکي
ڪڍي جوب مار شال ٿو ملي

وڃائڻي پوي نسي ٿيرگي، مر عمر،
تدڙي وڃي ڪڍي حمال ٿو ملي

عتان به جو به درد ٿو ملي "وفا"
حيات لاءِ ميد مال ٿو ملي

غزل

حد کمال آهين،
شرح زوال آهين.

دنيا مثال آهي،
تون بهي مثال آهين.

هر وقت وات ڦاٿل،
دست سوال آهين.

دنيا سڄي پئي ٿئي،
مرون کان محال آهين.

ديرا کڄي ويا ٿئي،
هائي پلال آهين.

اونده پر ڏيائون،
روشمن خيال آهين.

غزل

حلوا لسانى چڊيا ٿي
پسڪا ٻڌائي چڊيا ٿي.

ڪنهن جو نه اظهار اهي
ڏيئا حلائي چڊيا ٿي.

اج سهجو غير ڪونهي هو
ڪهرا مڃائي چڊيا ٿي.

مريض سار ڪن منهن ڏيڻ
گسور ها ڪپائي چڊيا ٿي.

بل ڪروڙ ها توڙا! لکي
هت سار وڃائي ڇڏي ٿي.

غزل

سي داسي طبع هلاسي سنجي
عس ونسي رات وفا سي سنجي

— گي سنجي — ملاسي سنجي
— گي سنجي — ملاسي سنجي

— — — — —
— — — — —

عس عس — — — — —
عس داسي عس — — — — —

— — — — —
— — — — —

کيد جا — — — — —
عس — — — — —

عس — — — — —
ونسي — — — — —

غزل

قييد ونواہ ۾ جو يار هيو،
منهنجي قسمت جو خريدار هيو،

هو ڪڏهن مين، ڪڏهن پٿر هو،
ڪيڏو هڪ شخص پراسرار هيو،

دل شب رنگ جي پويان روشن،
اک هئي، لب هيو، رخسار هيو،

سڀ سان هڪ جهڙو نظر پئي آيو،
ايڏو محصور هيو، بهار هيو،

هر ادا هوش ربا هئي ان جي،
صدف اول جو اداڪار هيو،

بي وفا کان به ملي ويو مون کي،
منهنجي قسمت ۾ "وفا" پيار هيو،

غزل

هس کي چو مایوس کیم،
شدت سان محسوس کیم.

گمنامي، جي غارن مان،
نالو ۽ ناموس کیم.

حیرت آهي شیشي کي،
پٿر سان مانوس کیم.

نهنجو چهرو کائي هو،
روشن چو فانوس کیم.

سڀ کي دل جو راز ڏئي،
کمر ڏاڍو منحوس کیم.

کيئن وري چور اهل دل،
تر جا گڏ جاسوس کیم.

دل ۾ ساڳيو درد "وفا"،
اڄ پيهر محسوس کیم.

غزل

حسي چمن م سدا بهار رهي
گل حسو هرگز نه خو و بار رهي

حسین هر دم تو پر سخون رهي
عشق هر دم تو سيمار رهي

ننم اهڙين اکين کي هڻن ايني
جس کي هر دم تو انتظار رهي

وقت گذري وڃي تو پر ان هي
ڳائيند هر هڪ ٿي مادگار رهي

عشق هرگز ڏسي نه مهين غم جو
حسین حسنه وفا شعار رهي

پسل "وفا" ختم ٿي وڃي ليڪن
رسده پارو! "وفا" جو پيار رهي

غزل

حور ۽ پيري چاهي.
هروءِ محبت تي آهي.

رنگي، کان ڪٽيل هان،
توکان رابطو ناهي.

حور به بفت ۽ آهي وڻي.
غير پي نٿو ناهي.

خاص! نوڪي ديار،
مون حيان ۽ هڪو چاهي.

بمعلو عجيب "وفا"،
خوڙ. سچ ڪي قاهي.

غزل

سامهي اهڙو سڀو رهي ٿو،
هر رُت ۾ رنگين رهيو ٿو.

حق ۽ سچ جي تلاشيءَ لاءِ،
هر رستو سنگين رهي ٿو.

شايد اندر جو اندرو آ،
اڳيئي سان بابين رهي ٿو.

زردارن جون گهڙيون ڳالهيون،
مشڪل ۾ مسڪين رهي ٿو.

گلشن جا سڀ گل ڪٽي،
ڪنهن ۾ گلچين رهي ٿو.

پيار بنا مذهب جو ڦاٽل،
هر مائهو بي دين رهي ٿو.

غزل

مروات پر وائي تنهنجي.

جانفم سرائي تنهنجي.

هڪو ميل جو مالڪ هوندو.

جنهن پريت لڄائي تنهنجي.

تسو ڏوڙ اڏائي منهنجي.

مڪون ڏوڙ وسائي تنهنجي.

جوڳڻ! سو جوڳي ٿي ويو.

جنهن پيو وڃائي تنهنجي.

مراسهه کان مشڪل ٿي وئي.

مڪون لاءِ جدائي تنهنجي.

جڳ سڃاڻو، شاعر چريو!؟

هڪواس اڃائي تنهنجي.

ڪارو ڪاري ٿا ڄاڻي.

اي ديس اڃائي تنهنجي.

غزل

جهن بر رستي مان ٿي چري گذري
حور گذري. مڃا پري گذري.

منهنجي خواهش کي ڏي نه اهو،
منهنجي حق مر مٿان ڳري گذري.

انصافاً جو ويو لنگهي، اي هاش!
منهنجي گهر کان وري وري گذري.

تنهنجو سڀ سان ملوڪ هفتجهڙو
پيو، لاڙي پا هڻو ٿري گذري.

جهل قدمي هوس پرستن سان؟
سجبر باغن مان ٿي چري گذري.

منهنجي دل تي رکي پهاڙ "دعا"،
هن حس دل تي مٿي وري گذري.

غزل

وڌي ٿو ڇڻن اسعمال تنهنجو .
سنهي ٿو ٿينن اسقال تنهنجو .

هڏهن نوسو چيو آ. مان به دنيا
هڏري ٿو ڪير اسحاصل تنهنجو .

بس مر هڏن توحيد ڪسي تلاشين ؟
هڏهن تو مر به آهي هڪال تنهنجو .

هرمسجد مر سو دنگ ريو هومون ڪي
ملبو جڙيلي مان سو روز مل تنهنجو

پنڀار تنهنجي هڏي ٿو ما ٻڌي ڀا
لهي سگهو به هڏو ما تال تنهنجو .

ٿڌن مر دوستن ۽ دشمنن جي .
بدن اهي "وما" ! فست بال تنهنجو .

غزل

استو پیت وڌایو ٿئي.

ڪنهن جو ان ڦهاريو ٿئي.

سنگ ا مون کي برباد ڪري.

لڙڪ نه اک پر آيو ٿئي.

هر فن مولائيڃين تو.

لبڪس پيار نه آيو ٿئي.

هر پروانو خاکستر.

ڪيڏو مڃ مڃايو ٿئي.

ڪيڏو حال من ظالم ان.

ڪنهن تي رحم نه آيو ٿئي.

ساقی سڌ ڪر پند ٿو ڏاڏا.

يارا منان گهرايو ٿئي.

غزل

دل جو ديوتا سهي ويو.
منڊرن جو ڪم لهي ويو.

وقت جو جبل ڪريو مٿان.
سهنجو حوصلو سهي ويو.

ڪنارا هيئن گليل کان پهي.
عاشقيءَ کان تيش لهي ويو.

دل جو سوسائت ڇا ڪريو.
دوستي جو بت ڏهي ويو.

ڪو اڪيڻ جي ڏنڊو پر لهي.
دل جو هر ڪسول لهي ويو.

ڪو "وفا" جي شهر ۾ اچي.
ڌار راتيون رهي ويو.

غزل

اڃ وري ، اڃ وري چاندني چوڪ ۾
دل ملڻ لڻه جري ، چاندني چوڪ ۾

بسند پازي جو ڪنهر ڪنهر ، در در مگر
پو به ڪليل وري ، چاندني چوڪ ۾

هوريان هوريان ئي ساا وٺي
اجنبي جو فري ، چاندني چوڪ ۾

تون اجايو وعدن کي اينگهائين ئي
آئون ويندس مري ، چاندني چوڪ ۾

نين ، چپ ، زلف ، رخسار ، رنگ ۽ بدن
حسن جي حاضري ، چاندني چوڪ ۾

پوءِ جي رات ۽ تون مزي سان ڪٿل
ڪوئي ويندو نري ، چاندني چوڪ ۾

بس استاپ، سُبھڻ جو ميلو متل،
حور ڪا، ڪا پري، چاندني چوڪ ۾.

ڪوئي چھري، ڪو زلفن جي مالا جيئي،
جس جي بوتري، چاندني چوڪ ۾.

ڪو مداري، ڪو جوڳي ڪو سامي ڏسان،
بين ۽ بانسري، چاندني چوڪ ۾.

مون کي ياد آھ، مون پي گذاري وفا،
زندگي جي ذري، چاندني چوڪ ۾.

عزل مارشل

— هي مشتاق علي، خيرات علي، جو پست،
جيڪو اڪ پشوتي، اڪ پستي، جهٽ ۾ وفا نائن شاهي
پڄي ويو، پنهنجي مادري زبان پنجابي اها اردو ۾ به
شاعري طري تي سگهو (اردو ڪجهه ڪئي به اٿس، ا)
پر، مان سلام طرفان ٿو، هن جي انهيءَ جذبي کي، جنهن
هيٺ هن پنهنجي مادري زبان جي قرباني ڏني، سڌي زبان
۾ شاعري ڪئي، جنهن ته هن دؤر ۾ ’بولي‘ اهڙو حساس
مسئلو پڄي ويو آهي، جنهن تي مٿا ڳاڻن کان جدا ڪرڻ
فرض پڄي ويو آهي.

— پنهنجي نهي، جي ليڪه شاعرن مان وفا نائن شاهي، سڀني کان وڌيڪ گهڻو
لکڻ وارو شاعر آهي، وفا کي جنهن صنف جو مورد آهي ويو آهي، ۾ اهڙو وهائي ڇڏيو
آهي، غزل، نظم، غائطا، جرستا وفا تمام گهڻا لکيا آهن، ساڍا ٽي هزار کن غزل، چار سؤ
کن غائطا، ڪيئي نظم ۽ واپون لکي چڪو آهي. ائين به ڪونهي ته وفا رڳو ڳائڻي کي
وڌائڻ لاءِ سٽن ۾ وڌايو هجيو آهي، پر هن جنهن به صنف کي هٿ ڏنو آهي، انهي ۾
اڳت موضوعن، اڳوڻن خيالن، مشغلن، دلفريب رديفن، خوبصورت تشبيهن ۽
نيج سڌي بولي، جا عزت ڪرڻي رکيا آهن.

— وفا فطرت جي خلاف ورزي ڪئي به نه ڪئي آهي، هن فطرت مان ڪلهو
ڪلهي ۾ ملائي، حقيقت جي ايتري ته قريب وڃي شاعري ڪئي آهي، جو هنن جي شاعري،
جيئري هئا مخلوق نظر ايندي آهي.

— وفا جي شاعريءَ ۾، ماضيءَ جا سجا داستان به آهن، حال جي ڪهاڻين جي
پريور ڪهاڻي به نظر اچي ٿي، ته مستقبل جون آڳ ڪٿيون به ملن ٿيون، اهڙيون آڳ —
ڪٿيون، جن جي ظهور ۾ اچڻ جو، منن کي ويساھ اچي وڃي ٿو، وفا کي ماضي، حال ۽
مستقبل جو متعبير شاعر چوڻ ۾ مون کي ڪابه هڪ ڪاڌ ٿي ٿئي.

— محسن نقويءَ (اردو شاعر) پنهنجي ڪتاب ”ريزہ حرف“ جي مهاڳ ۾ هڪ هنڌ
لکيو آهي: ”فنگار عام انسان جي سوچ کان وڌيڪ گهڻي قدآور شخصيت جو مالڪ هوندو
آهي، هنو پنهنجي وقت جي بهالتن خلاف روشنيءَ جي بھاوت جو علمبردار آهي، بي
حيسيءَ جي مقابلي ۾ زندگيءَ جي علامت، ۽ سطحي سوچ جي ڌنڌلڪن ۾ ادراڪ جي
شعاعن جو استعارو آهي، هنن وٽ پنهنجي منصب ۽ مرتبي جو احساس هجڻ ضروري آهي،“
۽ مون کي پاڻ وفا هميشه ”محسن“ جي انهن خيالن جي هوبهو تصوير لڳندو آهي ۽ سندس
شاعري محسن جي ڄاڻايل فنڪار واري تصور جي ساڳيان نظر ايندي آهي.

— هونئن ته وفا جي سموري شاعري، سهڻي — ڏاڍي سهڻي، اهڙي ٽئين سامايل
ننگيءَ جيان لڳندي آهي، جنهن وٽ، مار، تحرا، چنڊ، پڪڙو، پيشانيءَ ۾ گهٽند ۽ نيشن
۾ منڇرون تاج پيون ڪنديون آهن، ڏسندو وڃ/پڙهندو وڃ، ڇڻبو وڃ، جيئن ڪهريبا
ڪڪ کي پاڻ ڏي چڪندي آهي، پر، غزل جو ته وفا ”غزل مارشل“ آهي.

آثر نائن شاهي

سوره سنڌي ادب

صاحب خان سوره ميراثي

Cell No: 0344 3919786

0300 3404488